

2/2017

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
У РІВНЕНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

МЕТОДИЧНИЙ ВІСНИК

ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ЗБІРНИК

РІВНЕ-2017

Методичний вісник.

Інформаційно-методичний збірник. №2/2017. Рівне: НМЦ ПТО, 2017. – 119с.

Збірник містить нормативні, розпорядчі та інструктивні матеріали; узагальнюючі матеріали за результатами роботи навчально-методичного центру професійно-технічної освіти та навчальних закладів системи професійно-технічної освіти Рівненської області у 2016-2017 навчальному році; методичні розробки і рекомендації; статті, присвячені актуальним питанням системи професійно-технічної освіти; матеріали з досвіду роботи педагогічних колективів та педпрацівників професійно-технічних навчальних закладів Рівненської області а також методичні розробки уроків та позаурочних і виховних заходів.

За достовірність фактів, цитат, власних назв та інших відомостей відповідають автори публікацій.

Інформаційно-методичний збірник призначений для керівників, методистів, педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів.

Відповідальний за випуск:

Бондарчук В.М., директор НМЦ ПТО у Рівненській області

Комп'ютерний набір та верстка:

Мосійчук Л.М., методист НМЦ ПТО.

Матеріали обговорено та схвалено навчально-методичною радою НМЦ ПТО у Рівненській області від 24.07.2017 року (протокол №2 від 16.06.2017р.), рекомендовано для використання у ПТНЗ області.

Зміст

ОФІЦІЙНІ ДОКУМЕНТИ	5
Щодо продовження прийому до ПТНЗ у 2017 році	5
Положення Про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників	6
 ЗА ПІДСУМКАМИ РОБОТИ	13
Методичний супровід освітнього процесу в ПТНЗ області у 2016-2017 навчальному році.....	13
Робота творчих груп педагогічних працівників.....	14
Методичний фестиваль „Інноваційний урок у професійній школі”	16
Учнівські конкурси фахової майстерності	20
 АКТУАЛЬНО.....	26
<i>О. Верещук.</i> Активна молодь на ринку праці – підвищення якості професійної та підприємницької освіти в українських навчальних закладах з використанням методів моделювання.....	26
<i>В. Сидорова.</i> Практичні рекомендації щодо організації та проведення уроку теоретичного навчання	32
<i>Н. Чміль.</i> Майстер-клас як форма ефективного професійного навчання педагогів	39
 ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ	43
<i>І. Безушко.</i> Використання хмарних технологій в навчальному процесі	43
 ДІЛИМОСЯ ДОСВІДОМ	49
<i>О. Гарбарук.</i> Конкурс фахової майстерності – конкурс талановитої молоді	49
<i>Е. Атясова.</i> Підготовка та проведення засідань Школи молодого педагога.....	53
<i>І. Скрипник.</i> Реалізація компетентісного підходу в освітньому процесі у ДНЗ „Рівненське вище професійне училище ресторанного сервісу і торгівлі”	61
<i>С. Семенюк.</i> Бібліотека в сучасному світі	72
<i>Л. Сахненко.</i> Дослідження історії рідного краю в контексті національно-патріотичного виховання.....	80
<i>В. Пахнюк.</i> Методична підготовка програм та проектів учнівським врядуванням Рокитнівського професійного ліцею	84

СКАРБНИЧКА ПЕДАГОГА.....	90
<i>Т. Гриневич.</i> Усні вправи як засіб реалізації компетентнісного та діяльнісного підходів з метою підвищення ефективності уроку математики.....	90
<i>М. Лаврушкіна.</i> Використання кросвордів на уроках як елементів інноваційних технологій.....	96
<i>О. Стріла.</i> Реалізація особистісного підходу на уроках історії шляхом впровадження інноваційних технологій	103
<i>Л. Гоменюк.</i> Формування мотивації навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках біології	108
<i>І. Панько.</i> Професійне спрямування на уроках хімії в групах з підготовки за професією „Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва”	113

ОФІЦІЙНІ ДОКУМЕНТИ

Щодо продовження прийому до ПТНЗ у 2017 році

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м.Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96

E-mail: mon@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Департаменти (управління) освіти і
науки обласних, Київської міської
державних адміністрацій

Щодо продовження прийому громадян
на навчання до професійно-технічних
навчальних закладів у 2017 році

Для забезпечення рівного права громадян на здобуття професійно-технічної освіти відповідно до своїх здібностей і нахилів та виконання професійно-технічними навчальними закладами регіонального замовлення Міністерство продовжує прийом громадян на навчання до професійно-технічних навчальних закладів на 2017/2018 навчальний рік до 1 жовтня 2017 року.

Зазначаємо, що відповідно до пункту 6.2 Типових правил прийому до професійно-технічних навчальних закладів України, затверджених наказом Міністерства освіти і науки від 14.05.2013 № 499, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 29.05.2013 № 823/23355, при невиконанні регіонального замовлення на прийом з окремих професій (спеціальностей) професійно-технічний навчальний заклад може проводити додатковий прийом в межах ліцензованого обсягу.

Перший заступник Міністра

В. В. Ковтунець

Положення

Про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Дуальна форма навчання – практико орієнтоване навчання, побудоване на підґрунті соціального партнерства, спрямоване на формування нової моделі професійної підготовки кваліфікованих робітників із обов'язковими періодами виробничого навчання й виробничої практики, що проваджується на базі підприємств, установ, організацій, та передбачає зміцнення зв'язків навчання з виробництвом, визначення провідної ролі та підвищення відповідальності роботодавців за якість підготовки робітничих кадрів

Мета впровадження елементів дуальної форми навчання – подолання диспропорції між пропозицією щодо надання освітніх послуг професійно-технічними навчальними закладами та запитами роботодавців щодо структури навчально-виробничого процесу, змісту і обсягу навчальних планів і програм, якості підготовки робітничих кадрів, надання можливості мобільно реагувати на зміни виробничих технологій та модернізувати зміст професійної освіти, враховувати вимоги конкретних підприємств, установ, організацій - замовників робітничих кадрів при організації навчально-виробничого процесу.

Упровадження елементів дуальної форми навчання базується на поєднанні в навчальному процесі професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки в обсягах 30% (40%) теоретичних занять до 70% (60%) практичних занять. Виробниче навчання та виробнича практика здійснюється безпосередньо в умовах виробництва з використанням матеріально-технічної бази та кадрового потенціалу підприємства, що надає можливість учням одночасно з навчанням у професійно-технічному навчальному закладі опановувати обрану професію безпосередньо на виробництві.

Система підготовки кадрів з елементами дуальної форми навчання впроваджується в рамках реалізації дослідно-експериментальної роботи Всеукраїнського рівня «Професійна підготовка кваліфікованих робітників з використанням елементів дуальної системи навчання» (наказ Міністерства освіти і науки України від 16.03.2017 р. № 298).

Організація навчально-виробничого процесу з елементами дуальної форми навчання базується на співпраці підприємств, установ, організацій (далі - підприємство) та професійно-технічних навчальних закладів (далі - ПТНЗ), що мають взаємні права і обов'язки, які регулюються тристороннім договором між підприємством, професійно-технічним навчальним закладом та здобувачем професійно-технічної освіти (далі - учнем).

II. ПІДПРИЄМСТВО

Підприємство (за згодою) на основі договору з професійно-технічним навчальним закладом про впровадження елементів дуальної форми навчання забезпечує організацію виробничого навчання та виробничої практики для якісної підготовки кваліфікованих робітників відповідного кваліфікаційного рівня за визначеною професією. Підприємство забезпечує навчально-виробничу базу (навчально-виробничі дільниці) для проходження учнями виробничої практики та виробничого навчання, закріплює майстрів-наставників за учнями на виробничих місцях, надає можливість учням та педагогічним працівникам опанувати сучасні виробничі технології, сприяє стажуванню учнів та педагогічних працівників ПТНЗ, створює належні умови для роботи майстрів-наставників, бере активну участь у формуванні змісту навчальних програм та структури навчально-виробничого процесу, розробленні навчально-плануючої документації, здійсненні вихідного контролю знань та умінь учнів.

Підприємство передбачає в перспективних планах соціально-економічного розвитку та колективних договорах заходи щодо зміцнення матеріально-технічної бази для забезпечення комфортних умов навчання, праці, побуту та відпочинку учнів та майстрів-наставників на підприємстві.

Основні напрямки співпраці підприємства і навчального закладу передбачають:

- підготовку за галузевим спрямуванням кваліфікованих робітників, що відповідають вимогам сучасних виробничих технологій і потребам конкретного виробництва;
- прогнозування потреби підприємства, галузі, регіону в підготовці, перепідготовці й підвищенні кваліфікації робітничих кадрів;
- формування й управління професійними компетенціями (визначення та опис компетенцій, планування графіку навчання, розвитку персоналу і створення нових робочих місць).

ПРАВА ПІДПРИЄМСТВА

1. Враховувати при формуванні бюджету кошторисні призначення для модернізації навчально-виробничої бази навчально-виробничих дільниць для забезпечення якісної професійно-практичної підготовки учнів ПТНЗ.

2. Брати участь у моніторингу потреб регіонального ринку праці у професійних кваліфікаціях з урахуванням власних інтересів та розвитку галузі.

3. Брати участь спільно з ПТНЗ у розробленні експериментальних навчальних планів і програм підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. Формувати спільно з ПТНЗ графік навчального процесу для впровадження елементів дуальної форми навчання.

4. Брати участь у розробленні професійних та освітніх стандартів, формувати вимоги до професійних компетентностей майбутніх фахівців.

5. Укладати договори між підприємством, ПТНЗ та учнями з метою забезпечення якісної професійно-практичної підготовки учнів, запровадження механізмів стимулювання ефективної праці учнів та їх наставників, сприяння працевлаштуванню випускників ПТНЗ.

6. Сприяти навчанню учнів ПТНЗ на сучасному навчально-виробничому обладнанні, оволодінню ними інноваційними виробничими технологіями.

7. Здійснювати обмін інформацією з ПТНЗ щодо прийнятих управлінських рішень з кадрових питань, внесення змін у нормативно-правові акти з питань підготовки кадрів в умовах виробництва.

ОБОВ'ЯЗКИ ПІДПРИЄМСТВА

1. Надавати робочі місця учням для проходження виробничого навчання та виробничої практики, забезпечувати виконання програм виробничого навчання і практики.

2. Призначати відповідального працівника, який здійснює загальне керівництво професійним навчанням учнів ПТНЗ на підприємстві у відповідності до вимог робочих навчальних планів і програм професійної підготовки.

3. Організовувати навчання-інструктаж учнів з охорони праці перед початком навчання на підприємстві та здійснювати періодичну перевірку їх знань з охорони праці.

4. Забезпечувати проведення виробничого навчання та виробничої практики учнів ПТНЗ у провідних цехах, на робочих місцях, які оснащені сучасною технікою з новітньою технологією і високим рівнем організації праці, в складі бригад під керівництвом досвідчених майстрів-наставників.

5. Контролювати дотримання правил внутрішнього трудового розпорядку, встановлених на підприємстві.

6. Передавати (за можливістю) безоплатно ПТНЗ необхідне устаткування, обладнання, машини, механізми, транспортні засоби, інструменти, інвентар з метою зміцнення матеріально-технічної бази навчального закладу.

7. Забезпечувати (за можливості) учнів спеціальним робочим одягом, взуттям та іншими індивідуальними засобами захисту за встановленими нормами для відповідних штатних працівників підприємства.

8. Здійснювати оплату праці учнів відповідно до обсягів виконання практичних завдань, випуску реальної продукції виробництва.

9. Складати виробничі характеристики учнів після завершення виробничої практики із зазначенням рекомендованого рівня кваліфікації.

10. Надавати заявки на підготовку кадрів у ПТНЗ у розрізі професій і рівнів кваліфікації, виходячи з потреб виробництва.

11. Працевлаштовувати на базі підприємств (за наявності вільних робочих місць) випускників, які здобули професійну кваліфікацію за дуальною формою навчання.

12. Укласти трьохсторонні договори з учнем і ПТНЗ, що передбачають надання оплачуваних робочих місць для виробничої практики та працевлаштування.

13. Брати участь у роботі з професійної орієнтації молоді на робітничі професії.

II. ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД

Упровадження елементів дуальної форми навчання у навчально-виробничий процес ПТНЗ запроваджується з метою забезпечення відповідності змісту професійної освіти, визначеного державними стандартами професійно-технічної освіти, вимогам сучасного виробництва, інноваційним технологічним процесам та технічному забезпеченню.

Навчальний заклад на основі державних стандартів професійно-технічної освіти з конкретних професій розробляє навчальні плани та програми, використовуючи для оновлення змісту навчальних програм 20% варіативного компоненту змісту освіти, формує графік навчально-виробничого процесу із врахуванням потреб та виробничих інтересів підприємства. Навчання проводиться за робочими планами й програмами, погодженими з роботодавцями та затвердженими в установленому порядку.

Навчальний процес з елементами дуальної форми навчання включає 3 основних етапи:

- опанування базовими знаннями, уміннями та навичками, що здобуваються в стінах навчального закладу на початку навчального процесу, та включає теоретичну підготовку та виробниче навчання у навчально-виробничих майстернях навчального закладу;
- професійно-теоретична підготовка, яка здійснюється на базі навчального закладу на початку кожного кваліфікаційного рівня або навчального модуля з метою вивчення нових тем та програм;
- професійно-практична підготовка, що проваджується в умовах виробництва та включає виробниче навчання й виробничу практику і забезпечує опанування учнями професійного компоненту змісту освіти.

Побудова графіку навчального процесу може бути багато варіативною та формувати навчальні компоненти у залежності від особливості діяльності підприємства, складності в опануванні професійних кваліфікацій, врахування сезонних факторів для певних професій тощо.

Професійно-практична підготовка проводиться на виробничих об'єктах підприємств-замовників кадрів для забезпечення здобуття сучасних професійних компетенцій і спрямовується на закріплення, розширення, поглиблення і систематизацію знань, умінь і навичок, отриманих при вивченні спеціальних дисциплін, формування й закріплення практичного досвіду.

Для якісної організації практичного навчання за кожним учнем закріплюється наставник з числа працівників даного підприємства. Контроль за отриманими практичними знаннями та навичками здійснюється керівником практики, призначеним ПТНЗ, майстром виробничого навчання даної навчальної групи та майстром-наставником, закріпленим за учнем із числа кращих працівників-виробничників. За підсумками контролю виставляється оцінка, яка фіксується в журналі практичного навчання. Підсумком практичного навчання є захист звіту про проходження виробничої практики із наданням заповненого щоденника про проходження виробничої практики та виробничої характеристики (з підписами керівника та майстрів-наставників з виробництва).

ПРАВА ПТНЗ

1. Заключати тристоронні договори для впровадження елементів дуальної форми навчання з підприємствами, установами, організаціями та учнями, що здобувають робітничі професії.
2. Вносити спільно з роботодавцями зміни до структури навчально-виробничого процесу, змісту професійної підготовки, графіку проходження професійно-практичної підготовки за умови дотримання діючих нормативно-правих актів у сфері освіти та погодження і затвердження робочих навчальних планів в установленому порядку.
3. Призначати відповідального керівника (куратора) для організації та контролю за здійсненням професійно-практичної підготовки в умовах виробництва.
4. Визначати посадові обов'язки майстрів виробничого навчання, закріплених за навчальними групами, у яких запроваджуються елементи дуальної форми навчання.
5. Погоджувати кандидатури майстрів-наставників, що призначаються підприємством для проведення виробничого навчання та виробничої практики.
6. Видавати спільно з підприємством сертифікат, що підтверджує рівень професійної кваліфікації учня, за умови успішного опанування практичного розділу навчальної програми.
7. Ініціювати оновлення матеріально-технічної бази, технічного забезпечення навчально-виробничих дільниць та навчально-виробничих майстерень ПТНЗ, покращення соціально-побутових умов праці учнів та майстрів-наставників перед керівництвом підприємства.

ОБОВ'ЯЗКИ ПТНЗ

1. Вчасно реагувати на рекомендації й пропозиції підприємств-партнерів щодо удосконалення форм і методів організації виробничого навчання та виробничої практики.

2. Дотримуватись державних стандартів професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників.

3. Здійснювати контроль за умовами праці та оплатою праці учнів під час виробничої практики учнів.

4. Сприяти матеріальному стимулюванню підприємством якісного виконання виробничих завдань учнями, ефективної роботи керівників виробничої практики та майстрів-наставників.

5. Формувати нові професійні компетентності майбутніх робітників, психологічну готовність працювати в колективі, виховувати лідерські якості, навчати основам підприємницької діяльності.

6. Забезпечувати належну якість професійно-теоретичної підготовки учнів відповідно до вимог сучасних технологічних процесів із врахуванням запитів роботодавців.

ІІІ. ЗДОБУВАЧ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Здобувачі професійно-технічної освіти є важливим складником упровадження елементів дуальної форми навчання у навчально-виробничий процес. Надання можливості учням ПТНЗ опановувати сучасні виробничі технології безпосередньо в умовах виробництва сприяє підготовці кваліфікованих робітничих кадрів відповідно до вимог сучасного виробництва, забезпечує високий рівень працевлаштування випускників професійно-технічних навчальних закладів.

ПРАВА УЧНІВ

1. Обирати місце проведення професійно-практичної підготовки відповідно до переліку підприємств, що надали згоду на участь у впровадження елементів дуальної форми навчання у навчально-виробничий процес.

2. Бути відповідальною стороною при укладанні тристороннього договору щодо умов проходження виробничої практики та виробничого навчання в умовах виробництва, переважного права на подальше працевлаштування.

3. Отримувати відповідну оплату праці за виконаний обсяг робіт за період виробничої практики.

4. Отримувати додаткові винагороди та соціальні пільги, передбачені для працівників Підприємства.

5. Після завершення навчального процесу та терміну дії тристороннього договору за наявності пропозиції від Підприємства укласти з Підприємством трудовий договір.

ОБОВ'ЯЗКИ УЧНІВ

1. Відвідувати заняття і виконувати виробничі завдання в рамках вимог державного освітнього стандарту з конкретної професії відповідно до графіку навчально-виробничого процесу.

2. Виконувати настанови майстрів виробничого навчання та наставників, призначених Підприємством, що стосуються процесу навчання і виробничого процесу, для набуття професійних кваліфікацій відповідного кваліфікаційного рівня.

3. Сумлінно ставитися до опанування програми професійно-практичної підготовки за обраною професією.

4. Дотримуватися під час навчання вимог Статуту, правил внутрішнього розпорядку та інших нормативних актів, що діють на Підприємстві, в тому числі у сфері охорони праці, дбайливо та ощадливо ставитися до майна Підприємства.

5. Працевлаштовуватись після завершення навчання за умови наявності вакансій на роботу на Підприємство (за згодою сторін).

Директор департаменту

М. С. Кучинський

ЗА ПІДСУМКАМИ РОБОТИ

Методичний супровід освітнього процесу в ПТНЗ області у 2016-2017 навчальному році

Швидкий розвиток науки, поява новітніх виробничих технологій, нові вимоги до фахівця будь-якої галузі виробництва формують те соціальне замовлення суспільства освіти, яке вимагає нових підходів до процесів навчання, виховання та розвитку особистості. Щоб відповідати цим вимогам, кожному педагогу необхідно постійно удосконалювати свою педагогічну майстерність, збагачувати свій методичний арсенал. Підвищенню фахової підготовки педагогічних кадрів у ПТНЗ сприяє методична робота, яка збагачує їх педагогічними знахідками, дає змогу молодим учителям оволодівати педагогічною майстерністю, підтримує в педагогічному колективі дух творчості, прагнення до пошуку. Методична робота спонукає вчителя до засвоєння змісту нових програм і технологій їх реалізації, ознайомлення з досягненнями психолого-педагогічних дисциплін і методик їх викладання, вивчення і впровадження передового педагогічного досвіду, вдосконалення навичок самоосвітньої роботи, забезпечує надання педагогу кваліфікованої допомоги з теорії та практичної діяльності.

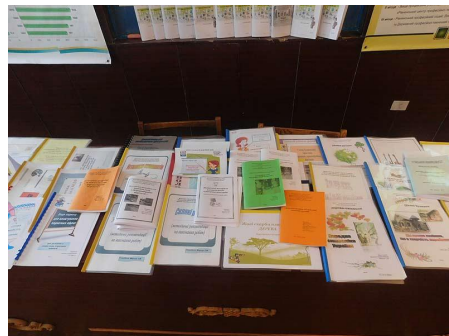
Упродовж 2016-2017 навчального року на базі навчально-методичного центру та ПТНЗ області проводились заняття обласних методичних секцій для педагогічних працівників різних категорій, навчальні та інструктивно-методичні вебіари, он-лайн наради.

7 червня 2017 року на базі Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Рівненській області відбулося заняття школи педагогічної майстерності „Творча майстерня” викладача-методиста Державного професійно-технічного навчального закладу „Соснівський професійний ліцей” Марчук Тамари Миколаївни за темою „Творчість і креативність викладача – запорука успіху у засвоєнні знань з професії”.

Під час заняття, яке проводилось в інтерактивній формі методичного рингу було представлено творчий портрет Марчук Т.М., за допомогою методу „Синтез думок” було відпрацьовано напрямок в роботі педагога з підготовки всебічно розвинутого

кваліфікованого робітника. III раунд рингу „Педагогічна майстерня педагога“ – проводився у вигляді гри, де обговорювалися конкретні ситуації, що відбуваються на уроках теоретичного та виробничого навчання та надавалися конкретні поради щодо їх вирішення. Заняття школи супроводжувалися мультимедійними презентаціями, працювала виставка робіт Тамари Миколаївни за розділами напрацювань: нестандартні уроки; методичні посібники, позаурочні заходи.

Заняття школи пройшли в творчій, невимушеній атмосфері з цікавими пропозиціями для наступних зустрічей.

Робота творчих груп педагогічних працівників

У спрямуванні творчих пошуків педагогів щодо вивчення і впровадження досягнень психолого-педагогічної науки та перспективного досвіду у навчально-виховний процес особлива увага відводиться творчим групам. Творчі групи забезпечують розвиток творчої активності педкадрів, сприяють розвитку сучасного стилю педагогічного мислення, формуванню в них вмінь щодо самоаналізу, самовираження, самоствердження та саморозвитку власної професійної діяльності.

Слід зазначити, що впродовж останніх років значно розширена мережа творчих груп педагогічних працівників різних категорій.

З метою організації роботи по підвищенню якості професійного та підприємницького навчання з використанням методів моделювання наказом НМЦ ПТО у Рівненській області від 29.11.2016 №26 створено творчу групу педпрацівників по роботі над темою „Підвищення якості професійного та підприємницького навчання в ПТНЗ з використанням методів моделювання”. Учасниками творчої групи напрацьовано комплекс навчально-методичних матеріалів з теми. В рамках роботи творчої групи відбувся навчально-ознайомчий візит до Польщі, де було відвідано вісім професійних закладів Малопольського воєводства, проведені заняття та створені розробки за темою роботи творчої групи. Також учасники здійснювали підготовку учнів та забезпечили активну участь в регіональному конкурсі „Юніор бізнесу- 2016”.

З метою впровадження в навчально-виховний процес державних стандартів на модульно-компетентнісній основі: ДСПТО 7435.С.14.10 - 2016

з професії „Кравець”, ДСПТО 7435.С.14.10 - 2016 з професії „Закрійник” та ДСПТО 7436.С.14.10 - 2016 з професії „Швачка”, наказом навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Рівненській області від 08.06.2017 №5 створено творчу групу педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів ДПТНЗ „Рівненський центр професійно-технічної освіти сервісу та дизайну”, ДПТНЗ „Березнівське вище професійне училище”, Вище професійне училище №24 м.Корець, Квасилівського професійного ліцею та Радивилівського професійного ліцею на базі НМЦ ПТО у Рівненській області. За період роботи творчої групи її членами напрацьовані матеріали та прийняті рішення щодо вироблення єдиної концепції з проблемних питань розробки робочих навчальних планів, робочих навчальних програм зі спецпредметів, виробничого навчання та виробничої практики та впровадження державних стандартів на модульно-компетентнісній основі.

З лютого 2017 року працюють творчі групи викладачів природничо-математичних дисциплін:

викладачів хімії та біології, проблемна тема: Розробка компетентнісно-орієнтованих завдань до уроків природничих дисциплін;

викладачів математики, проблемна тема: Проектування уроків математики, які базуються на компетентнісному та діяльнісному підходах.

викладачів математики та фізики, проблемна тема: Методи і прийоми активізації пізнавальної діяльності учнів.

З метою підвищення професійного рівня педагогів започатковано роботу творчої групи викладачів математики та фізики „ІТ-компетентність як складова професійної педагогічної майстерності сучасного вчителя.”

Робота членів творчої групи передбачає опанування новітніми освітніми онлайн-ресурсами, їх інтеграцію в навчально-виховний процес, створення власних навчальних ІТ-ресурсів, розроблених відповідно до вимог змісту навчального предмета та їх впровадження в освітню діяльність.

Головним завданням зазначених вище творчих груп є активізація творчої професійної діяльності, стимулювання безперервної фахової освіти, підвищення відповідальності за результати навчання та виховання учнів, розроблення рекомендацій на основі вивчення досягнень науки, ППД і практичних досягнень, пробне впровадження інноваційних технологій, ППД, пошук ефективних шляхів їх застосування в масову практику.

Методичний фестиваль „Інноваційний урок у професійній школі”

Згідно плану роботи навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Рівненській області на 2016 рік, відповідно до Умов проведення методичного фестивалю „Інноваційний урок у професійній школі” серед професійно-технічних навчальних закладів Рівненської області (додаток до наказу НМЦ ПТО у Рівненській області № 24 від 28.10.2016) у грудні 2016 – січні 2017 року проведено методичний фестиваль „Інноваційний урок у професійній школі”.

У фестивалі прийняли участь 16 професійно-технічних навчальних закладів області, – педагогічні працівники яких представили 97 методичних розробок уроків, з них: уроків загальноосвітньої підготовки – 41 розробка; уроків професійно-теоретичної підготовки – 37 розробок; уроків виробничого навчання – 19 розробок.

За результатами проведення методичного фестивалю та відповідно до висновків організаційного комітету, автори кращих із представлених робіт були відзначені дипломами лауреатів фестивалю, інші учасники – сертифікатами учасників. Так, зокрема, у номінації „Кращий інноваційний урок загальноосвітньої підготовки” дипломами лауреатів відзначені 15 педагогічних працівників профтехзакладів області; у номінації „Кращий інноваційний урок професійно-теоретичної підготовки” відзначені 12 педпрацівників; у номінації „Кращий інноваційний урок виробничого навчання” відзначені 9 педпрацівників.

Рішенням організаційного комітету, відповідно до умов конкурсу були відзначені у додаткових номінаціях: „Кращий урок з реалізації міжпредметних зв'язків” – два педпрацівники ПТНЗ; „Кращий урок формування здорового способу життя” – 1 педпрацівник; „Кращий інноваційний урок-виховний захід” – 1 педпрацівник закладів профтехосвіти області.

Участь у Всеукраїнському конкурсі професійної майстерності „WORLD SKILLS UKRAINE”

У період з 31 жовтня по 2 листопада 2016 року на базі професійно-технічних навчальних закладів м. Києва проведено конкурс професійної майстерності „WORLD SKILLS UKRAINE”.

Команда Рівненської області представляла на конкурсі дев'ять компетенцій, а саме: кондитерське мистецтво, кулінарне мистецтво, ресторанний сервіс, перукарське мистецтво, технології моди, зварювальні роботи, сухе будівництво та штукатурні роботи, облицювальні роботи, сантехніка та опалення.

В оцінюванні якості виконання практичних завдань за умовами конкурсу здійснювала компетентна, професійна команда суддів та експертів від кожної області України.

Вдалими і високо професійними стали виступи учасників конкурсу. За компетенцією „Сухе будівництво та штукатурні роботи” учень Пилюта Василь показав свою високу майстерність у виконанні опоряджувальних робіт, здобув I місце та найвищу нагороду „Золоту медаль”.

Одночасно відбувався II Міжнародний кулінарний фестиваль „BESTCookFEST-2016” у рамках Міжнародного експофоруму ресторанно-готельного бізнесу та клінінгу FoReCH у виставковому центрі „КиївЕкспоПлаза” з нагоди започаткування діяльності громадської спілки „Український кулінарний союз”.

На цих двох конкурсах Рівненську область представляв ДНЗ „Рівненське вище професійне училище ресторанного сервісу і торгівлі” у компетенціях „Кулінарне мистецтво”, „Кондитерське мистецтво” та „Ресторанний сервіс”.

За результатами конкурсів учні закладу отримали наступні нагороди:

- у компетенції „Кулінарне мистецтво” учениця II курсу Лінкевич Ольга виборола I місце (золота медаль) у Всеукраїнському конкурсі фахової майстерності „WorldSkills Ukraine” та II місце (срібна медаль) у II Міжнародному кулінарному фестивалі „BESTCookFEST-2016”;

- у компетенції „Ресторанний сервіс” учень II курсу Шпоняк Назарій посів I місце (золота медаль);

- у компетенції „Кондитерське мистецтво” учениця II курсу Філончук Софія виборола III місце (бронзова медаль) у II Міжнародному кулінарному фестивалі „BESTCookFEST-2016”.

Підготовка високопрофесійного мобільного робітника – вимога сьогодення

Сучасне суспільство та модернізація виробництва вимагає підготовки робітників, які швидко пристосовуються до змін і готові вивчати і освоювати нові технології, обладнання, з високим ступенем відповідальності, а це означає – і здатних навчатися, щоб відповідати вимогам.

Тож сьогодні потрібен професійно мобільний кваліфікований робітник, готовий повноцінно жити й працювати навіть у стані невизначеності і непередбачуваності, готовий до саморозвитку й самовдосконалення.

У ринкових умовах соціальне партнерство стає найважливішим засобом підвищення якості професійно-технічної освіти і адаптації випускників ПТНЗ до нових економічних вимог. Це забезпечується спільними зусиллями соціальних партнерів та закладів системи ПТО.

Основна мета соціального партнерства – це сприяння процесу підготовки й перепідготовки конкурентоспроможних, професійно мобільних кваліфікованих робітників, що адаптуються до швидких змін ринку праці.

Професійно-технічна освіта найбільш інтегрована в економіку країни і не може розвиватися без соціального партнерства.

Особливості підготовки професійно мобільного кваліфікованого робітника в умовах соціального партнерства є:

- здійснення спільно з роботодавцями постійної цілеспрямованої профорієнтаційної роботи з абітурієнтами та учнями ПТНЗ;
- оперативна інформованість ПТНЗ про потребу у кваліфікованих робітниках з тієї чи іншої професії;
- можливість залучати до участі у навчально-виробничому та виховному процесі представників соціальних партнерів у тому числі і роботодавців;
- своєчасне оновлення змісту професійного навчання відповідно до змінених умов виробництва;
- надання можливості учням вивчати нову техніку, нові технології та працювати з сучасними матеріалами у навчальних майстернях училища;
- підготовка учнів до конкретних виробничих умов;

- забезпечення впевненості у одержанні першого робочого місця за професією.

Яскравий приклад приватно-спеціального громадського партнерства є відкриття навчально-практичних центрів за відповідними професіями, і будівельники традиційно є лідерами у створенні навчально-практичних центрів.

Більше 10 років, як створений і успішно працює навчально-практичний центр фірми „Кнауф” на базі ВПУ-1 м. Рівне, а також відкритий 20 березня 2017 року на базі цього ж закладу навчально-практичний центр за матеріалами „Sniezka”, що дозволяє закладу активно працювати у підготовці сучасних робітників за будівельними професіями.

Найбільш активно працює з соціальними партнерами та всебічно розвивається ПТНЗ – ВПУ-22 м. Сарни. Свідченням цього є функціонування навчально-практичних центрів на базі ВПУ-22:

- більше 10 років за матеріалами „Ceresit” фірми Хенкель Баутехнік (Україна);
- за матеріалами фірми „Кнауф”;
- також співпраця в Україно-швейцарському проекті „Державно-приватне партнерство для поліпшення санітарно-технічної освіти в Україні” відкриття навчально-практичного центру з монтажу та обладнання санітарно-технічних систем.

Головне завдання НПЦ – задоволення потреб ринку праці фахівцями будівельного профілю, які відповідають сучасним вимогам, а також встановлення ділових стосунків з соціальними партнерами для подальшої плідної співпраці, для яких навчальні заклади ПТО стали корисними, як частка мереживного маркетингу фірми, оскільки через працівників, учнів, а також через проведені обласні та Всеукраїнські семінари, тренінги, майстер-класи та інші відкриті заходи постійно іде реклама певних будівельних марок.

Для ПТНЗ з’явилась можливість в умовах дефіциту бюджетних коштів отримувати безкоштовно сучасні матеріали від виробника для проведення уроків виробничого навчання, пробних кваліфікаційних робіт та однієї з найбільш ефективних форм організації роботи з вивчення сучасних матеріалів та технологій – проведення майстер-класів.

Результатом співпраці з соціальними партнерами є:

- підвищення престижу навчального закладу;

- підвищення рівня кваліфікації випускників;
- можливість навчити за сучасними технологіями і матеріалами.

Свідченням цього є ціла плеяда учнів-переможців регіональних, Всеукраїнських та міжнародних конкурсів фахової майстерності

Учнівські конкурси фахової майстерності

Модернізація первинної професійної освіти передбачає якісно новий рівень підготовки робітників, а це, в свою чергу, вимагає оновлення змісту і форм професійного навчання, високого рівня професійної майстерності педагогів, підвищення ролі органів освіти та професійних освітніх установ. Висока майстерність у набутій професії дозволяє учню системи професійної освіти бути конкурентоспроможним на ринку праці. Професіоналізм забезпечує високу професійну мобільність, здатність оперативно освоювати нововведення і швидко адаптуватися до мінливих умов виробництва, здатність самостійно обирати сферу діяльності, приймати відповідальні рішення і забезпечувати саморегуляцію поведінки.

Конкурси фахової та професійної майстерності є однією з ефективних форм стимулювання потреби в оновленні професійних знань, творчому пошуку, удосконаленні навичок професійної діяльності. Позитивною рисою є і те, що в процесі їх підготовки і проведення задіяний весь колектив закладу. Це створює творчу атмосферу, накладає певну відповідальність на той чи інший підрозділ установи за рівень професійної підготовки учнів, забезпечує можливість не тільки виявляти фахові знання, професійну компетентність, а й загальну ерудицію, ділові якості особистості, тощо.

Упродовж травня 2016-2017 навчального року проведено 5 обласних етапів Всеукраїнських конкурсів фахової майстерності серед учнів професійно-технічних навчальних закладів.

12 квітня 2017 року на базі Вищого професійного училища № 22 м.Сарни проведено II етап Всеукраїнського конкурсу професійної майстерності серед учнів професійно-технічних навчальних закладів області за професією „Перукар”. У конкурсі взяли участь 6 учнів випускних груп професійно-технічних навчальних закладів.

Конкурсна програма передбачала виконання завдань теоретичного та практичного турів.

Теоретичні завдання виявили рівень знань учасниць з предметів „Перукарська справа”, „Матеріалознавство”, „Санітарія і гігієна”, „Охорона праці” шляхом тестування. Практичний тур відповідав вимогам рівню кваліфікації „Перукар I класу” та передбачав виконання вечірньої фантазійної зачіски з елементами плетіння у відповідності з модними тенденціями. Журі оцінили знання й навички конкурсантів за рядом критеріїв, а саме: дотримання вимог безпеки праці, відповідність зачіски сучасному напрямку моди, раціональне використання технологій обробки волосся, час виконання, гармонійність та довершеність образу, складність виконання зачіски, оригінальність ідеї. В зачісках були присутні елементи плетіння декоративних кіс, які зараз користуються великою популярністю. Також не оминули і більш класичні види укладання: широкі локони, завиті різноманітними способами, гармонійно прикрашали задумку кожного автора.

Більшість зачісок були оригінально художньо оформлені, відзначалися новизною у технологічному процесі виконання, відповідали сучасним тенденціям перукарського мистецтва. Підсумковий середній бал за результатами виконання всіх конкурсних завдань свідчить про високий рівень професійної підготовки учасників.

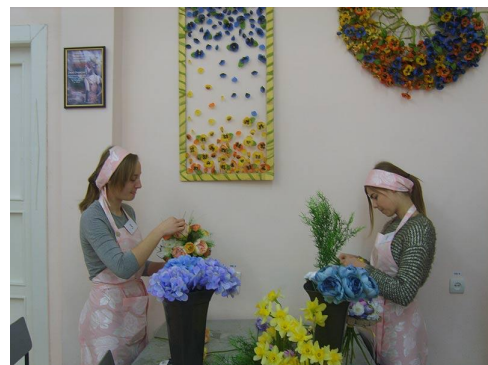
На підставі рішення журі:

I місце у конкурсі виборола учениця Державного професійно-технічного навчального закладу „Березнівське вище професійне училище” **Хильчук Вікторія.**

II місце виборола учениця Державного професійно-технічного навчального закладу „Острозьке вище професійне училище” **Кучкарук Анастасія.**

III місце виборола учениця Вищого професійного училища № 22 м.Сарни **Лютера Ірина.**

2 квітня 2017 року на базі ДПТНЗ „Рівненський центр професійної освіти сервісу та дизайну” відбувся конкурс фахової майстерності серед учнів 3-го курсу цього професійно-технічного навчального закладу за професією „Флорист”. Конкурс проводився в два етапи – перевірка теоретичних знань та практичне завдання. Перевірка теоретичних

знань проводилась у вигляді тестових завдань з використанням комп'ютерів. Конкурсанти показали високий рівень знань та належну теоретичну підготовку. Практичне завдання передбачало оформлення весільного букету на декоративному каркасі.

Всі учасниці конкурсу на високому рівні впоралися із завданням, а компетентне журі у складі: фахівця магазину „Квіти” Щевич Ю.І., майстрів виробничого навчання ДПТНЗ „Рівненський центр професійної освіти сервісу та дизайну” за професією „Флорист” Білик І.С. та Приймак А.А., методиста навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Рівненській області Рожкової О.Є., оцінили результати конкурсу і визначили переможців. На підставі висновків журі переможцями конкурсу стали: **Сирота Анна – I місце; Петрик Валентина – II місце; Стасюк Ірина – III місце.**

Переможці були нагороджені дипломами за зайняті I, II, III місце, інші отримали дипломи учасників фахового конкурсу.

13 квітня 2017 року на базі Рівненського професійного ліцею відбувся II етап Всеукраїнського конкурсу фахової майстерності серед учнів ПТНЗ з професії „Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування”, в якому взяли участь 5 конкурсанти з професійно-технічних навчальних закладів Рівненської області.

Конкурс проводився з метою підвищення професійної підготовки, розвитку творчої активності учнів, виявлення та розповсюдження передових форм та методів навчання і праці в умовах ринкових відносин і проходив у два тури (теоретичний та практичний).

Теоретичний тур проводився шляхом виконання тестових завдань на персональному комп'ютері і передбачав перевірку професійно-теоретичних знань з предметів: „Спецтехнологія”, „Електроматеріалознавство”, „Електротехніка”, „Охорона праці”.

Практичний тур полягав в перевірці навичок та вмінь з професії на рівні 3-го кваліфікаційного розряду та передбачав виконання учнями завдань: знаходження несправностей підключення електричних апаратів обліку і захисту в низьковольтних розподільних пристроях, складання електричного кола керування освітленням з декількох місць, за даною

схемою, складання силового кола та кола керування трифазним асинхронним двигуном з короткозамкненим ротором за допомогою реверсивного магнітного пускача та обліку електричної енергії.

За результатами оцінювання журі учасники посіли такі місця:

I місце - Прибильський Назар Миколайович – учень Рівненського професійного ліцею;

II місце – Якобчук Максим Юрійович – учень технічного коледжу Національного університету водного господарства та природокористування;

III місце – Сімончук Михайло Павлович – учень Державного професійно-технічного навчального закладу „Сарненський професійний аграрний ліцей”.

19-20 квітня 2017 року на базі ВПУ № 25 смт Демидівка проведено II етап Всеукраїнського конкурсу фахової майстерності серед учнів професійно-технічних навчальних закладів за професією „Маляр”.

У конкурсі взяли участь сім представників професійних навчальних закладів області, у яких здійснюється підготовка кваліфікованих робітників за вказану професією.

Теоретичний тур конкурсу складався з виконання тестових завдань та виконання розрахункового завдання; практичний тур передбачав виконання фінішного шпаклювання матеріалами Akryl-Put 2 в 1; виконання фарбування латексною фарбою Sniezka Nature.

Обсяг виконаних робіт становив 3 м² з кожного виду робіт на одного учасника.

Авторитетне журі у складі Ніколайчука Б.М., – керівника ПП „Демидівський райагробуд”, Шеремета В.І. – в.о.начальника відділу машинобудування, архітектури і житлово-комунального господарства державної реєстрації та з питань цивільного захисту населення Демидівської райдержадміністрації, Сеньчук В.А. – викладача Радивилівського професійного ліцею проводило кропітку роботу з оцінювання виконаних завдань та визначення переможців.

За результатами II етапу Всеукраїнського конкурсу фахової майстерності серед учнів професійно-технічних навчальних закладів за

професією „Маляр” 3-го кваліфікаційного розряду учасники посіли такі місця:

I місце – Покотило Тарас Васильович, учень Вищого професійного училища № 22 м. Сарни;

II місце - Остапчук Максим Миколайович, учень Державного професійно-технічного навчального закладу „Соснівський професійний ліцей”;

III місце - Бортнік Ананій Миколайович, учень Державного навчального закладу „Здолбунівське вище училище залізничного транспорту”.

25-26 квітня 2017 року на базі Державного навчального закладу „Рівненське вище професійне училище ресторанного сервісу і торгівлі” проведено II етап Всеукраїнського конкурсу фахової майстерності серед учнів професійно-технічних навчальних закладів за професією „Кондитер”.

У конкурсі взяли участь 11 учнів ПТНЗ області, які змагалися за перемогу, виконуючи завдання теоретичного та практичного турів. Практичний тур передбачав приготування торта вагою 2,5 кг з готового бісквітного напівфабрикату просоченого сиропом (звичайний), прошарованого кремом масляним „Шарлот” горіховий та оздобленого елементами з кондитерських вершків та шоколадної глазури (коричневої) за тематикою обраною учасником.

Авторитетне журі у складі Базильчук Т.Ю. – директора кондитерського цеху „Коровай”, Мартинюк Т.С. – директора Коровайного дому „Март”, Монюк І.О. –завідуючої кондитерського виробництва ТзОВ „СІЛЬПО-ФУД”, Новак Н.Ю., завідуючої кондитерського цеху „Ресторан „Мелін” якісно оцінило роботу конкурсантів та визначило переможців:

I місце – Ковалець Марія Олександрівна, учениця ДНЗ „Рівненське вище професійне училище ресторанного сервісу і торгівлі”;

II місце – Кузьмич Аліна Іванівна, учениця Вищого професійного училища № 22 м.Сарни;

III місце – Хомич Людмила Терентіївна, учениця Вищого професійного училища № 29 смт Володимирець.

Перемога на Всеукраїнському конкурсі фахової майстерності

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 11.04.2017 № 580 „Про організацію та проведення III етапу Всеукраїнських конкурсів фахової майстерності серед учнів професійно-технічних навчальних закладів у 2016-2017 навчальному році” 17-19 травня 2017 року на базі ДНЗ „Рівненське вище професійне училище ресторанного сервісу і торгівлі” проходив III етап Всеукраїнського конкурсу фахової майстерності серед учнів професійно-технічних навчальних закладів України за професією „Кондитер”.

Упродовж трьох днів учасники конкурсу змагалися у вправності виготовляти креми, елементи декору, оздоблювати кондитерський виріб. Показували свої знання та вміння у виконанні тестових завдання, у питаннях дотримання вимог санітарії та гігієни, організації робочого місця, дотриманні технологічного процесу.

За рішенням журі конкурсу **I місце посіла** учениця Державного навчального закладу „Рівненське вище училище ресторанного сервісу і торгівлі” **Ковалець Марія**.

Конкурс „Юніор бізнесу - 2016”

15 жовтня 2016 року у м. Львові відбувся фінал конкурсу „Юніор бізнесу-2016”. За результатами конкурсу із 56 заявлених було обрано 15 кращих команд Львівської, Волинської та Рівненської областей.

До III етапу від Рівненської області ввійшли три команди: „Вербиченька“, тренер-опікун Недбало Людмила Василівна, Вербська загальноосвітня школа I-III ступенів Дубенського району; „Веселий рак“, тренер-опікун Ільчук Віра Василівна, Вище професійне училище № 22 м. Сарни; „Ласунка“, тренер-опікун Полюх Анастасія Богданівна, Клеванський професійний ліцей.

Кожна з п'ятнадцяти команд презентувала свою бізнес-ідею та готовий продукт підприємницької діяльності. Журі конкурсу обрало найкращі 5 команд. Перші 3 команди виграли головну нагороду конкурсу – тижневий навчальний візит до Польщі.

Серед головних призерів стала й команда „Веселий рак“, тренер-опікун Ільчук Віра Василівна, Вище професійне училище № 22 м. Сарни.

АКТУАЛЬНО

Активна молодь на ринку праці – підвищення якості професійної та підприємницької освіти в українських навчальних закладах з використанням методів моделювання

Ольга Верещук,
викладач економіки
ДНЗ „Здолбунівське вище
професійне училище
залізничного транспорту”

З березня 2016 року стартував проект „Активна молодь на ринку праці – підвищення якості професійної та підприємницької освіти в українських навчальних закладах з використанням методів моделювання”, який реалізується ФРМД Малопольський інститут Місцевого Самоврядування та Адміністрації в м. Краків (Польща) разом з Західноукраїнським Регіональним Навчальним Центром (м. Львів) та Громадським центром „Ділові Ініціативи” (м. Івано-Франківськ). Проект фінансований у рамках програми „Співпраця задля розвитку 2016/2017” Міністерства закордонних справ республіки Польща. Даний проект триватиме до грудня 2017 року.

Діяльність проекту має дві цільові групи :

- представники українських професійно-технічних навчальних закладів Західної України – директори, методисти, викладачі та майстри навчальних закладів - близько 40 осіб;
- учні професійно-технічних навчальних закладів Західної України - близько 200 осіб.

Головною метою проекту є підвищення якості професійної та підприємницької освіти на території Західної України з використанням методів моделювання праці та пристосування до наукомісткої економіки.

Основними завданнями проекту є:

діагностика бар'єрів на шляху підвищення якості професійної та підприємницької підготовки в професійно-технічних навчальних закладах

Західної України та очікувань роботодавців щодо кваліфікації їх випускників;

підготовка і проведення круглого столу за участю адміністрацій, закладів професійної освіти і бізнесу – презентація результатів досліджень;

розробка конкретних критеріїв набору до професійно-технічних навчальних закладів (20 шкіл) і українських викладачів професій (40 осіб) та проведення набору;

розробка матеріалів і реалізація навчально-практичних модулів для українських викладачів професій з сучасних методів формування професійних і ділових навичок (близько 40 осіб з 6 областей, 4 модулі по 2 групи по 3 дні);

організація щорічного українського міжрегіонального конкурсу „Юніор-Бізнес – 2016” для українських навчальних закладів - близько 150 молодіжних команд, які беруть участь в конкурсі (приблизно 450 представників молоді);

організація навчального візиту до Польщі молодіжних команд-переможців конкурсу „Юніор-Бізнес – 2016” (близько 30 осіб.), зустрічі з польською молоддю, спільні практичні заняття, налагодження контактів між школами (грудень 2016р., Малопольське воєводство);

розробка української моделі методології навчання професійних навичок, з використанням методів моделювання праці і професійних універсальних і підприємницьких навичок, з навчальними матеріалами;

організація навчальних класів для проведення занять з використанням методів моделювання праці для окремих груп професій;

залучення ПТНЗ до пілотної діяльності з учнями, за методикою формування професійних і ділових навичок, розробленою в Україні, з використанням методів моделювання праці – 20 ПТНЗ, в цілому 200 українських учнів та 60 викладачів;

візити стажування з відвідуванням польських професійних шкіл та закладів безперервної освіти українських викладачів професій, які беруть участь в проекті - два візити стажування, кожен п'ять днів, всього 40 чоловік (квітень-травень 2017р., Малопольське воєводство);

організація щорічного українського міжрегіонального конкурсу „Юніор Бізнес – 2017” для українських навчальних закладів – близько 150 молодіжних команд, які беруть участь в конкурсі (приблизно 450 представників молоді);

організація навчального візиту до Польщі молодіжних команд-переможців конкурсу „Юніор Бізнес – 2017”. Зустрічі з польською молоддю, спільні практичні заняття, налагодження контактів між навчальними закладами;

підготовка та видання посібника для викладачів з представленням сучасних методів формування професійних та ділових навичок – 800 друкованих примірників і 1000 в електронній версії;

проведення конференції щодо практичних рішень підвищення якості професійного та підприємницького навчання в професійно-технічних навчальних закладах для представників української адміністрації, освітнього середовища і бізнесу – 50 осіб, 2 дні – грудень 2017р., м. Івано-Франківськ.

21-23 вересня 2016 року було проведено першу навчальну сесію для працівників профтехосвіти трьох областей Західної України (Рівненська, Волинська, Львівська) у м. Львів.

Упродовж трьох днів проводилися навчально-практичні модулі задля формування професійних і ділових навичок. Дане навчання проводили профільні спеціалісти із Фонду розвитку місцевої демократії Малопольського інституту територіального самоврядування і адміністрації (м. Краків, Польща).

06-08 жовтня 2016 року у м. Львів відбулася друга навчальна сесія, де учасники мали змогу вдосконалювати свої навички з розвитку когнітивного мислення, завдяки якому швидше і точніше засвоюється нова інформація та знання, покращується пам'ять, розвивається логічне мислення та здібності пізнання реалій, що допомагає точно зосереджувати увагу, швидко і ретельно виконувати поставлені завдання.

27-29 жовтня 2016 року у м. Львів проводився третій етап навчальних сесій, метою якого було розглянути міжособистісні компетенції, розглядалися різноманітні типи поведінки учасників процесу комунікації. Надзвичайно цікаво було вивчати невербальну комунікацію, тобто мову тіла, адже найважливіша річ у спілкуванні – це почути те, що не було сказане. Також проводилася самопрезентація – публічний виступ на камеру, де кожен учасник мав змогу побачити та почути себе зі сторони.

10-12 листопада 2016 року у м. Львів пройшла остання навчальна сесія в рамках проекту „Активна молодь на ринку праці – підвищення якості професійного та підприємницького навчання в українських навчальних закладах з використанням методів моделювання”, на якій розглядалися наступні теми: „Дидактичний тренінг вчителя у професійно-технічному навчанні – активні та інноваційні методи навчання”; „Веб-квест як метод навчання за допомогою комп’ютерної техніки”; „Види і застосування методів моделювання”, а також обговорювалася важливість та правильність складання портфоліо. Сесії, на яких ми навчалися відбувалися у форматі семінарів-майстерень під керівництвом кваліфікованих польських експертів: Войцеха Одзімек, Давіда Хоїнкіс, Дороти Коптєв, Кшиштофа Хмеляш, Марії Вантух та Барбари Партиньскої-Бжегови. Навчання складалося із потужної колективної роботи усіх учасників, які заряджені позитивною енергією, прагнуть розвиватися та вдосконалювати свої навички.

Також в рамках українсько-польського проекту „Активна молодь на ринку праці – підвищення якості професійного та підприємницького навчання в українських навчальних закладах з використанням методів моделювання) проводився конкурс „Юніор бізнесу – 2016” та „Юніор бізнесу – 2017” на найкращу ідею підприємницької діяльності для молоді загальноосвітніх повних середніх шкіл та студентів професійних навчальних закладів I-II курсу Львівської, Волинської та Рівненської областей. Конкурс полягав у розробці і презентації найцікавішої ідеї для підприємницької діяльності, придуманої, описаної і заявленої учнями ПТНЗ та загальноосвітніх шкіл, які брали участь. Заявлені проекти були інноваційного характеру, а сфера діяльності максимально відповідала потребам молоді або місцевої спільноти. Я, як учасник даного проекту, була тренером-опікуном конкурсних команд, що представляли ДНЗ „Здолбунівське вище професійне училище залізничного транспорту” на даних двох конкурсах. Учасниками були команди з 3-х учнів I-II курсу. У

конкурсі „Юніор бізнесу – 2016” наша команда увійшла до півфіналу, а у „Юніор бізнесу – 2017” за результатами відбору конкурсних робіт, що оцінювалися компетентними журі ми увійшли до третього фінального етапу, що проходив у м. Львів 10 червня 2017 року з командою у складі учнів першого курсу, що навчаються за професією „Столяр будівельний. Тесляр”.

Учні показали високі результати та вдало презентували ідею перед організаторами конкурсу (Західноукраїнський регіональний навчальний центр), членами журі та іншими учасниками з трьох областей Західної України (Рівненська, Волинська, Львівська). Ставши лауреатами конкурсу команда

отримала сертифікат за участь у фіналі міжрегіонального конкурсу „Юніор-бізнесу – 2017”. Завдяки даному проекту учні здобули надзвичайний досвід у сфері підприємницької діяльності.

В рамках проекту вчителями-тренерами були проведені пілотні заняття з учнями в своїх навчальних закладах. У лютому 2017 року мною був проведений пілотний урок на тему: „Людина. Особистість. Підприємець” для учнів другого курсу, що навчаються за професією „Слюсар з ремонту рухомого складу”. Основною метою даного заходу було формування в молоді таких рис, як креативність, інноваційність, здатність приймати рішення й адекватно реагувати на ризики, вміння планувати заходи і керувати ними, результатом чого має бути досягнення успіху. Адже важливо те, щоб молоді люди сприймали власне працевлаштування як реальний напрям для розвитку власної професійної кар’єри в майбутньому. Однак, вміння творчо підходити до навколишнього світу пов’язане не тільки з підприємництвом у бізнесі, а й з формуванням громадянської позиції, зорієнтованої на співпрацю, самоорганізацію і реальну діяльність. Наука підприємництва є не лише вправою зі створення нового покоління підприємців, вона допомагає молодим людям бути впевненішими у собі та розвиває їх креативність, готовність справлятися із викликами сьогодення світу, який швидко змінюється. На уроці учнями та експертами, у складі адміністрації училища та викладачів, було розв’язано ряд тестів на схильність до підприємництва, проведено гру-аукціон, під час

якої були представлені основні риси сучасного підприємця, учні презентували себе та активно відстоювали свою позицію щодо відкриття фірми певного виду діяльності. На уроці панувала приємна та позитивна атмосфера, що дало учням змогу якнайкраще проявити себе, розвинути креативне та інноваційне мислення і додало впевненості у собі та своїх силах.

З 23 по 28 квітня 2017 року працівники професійно-технічних навчальних закладів Рівненської, Волинської та Львівської областей відвідали Малопольське воєводство у Польщі. В рамках навчально-ознайомчого візиту учасники ознайомилися з польським досвідом у сфері сучасних інструментів професійного та підприємницького навчання. Організатором візиту стала Фундація місцевої демократії Малопольський Інститут територіального самоврядування і адміністрації м.Краків.

В рамках візиту організовано відвідування у: Комплекс шкіл аграрного центру безперервного навчання в Черніхові, Державну вищу професійну школу в Тарнові, Повітовий Центр безперервного навчання в Хшанові, Комплекс економічно-хімічних шкіл в Тшебіні, Комплекс будівельних шкіл в Закопаному. Польські колеги провели екскурсії по своїх закладах, надали можливості ознайомитися зі здобутками своїх учнів та давали відповіді на всі запитання українських колег. Були проведені цікаві екскурсії Старим Містом та в Королівський Замок на Вавелі м.Краків, Освенцим та Музей Аушвіц-Біркенау, Хохоловські терми та в Соляну шахту у Бохні.

Отже, завдяки даному проекту я здобула неоціненний досвід у сфері професійного та підприємницького навчання учнів, вдосконалила свої вже набуті вміння та навички. На даному етапі мені це дає змогу під час проведення уроків розвивати в учнів креативне та творче мислення, альтернативні та нетрадиційні розв'язки поставлених завдань, вчити

ініціативності та проактивності в процесі виконання роботи, прививати навички швидкої адаптації до змін в реаліях професійної роботи, навчати ефективно управляти часом у навчальному процесі та професійній підготовці, бути більш впевненішими в собі, своїх силах і починаннях, налаштовувати учнів на самозайнятість та створення власної справи, що допоможе учням як і на професійному шляху, так і в повсякденному житті.

Практичні рекомендації щодо організації та проведення уроку теоретичного навчання

Валентина Сидорова,
заступник директора з навчальної роботи ДНЗ „Рівненське вище професійне училище ресторанного сервісу і торгівлі”

Алгоритм підготовки викладача до занять

Готуючись до уроку, викладач повинен:

- проаналізувати підсумки попередніх уроків з метою виявлення недоліків та їх причин, внести зміни у наступний урок; визначити основну дидактичну мету уроку;
- визначити тип, вид і структуру уроку та час, відведений на проведення кожного його елементу; скласти план-конспект уроку;
- вивчити методичну літературу, а також матеріали з передового досвіду за темою уроку;
- намітити практичні роботи, вправи, завдання для самостійної роботи учнів у процесі закріплення нового матеріалу;
- підготувати дидактичне та матеріально-технічне забезпечення уроку; визначити міжпредметні зв'язки, способи їх реалізації на уроці;
- приготуватися до демонстрації на уроці наочних засобів, використання нових прийомів розумової та практичної діяльності;

– визначити зміст і обсяг домашнього завдання учнів; спланувати контроль якості ЗУН учнів на уроці.

Вимоги до змісту основних структурних елементів уроку теоретичного навчання

Актуалізація знань, мотивація

Основною метою цього структурного елементу є підготовка учнів до наступного – сприйняття нової навчальної інформації. Послідовність проведення його така:

- повідомлення теми програми і теми уроку;
- цільова установка, сутність якої не стільки у вивченні нової навчальної інформації, скільки у практичному застосуванні набутих знань у професійній діяльності (іншими словами цільова установка – це мета + мотивація);
- перевірка знань, вмінь і навичок учнів за матеріалом попередніх уроків;
- пояснення характеру та важливості наступної роботи учнів на уроці.

Формування нових знань

Перед повідомленням нової навчальної інформації викладач повинен ретельно проаналізувати її зміст. Існує декілька видів аналізу змісту:

- понятійний аналіз - це виділення основних понять, фактів, закономірностей;
- логічний аналіз - розташування виділених факторів у логічній послідовності їх викладення. При встановленні послідовності викладення потрібно дотримуватися правила: матеріал, який може бути засвоєний учнями без зв'язку з іншими предметами, викладається першим;
- психологічний аналіз - це продовження і конкретизація логічного викладення нової навчальної інформації, визначення проблемності навчального матеріалу і психологічної готовності учнів до самостійної пізнавальної діяльності;
- дидактичний аналіз - полягає в тому, що викладач уточнює дидактичну мету уроку, визначає прийоми і методи пояснення нової інформації, передбачає можливі гіпотези, припущення і запитання учнів по ходу пояснення, визначає джерело додаткової інформації.

Послідовність проведення цього структурного елементу така:

- повідомлення нової навчальної інформації із залученням дидактичного забезпечення;
- показ нових прийомів та засобів розумової і практичної діяльності учнів для застосування набутих знань;
- повідомлення даних передового досвіду за темою уроку;
- опитування учнів з метою перевірки засвоєння ними нової інформації;
- пробне виконання учнями нових прийомів та засобів розумової і практичної діяльності;
- відповіді на запитання учнів.

Закріплення

Основна мета цього структурного елементу - формування вмінь і навичок учнів по практичному застосуванню набутих знань. При цьому здійснюється інструктивна діяльність викладача і мотиваційна діяльність учнів.

Реалізація цього структурного елементу передбачає:

- підготовку завдань для самостійної роботи учнів;
- пояснення послідовності їх виконання;
- перевірку правильності виконання учнями самостійної роботи;
- перевірку вмінь і навичок користування лабораторним обладнанням, засобами ТЗН та інше;
- перевірку правильності організації робочих місць учнів та дотримання правил безпеки праці;
- перевірку та оцінку робіт учнів.

Під час самостійної роботи учнів викладач повинен:

- вникати у роботу кожного учня, не випускаючи з поля зору роботу всієї групи;
- розвивати в учнів здібності аналізувати свою роботу;
- спонукати учнів до самостійності і творчої активності;
- спостерігати за раціональним використанням учнями робочого часу;
- спонукати учнів до самоконтролю, формувати вміння знаходити причини помилок та засоби їх усунення.

Підведення підсумків

Основна мета - на основі досягнень і недоліків показати учням, чому вони навчилися на уроці, проаналізувати рівень їх усвідомленості та творчої активності. При цьому викладачеві необхідно дотримуватися педагогічного

такту. Крім того рекомендується широко практикувати порівняння робіт виконаних учнями.

Таким чином, підведення підсумків передбачає:

- аналіз практичної діяльності учнів у застосуванні нової інформації, що вивчалась на уроці;
- аналіз причин типових помилок учнів та способів їх усунення;
- повідомлення та обґрунтування оцінок, отриманих учнями на уроці;
- повідомлення про домашнє завдання з інструкцією про способи його виконання.

Домашнє завдання

Мета домашньої навчальної роботи учнів:

- закріплення, удосконалення і систематизація набутих знань, умінь на уроці;
- осмислення та узагальнення виробничого досвіду;
- підготовка до наступного заняття;
- знайомство з варіативними джерелами знань для отримання додаткової інформації за темою наступного уроку.

Вимоги до змісту домашніх завдань:

- практична спрямованість;
- реальний та творчий характер змісту;
- зв'язок змісту практичних завдань з теоретичними знаннями та раніше набутим досвідом;
- постійне підвищення складності;
- диференціація за складністю залежно від інтелекту учнів та рівня їх підготовленості.

Сучасний якісний та ефективний урок — це урок добре підготовлений, ретельно розрахований відповідно до поставленої мети й наявних можливостей.

Досить часто задумуємося над запитаннями: „Що є головним на сучасному уроці? Що визначає його головну суть?”. Праця, саме вона є головною на уроці.

Отож, плідно працюйте, творіть, фантазуйте!

Схема плану уроку теоретичного навчання

Тема програми _____

Тема уроку _____

Мета уроку:

а) навчальна — які професійні ЗУН формуються, закріплюються і розвиваються на уроці;

б) розвиваюча — які операції і прийоми розумової діяльності розвиваються у учнів на уроці;

в) виховна — які якості особистості учнів формуються і розвиваються на уроці.

Тип уроку _____

Вид уроку _____

Дидактичне забезпечення _____

Матеріально-технічне забезпечення _____

Міжпредметні зв'язки _____

Методична мета (вказується тільки при проведенні відкритих уроків)

Література _____

Хід уроку

1. Організаційна частина:

- перевірка наявності учнів;
- перевірка готовності учнів до уроку.

2. Актуалізація знань, мотивація:

- повідомлення теми програми, теми уроку;
- мотивація;
- перевірка організації робочих місць та правил додержання учнями правил охорони праці (при виконанні лабораторних або практичних завдань);
- перевірка опорних ЗУН учнів, необхідних для проведення наступних структурних елементів уроку;

пояснення характеру і послідовності роботи учнів на уроці.

3. Формування нових знань:

- повідомлення нової навчальної інформації;
- показ нових прийомів розумової і практичної діяльності;
- повідомлення про передовий досвід за темою уроку;
- опитування учнів з метою перевірки засвоєння ними нової інформації

- пробне виконання учнями нових прийомів, продемонстрованих на уроці викладачем;
- відповідь викладача на запитання учнів.

4. Закріплення нового матеріалу:

- видання завдань для самостійної роботи;
- пояснення послідовності їх виконання;
- перевірка правильності виконання учнями вправ;
- перевірка ЗУН учнів при використанні ТЗН;
- надання допомоги учням.

5. Підведення підсумків:

- аналіз діяльності учнів у процесі всього уроку;
- аналіз причин помилок, зроблених учнями на уроці та способів їх усунення;
- повідомлення та обґрунтування оцінок;
- повідомлення про домашнє завдання.

Аналіз уроку теоретичного навчання

Засобом, який дозволяє робити висновки про якість і ефективність року, є педагогічний аналіз. Важлива умова ефективності аналізу — його комплексний підхід, що полягає в об'єднанні оцінювання організації та методики проведення уроку з урахуванням оцінки якості ЗУН, набутих учнями на занятті. Тому при педагогічному аналізі уроку необхідно поєднувати ці два аспекти — методичний і результативний.

Розрізняють:

- загальний аналіз, який відображає результативність уроку (виконання запланованого плану уроку, досягнення дидактичної мети, раціональне використання навчального часу, методика і форми проведення структурних елементів уроку) та визначає педагогічні новації або недоліки уроку та їх причини;
- спеціальний аналіз, який охоплює аналіз окремих структурних елементів уроку: методику активізації учнів; методику викладання і закріплення нової навчальної інформації; методику усного, письмового, практичного контролю ЗУН учнів; методику проведення підсумкового аналізу уроку та інше. У спеціальному аналізі важливо показати і відмітити те, що може бути рекомендовано для подальшого використання викладачем у педагогічній діяльності.

Схема загального аналізу уроку

1. Забезпечення уроку:

наявність плану- конспекту уроку;

наявність дидактичного забезпечення та його відповідність темі та меті уроку;

наявність матеріально-технічного забезпечення та його відповідність темі та меті уроку;

організація робочих місць учнів та відповідність їх правилам безпеки праці.

2. Характеристика ходу уроку:

правильність визначення та формулювання мети і завдань уроку;

форми організації учнів та методи проведення кожного структурного елементу уроку, доцільність їх вибору;

правильність і раціональність використання дидактичного та матеріально-технічного забезпечення;

логічність, доступність, закріплення нового навчального матеріалу;

рівень відображення новинок техніки, технологій, перспективного досвіду за темою уроку;

рівень активності учнів у процесі всього уроку, самостійність і усвідомленість їх дій;

відповідність практичних завдань для самостійної роботи учнів на уроці і домашнього завдання темі і меті уроку;

методика організації контролю ЗУН учнів, її ефективність;

зміст зауважень викладача, їх педагогічна значущість.

3. Загальні висновки:

правильність вибору типу та виду уроку;

в якій мірі реалізована мета уроку;

що нового було на уроці для розповсюдження у педагогічній практиці;

які недоліки уроку, їх причини;

рекомендації викладачу.

Вимоги до аналізу уроку:

обговорення результатів аналізу уроку;

цілеспрямованість обговорення;

науковість аналізу;

принциповість, яка сполучається із доброзичливістю;

аналіз уроку повинен поєднуватися із висновками і практичними рекомендаціями.

Майстер-клас як форма ефективного професійного навчання педагогів

Надія Чміль,
майстер виробничого навчання
ДНЗ „Рівненське вище професійне
училище ресторанного сервісу і
торгівлі”

Творче впровадження досвіду – це розвиток педагогічних ідей, а також формування власних педагогічних переконань”
В. О. Сухомлинський

В сучасних умовах педагог-майстер – це педагог, що володіє дослідницькими навичками й уміннями, що знає особливості експериментальної роботи, що вміє аналізувати інноваційні педагогічні технології, прогнозувати підсумки своєї діяльності, розробляти методичні рекомендації.

Педагогові-майстрові важливо вміти ефективно представляти свій досвід, транслювати його як можна більшій кількості колег, професійно, таким чином, розвиваючись. Однієї з форм трансляції педагогічного досвіду і є майстер-клас.

Майстер-клас – це разова форма роботи, що поєднує невеликі групи педагогів і педагог-майстер представляє власну систему роботи.

Майстер-класи схожі на курси підвищення кваліфікації для тих, хто вже відбувся як фахівець, але хотів би довідатися більше. Майстер-клас для професіоналів – це можливість познайомитися з новою технологією, новими методиками й авторськими наробками. А це означає крок вперед у своїй справі.

Майстер-клас – це семінар, під час якого провідний спеціаліст розповідає й, що ще більш важливо, показує, як застосовувати на практиці нову технологію або метод.

Методика проведення майстер-класів не має якихось чітких й єдиних норм. Здебільшого вона ґрунтується як на інтуїції провідного спеціаліста, так і на сприйнятливості слухача.

Принцип майстер-класу: „Я знаю, як це робити. Я навчу вас”.

На майстер-класі завжди надається можливість попрактикуватися під чуйним і доброзичливим контролем педагога, який уважно вислухає й відповість на всі ваші запитання. Майстер-клас – це двосторонній процес, і відносини „викладач – слухач” є абсолютно необхідними. *Безперервний контакт, практично індивідуальний підхід до кожного слухача* – ось те, що відрізняє майстер-класи від всіх інших форм і методів навчання. До участі в майстер-класах запрошуються кращі фахівці в досліджуваній області. Успішне засвоєння теми майстер-класу відбувається на основі продуктивної діяльності всіх учасників.

При підготовці й проведенні майстер-класу „Педагог-майстер” здобуває різні навички роботи з аудиторією, навчається рефлексувати свої дії й багато чого іншого. „Глядачі” стають експертами, навчаються аналізувати, співставляють свої можливості, навчаються тримати позиції. Добре організований майстер-клас стає генератором ідей для всіх учасників.

При плануванні роботи майстер-класу визначається єдина основна мета, досягненню якої підлягає все засідання. *(Наприклад, вивчення сучасних педагогічних технологій на основі досвіду педагога, що виступає в ролі керівника майстер - класу, і впровадження даного досвіду в практику роботи педагогів однієї спрямованості. Керівник представляє власну систему роботи як комплекс методичних прийомів і педагогічних дій).*

Основні переваги майстер-класу - це унікальне сполучення: короткої теоретичної частини, індивідуальної роботи, спрямованої на придбання й закріплення практичних знань і навичок.

Технологічні етапи

1. Презентація досвіду Майстра (коротко характеризуються основні ідеї технології, описуються досягнення в роботі).

2. Мотивація (індуктор) – прийом, що забезпечує „наведення на проблему”; згорнутий зміст теми, доводиться результативність діяльності, яка свідчить про ефективність технології; визначаються проблеми та перспективи в роботі Майстра.

3. Соціалізація, „обнародування”, описується система заходів у режимі технології, що презентується; визначаються основні прийоми роботи, які Майстер буде демонструвати слухачам, демонстрація прийомів ефективної роботи; подання всім учасникам майстерні проміжного, а потім й остаточного результату роботи.

3. Моделювання (реконструкція) – слухачі виконують самостійну роботу в режимі технології Майстра

4. Афішування – представлення виконаних робіт на загальне обговорення.

Рефлексія – активізація самооцінки та самоаналізу з приводу діяльності на майстер-класі.

Проведення майстер-класу на тему: „Приготування, оформлення та відпуск котлети „по-київськи”

Мета: засвоєння практичних прийомів з приготування напівфабриката, проведення теплової обробки страви, з врахуванням сучасних вимог до оформлення та відпуску страви “котлета по-київськи”

Завдання майстер-класу.

1. Передача майстром свого досвіду шляхом прямого і коментованого показу послідовності дій, методів, прийомів і форм діяльності;

2. Спільне відпрацювання технологічних підходів майстра і прийомів вирішення поставленої в програмі майстер-класу проблеми;

3. Рефлексія власної професійної майстерності учасниками майстер-класу;

4. Надання допомоги слухачам у визначенні завдань саморозвитку і формуванні індивідуальної програми самоосвіти та самовдосконалення.

Майстер-клас проводиться з колегами із училищ області у формі практичного заняття і спрямовується на вироблення єдиних прийомів у роботі по приготуванню страви „котлета по-київськи” у кухні-лабораторії училища.

Кожний учасник має індивідуальне робоче місце, оснащене необхідним устаткуванням, інвентарем, інструментами, сировиною, технологічними та інструкційними картками.

Педагог-майстер демонструє практичні прийоми відокремлення великого філе птиці з кісточкою і малого філе. Велике філе розкриває і злегка відбиває з малим філе, підрізує сухожилки. На розрізи великого філе кладе відбиті шматочки м'якоти, зрізані з малого філе, або обрізки з великого філе, солить. На середину великого філе з кісточкою кладе

охолоджене вершкове масло (сформоване у вигляді валика), зверху накриває підготовленим малим філе. Краї великого філе загортає так, щоб м'ясо рівномірно накривало масло. Виробу надає форми валика, змочує в льезоні і обкачує у білій паніровці, знову змочує в льезоні і панірує у білій паніровці. Напівфабрикати зберігаються у холодильній шафі до смаження, щоб масло не розм'якло. Маса напівфабрикату з кісточкою 152 г. (в тому числі маса кісточки - 7 г.).

Підготовлений і охолоджений напівфабрикату смажать у фритюрі 5 - 7 хв. До утворення золотистої кірочки, доводить до готовності у жаровій шафі 2 - 3 хв. Маса смаженої котлети 128 г. (в тому числі кісточка 7 г.).

Перед подаванням котлету кладе на грінку із пшеничного хліба, поряд - складний гарнір (картопляне пюре, для декору чіпси із буряка, шпинатні спонжи, грін-мікс, майонез).

Рефлексія й аналіз

Кожний учасник майстер-класу проявляє свої індивідуальні здібності в оформленні і відпуску страви, представляє виконану роботу на загальне обговорення для самооцінки та самоаналізу, з приводу діяльності на майстер-класі.

Проходить діалог, в якому кожний учасник має право на власні судження.

Висновок

Підбиваючи підсумок, можна визначити формулу майстер-класу:

Успішна технологія

+ компетентний фахівець

+ доступність для колег

+ інтерактивність

= майстер-клас.

Майстер-клас відрізняється від всіх інших форм передачі досвіду тим, що дає можливість спробувати новий прийом і отримати відгук досвідченого майстра. А майстер відразу бачить, наскільки ефективно передається його досвід.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Використання хмарних технологій в навчальному процесі

*Ірина Безушко,
методист ДПТНЗ „Рівненський
центр професійно-технічної
освіти сервісу та дизайну”*

Бурхливий розвиток засобів інформатизації відкриває нові можливості для застосування комп'ютерів у навчальному процесі.

Сучасному педагогу вже недостатньо просто мати глибокі теоретичні знання, володіти практичними вміннями та навичками. Йому необхідно творчо використовувати їх, будувати кожен урок так, щоб у всіх учнів був стійкий інтерес, навчальна активність і бажання творити й пізнавати, експериментувати. Тому поряд із традиційними обов'язково треба використовувати ще й новітні технології, що можуть активізувати енергію учнів, направивши її в потрібне русло.

Такі технології, як веб, віртуальні, хмарні радикально змінюють навчальні заклади, навчально-виховний процес, природу освіти та її доступність.

Питання використання хмарних технологій для організації тестування розкрито у роботах Морзе Н.В., Кузьминської О.Г., організація самотійної роботи за допомогою хмарних сервісів Яндекс відображено у роботах Алексанян Г.А., організація „віртуальної” вчительської засобами Google-site досліджується Рождественською Л.В., „віртуального кабінету” або „віртуальної вчительської” засобами сервісів Google та Microsoft розкривається С.Г.Литвиною .

Останнім часом масштаби впровадження хмарних технологій стрімко зростають. У галузі освіти твориться справжня революція. Тепер, щоб вчитися, вчителю не обов'язково стояти біля дошки. Вчитися можна скрізь: у приміщенні та на відкритій місцевості, під деревом, на пляжі чи в літаку. Для цього потрібно лише підключитися до мережі Інтернет. Ми стаємо свідками швидкого впровадження хмарних технологій і сервісів у системі загальноосвітньої, професійно-технічної і вищої освіти.

Хмарні технології ([англ. Cloud Technology](#)) — це парадигма, що передбачає віддалену обробку та зберігання даних. Ця технологія надає користувачам мережі [Інтернет](#) доступ до комп'ютерних ресурсів сервера і використання програмного забезпечення як онлайн-сервіса.

Переваги використання хмарних технологій в освіті. Розглянемо найбільш вагомі переваги застосування хмарних технологій у навчальному процесі.

Мабуть, основною перевагою є можливість економити на дорогому програмному забезпеченні. Не потрібно на кожен ПК встановлювати дорогі офісні пакети та спеціалізовані програми обробки даних. Серед іншого, хмарні технології можуть забезпечити можливість усім педагогічним працівникам та учням навчального закладу користуватися лише однією операційною системою.

Отже, основні переваги, які можуть дати хмарні технології в навчанні, очевидні:

- економія засобів на придбання програмного забезпечення (використання технології Office Web Apps (Office онлайн));
- зниження потреби в спеціалізованих приміщеннях;
- виконання багатьох видів навчальної роботи, контролю і оцінки online;
- економія дискового простору;
- антивірусна, безрекламна, антихакерська безпека та відкритість освітнього середовища для викладачів і для учнів.

Тепер в будь-якому кабінеті навчального закладу можна організувати сучасний навчальний процес, використовуючи безпроводну мережу. Для роботи учні використовують іpad-и, ноутбуки або нетбуки, що підтримують безпроводне підключення за стандартом Wi-fi. Наповнення електронного освітнього простору навчального закладу здійснюють викладачі та учні.

Приклади використання хмарних технологій в навчальному закладі:

- Використання Office Web Apps-додатків (Office 365);
- Електронні журнали і щоденники (<http://shodennik.ua/>);
- Он-лайн сервіси для навчального процесу, спілкування, тестування;
- Системи дистанційного навчання, бібліотека, медіатека;
- Сховища файлів, спільний доступ (Dropbox, SkyDrive);
- Спільна робота;
- Відеоконференції;

- Електронна пошта з доменом навчального закладу;
- Сервіси Google Apps.

Сервіси Google безкоштовні. Слід відмітити такі функціональні можливості основних продуктів компанії Google:

- створення веб-сайтів – Google Sites;
- ведення календаря, робочого графіку, складання навчальних планів, тощо – Google Calendar;
- створення документів різних форматів – Google Docs;
- сумісне редагування документів різних форматів – Google Cloud Connect;
- електронна пошта з пошуковою системою та захистом від спаму – Google mail (Gmail);
- створення 3D-моделей – SketchUp;
- ведення щоденників навчальних проєктів – Blogger;
- створення фотоальбомів, редагування фотографії, сумісна робота з іншими програмами редагування графічних файлів – Picasa;
- моніторинг трафіку на веб-сайт і ефективність різних маркетингових заходів – Google Analytics;
- автоматичне перекладання веб-сторінок із різних мов – Google translate.

Дистанційна самоосвіта педагогічних працівників. В останні роки суттєво змінюється методична робота викладачів та майстрів виробничого навчання. Від складання величезних паперових папок самоосвіти вони перейшли до хмарних технологій. Педагогічні працівники дистанційно навчаються, беручи участь у вебінарах, майстер-класах, відвідуючи сайти МОН, МАН, преси („Дистанційна Академія” видавництва „Основа”, „Osvita.ua” та інші) або блоги інших вчителів. Відбувається швидкий обмін досвідом, стимулюється самоосвіта та самовдосконалення педагогічних працівників. Вражає те, що цей процес відбувається не через тиск адміністрації, а за власним бажанням. Часто викладачі оплачують таке навчання власним коштом, розуміючи, наскільки важливо отримувати знання та не відставати від учнів в питаннях використання гаджетів.

В листопаді 2015 року відбувся дистанційний майстер-клас „Хмарне портфоліо педагогічної діяльності” в рамках III міжнародної освітньої онлайн конференції INTEL для України та країн СНД „Нові горизонти ІКТ для сталого розвитку та освіти”. В результаті 67 вчителів України створили

власне хмарне педагогічне портфоліо на Google диску. Всі документи, презентації, фотографії та відео необмежений час зберігаються, при роботі інформація щосекунди запам'ятовується і не може зникнути, як це буває на комп'ютерах.

Використання гаджетів на уроках теоретичного навчання. На уроках теоретичного навчання під час виконання якогось завдання учні використовують смартфони, планшети, ноутбуки для пошуку в мережі Інтернет інформації, малюнків, які ілюструють виступ їхньої групи перед аудиторією. Крім того, учні часто користуються на уроках електронними версіями підручників в смартфонах та планшетах.

Харківська компанія „Сміт” пропонує електронні засоби навчання, якими вже зацікавилися викладачі загальноосвітніх предметів нашого навчального закладу. На сайті компанії міститься перелік електронних засобів навчання не лише із загальноосвітніх предметів, а й з багатьох предметів професійного спрямування („Сталеплавильне виробництво”, „Будова та ремонт електровозів”, „Технологія зварювальних робіт”, „Матеріалознавство в машинобудуванні”, „Верстатник широкого профілю”, „Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування”, „Монтаж гіпсокартонних конструкцій”, „Інформаційні технології” та ін..)

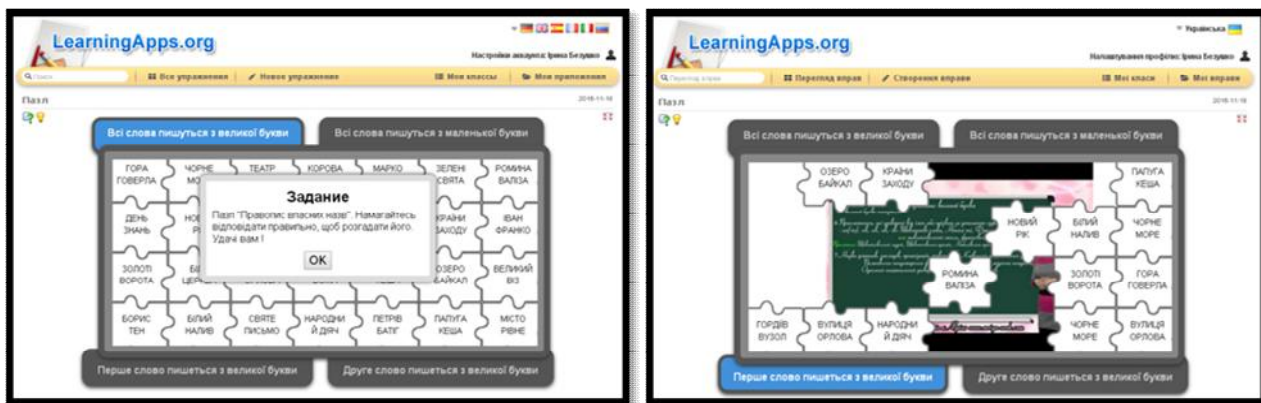
Викладачів приваблюють велика кількість анімацій, відеосюжети, звуковий супровід, інтерактивність, зручний інтерфейс, ретельно продумана система оцінювання та контролю знань. А головне, що їх можна використовувати on-line з планшета або ПК під час уроку, в процесі виконання домашнього завдання для закріплення знань або при використанні методу „перегорнутого класу”.

Викладачі та майстри нашого навчального закладу активно впроваджують в навчальний процес ігровий сервіс **LearningApps** <http://learningapps.org/>, за допомогою якого легко можна скласти „колекцію вправ” у вигляді ігор для учнів з будь-якого предмета і на будь-яку тему. Це конструктор для розробки інтерактивних завдань для застосування на уроках та в позакласній роботі. Головною перевагою сервісу є можливість використовувати створені матеріали без підключення до мережі Інтернет.

Дане середовище дає змогу створювати власні та використовувати готові інтерактивні вправи колег для актуалізації знань, перевірки вивченого матеріалу, дасть змогу закріпити пройдені теми, розвиває логічне мислення.

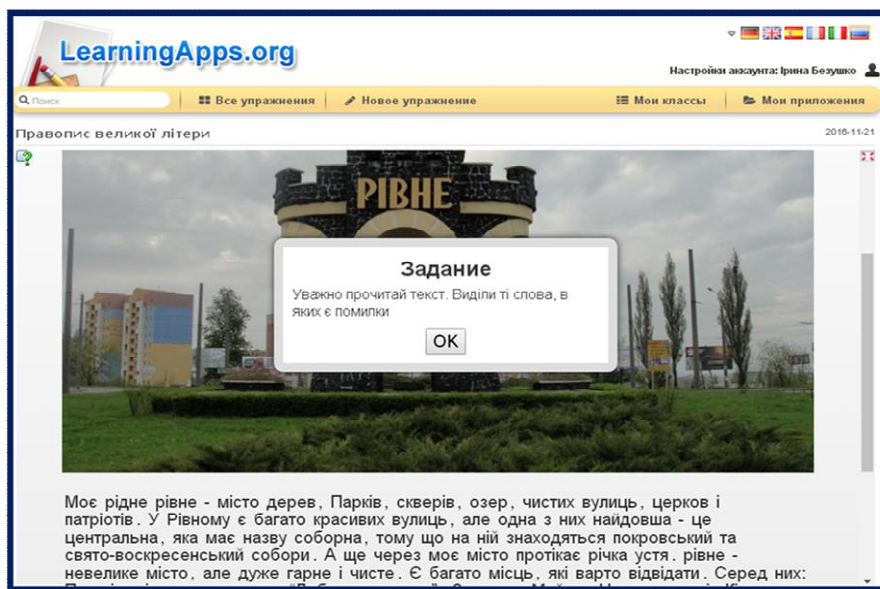
Для роботи на сайті треба зареєструватись, створити свій аккаунт та розпочати торчий процес. Навівши на готову вправу вказівник миші, можна побачити тип вправи та її рейтинг на сайті (залежить від кількості переглядів та оцінок користувачів).

Як викладач української мови, я теж створюю ігри в сервісі **LearningApps**, які використовую потім на уроках.

Працюючи з цією програмою, я переконалась, що вона створена для того, щоб дитина розвивалась у грі. Створювати завдання зовсім не складно, а, навпаки, не менш цікаво, ніж виконувати їх.

І ця робота дає певні результати: зростає інтерес учнів до навчання, урізноманітнюється творчий рівень учнівських робіт, що відбивається у використанні оригінальних і нестандартних прийомів побудови усних і письмових висловлювань.

Загалом, останнім часом масштаби впровадження хмарних технологій стрімко зростають, а більшість нинішніх учнів з задоволенням вчаться новим технологіям, розвивають інтелектуальні здібності, та намагаються

підвищити свій рівень використання інформаційно-комунікаційних технологій.

А ми, вчителі, не маємо права стояти осторонь цих процесів, повинні використовувати хмарні технології, які роблять урок динамічним, яскравим і, звичайно, набагато результативнішим.

ДІЛИМОСЯ ДОСВІДОМ

Конкурс фахової майстерності – конкурс талановитої молоді

*Олена Гарбарук,
старший майстер ДНЗ „Рівненське
вище професійне училище
ресторанного сервісу і торгівлі”*

Конкурс професійної майстерності – це форма трудового змагання, найбільш ефективна форма демонстрації своїх здібностей, впровадження передових прийомів і методів праці, нової техніки і прогресивної технології, підвищення рівня професійної підготовки, виявлення кращих індивідуальних показників, підвищення інтересу до професії та її популяризації.

Відповідно до наказу МОН України на базі ДНЗ „Рівненське ВПУ ресторанного сервісу і торгівлі” проводився Всеукраїнський конкурс фахової майстерності серед учнів ПТНЗ у 2016-2017 навчальних років за професією „Кондитер”.

Конкурс кращих із найкращих

Модернізація первинної професійної освіти передбачає якісно новий рівень підготовки робітників, а це, в свою чергу, вимагає оновлення змісту і форм професійного навчання, високого рівня професійної майстерності педагогів, підвищення ролі професійно технічних навчальних закладів. Конкурси фахової та професійної майстерності є однією з ефективних форм стимулювання потреби в оновленні професійних знань, креативності в роботі, творчому пошуку, удосконаленні навичок професійної діяльності.

Головною метою Всеукраїнського конкурсу фахової майстерності за професією

„Кондитер” стало прагнення підвищити рівень професійної підготовки, розвивати творчу активність та самостійність учнів, поглиблювати й удосконалювати знання сучасної техніки та новітніх технологій, освоєння креативних методів праці.

Конкурс фахової майстерності у повній мірі сприяв підготовці талановитих учнів до максимальної реалізації своїх знань, умінь та навичок у процесі виконання практичних робіт. Важливим чинником для підготовки конкурсанта є підвищення кваліфікації учня, самоосвіта та самовдосконалення у виробничих процесах, конкурентоспроможність на ринку праці, хороша матеріальна база для підготовки та престиж професії.

Для підготовки та до проведення цього конкурсу був задіяний весь колектив навчального закладу. Це створює творчу атмосферу, накладає певну відповідальність на той чи інший підрозділ закладу за рівень професійної підготовки педагогів, забезпечує можливість не тільки виявляти фахові знання, професійну компетентність, а й загальну ерудицію, ділові якості особистості та стійкий психолого-емоційний стан. Завдяки цьому, педагогічним колективом училища на високому організаційному рівні була підготовлена матеріально – технічна база, створені безпечні та сприятливі умови праці для учасників конкурсу.

III етап Всеукраїнського конкурсу фахової майстерності за професією „Кондитер”

Проведення конкурсу фахової майстерності з робітничих професій серед учнів ПТНЗ - завдання державного рівня. Щорічно ці конкурси виявляють кращих представників талановитої молоді України.

Враховуючи високий рівень підготовки кваліфікованих працівників з професії „Кондитер” та належну матеріально - технічну базу в ДНЗ „Рівненське ВПУ ресторанного сервісу і торгівлі”, тому саме у Рівненській області було проведено Всеукраїнський конкурс фахової майстерності серед учнів ПТНЗ у 2016-2017 навчальних років за професією „Кондитер”.

Конкурс відбувся 16-19 травня 2017 року, у якому взяли участь кращі із кращих учнів ПТНЗ України, переможці обласних етапів конкурсу фахової майстерності з 23 регіонів України.

На відкритті Всеукраїнського конкурсу фахової майстерності були присутні керівники департаменту освіти і науки Рівненської ОДА, директор та методисти НМЦ ПТО у Рівненській області, замовники робітничих кадрів у регіоні – ТзОВ „Сільпо-Фудд”, коровайний дім „Март”, кондитерський цех „Коровай”, ПАТ „Полісся Хліб”, ресторан „Мелін”.

Мета та основні завдання конкурсу: виявлення обдарований учнів, створення умов для підвищення якості професійно – технічної освіти, стимулювання творчого самовдосконалення учнівської молоді, розвиток творчої активності учнів, активізація інтересу до поглибленого вивчення предметів професійно – теоретичної та професійно – практичної підготовки, підвищення рівня професійної підготовки та майстерності, пропаганда новітніх виробничих технологій, популяризація серед молоді робітничих професій.

За умовами конкурсу учасники представляли візитні картки(презентація регіону, навчального закладу, професії, учасника конкурсу) - 2 хв. Також, конкурсні умови передбачали виконання теоретичного та практичного турів, які відповідають 3 – му кваліфікаційному розряду за професією „Кондитер”.

Теоретичний тур проходив у формі комп’ютерного тестування із спеціальних дисциплін – 60 питань із чотирма відповідями, одна з яких є вірною. Загальна кількість балів за теоретичний тур становила 30 балів. Максимальну кількість балів за підсумками теоретичного туру отримали учениці навчальних закладів Полтавської області, Львівської області, Рівненської області, Харківської області.

Практичний тур полягав у виконанні завдання, що відповідає вимогам рівня кваліфікації „Кондитер” 3 розряду та передбачав приготування торта „Фантазія” вагою 2,5 кг з готового бісквітного напівфабрикату просоченого цукровим сиропом (звичайний), глазурованого кремом масляним „Шарлотт” (горіховий) та оздобленого елементами з кондитерських вершків та шоколадної глазури (білої та коричневої) за тематикою обраною учасником. Для оцінки практичного

туру були визначені критерії оцінювання. Критерії оцінювання учасників включали: зовнішній вигляд учасника, організація робочого місця, дотримання правил техніки безпеки, дотримання правил санітарії та гігієни, оригінальність та творчий пошук в оформленні виробу, креативність та якість виробу, дотримання норм технологічного процесу.

Учасниці конкурсу довели актуальність обраної професії, продемонстрували творчий креативний підхід, якісні знання з технології приготування та оздоблювання напівфабрикатів. Продемонстрували якісні вміння в організації процесу виготовлення, оформлення торта та при роботі з устаткуванням, інструментами, створили атмосферу доброзичливості.

Практичний тур показав, що не всі учасники змогли виконати конкурсні завдання без зауважень. Серйозних порушень, помилок та недоліків щодо технології виконання робіт та правил техніки безпеки допущено не було, хоча окремі з них мали місце:

- помилки в організації робочого місця;
- порушення послідовності приготування крему масляного „Шарлотт”;
- не раціонально використовувався час та сировина.

Організатори конкурсу створили безпечні умови праці для учасників, оснастили робочі місця сучасною технікою, необхідним інструментом та інвентарем для виконання практичного туру.

Журі, яке складалося із представників замовників - кадрів, були покладені обов'язки перевірки виконання завдань та визначення переможців конкурсу. За результатами теоретичного та практичного туру, на підставі оціночних відомостей, журі визначило переможців конкурсу.

Переможці конкурсу були нагороджені цінними подарунками, а лауреати конкурсу заохочувальними призами від спонсорів конкурсу, торгової марки „ПАРТІ”.

У межах конкурсу організаційним комітетом здійснено проведення різних заходів:

- презентація ПЗНП за професією „Кондитер”;
- виставка – продаж спеціалізованого інструменту та інвентарю торговою фірмою „ПАРТІ”;
- екскурсії в м. Дубно та в м. Березне.

Для учасників конкурсу та супроводжуючих було підготовлено інформаційні матеріали про навчальний заклад та програма конкурсу.

Конкурс проведений на високому професійному, науково – методичному та організаційному рівні.

Творчі підходи педагогів до навчання талановитих учнів та якісне оснащення навчально – практичного центру сприяло високим результатам області на Всеукраїнському конкурсі фахової майстерності за професією „Кондитер”.

Участь у конкурсі передбачає постійне підвищення кваліфікації учня, до пошуку можливостей найповніше реалізувати себе як професіонала, до посилення організованості, самостійності та відповідальності, проявляти здатність до інноваційної діяльності, до впровадження новітніх технологій у навчальний та виробничий процес.

Підготовка та проведення засідань Школи молодого педагога

Елла Атясова,
методист Вищого професійного училища № 22 м. Сарни

Засідання Школи молодого викладача (майстра виробничого навчання) у ВПУ № 22 м. Сарни проходять один раз на місяць відповідно до річного плану, який складається у вересні. Упродовж року питання, які виносяться на засідання, можуть змінюватися та корегуватися, що залежить від

анкетування, вивчення системи роботи та моніторингу ефективності застосування педагогами тих чи інших методів та форм роботи. Зазвичай усі засідання проходять у невимушеній, дружелюбній атмосфері, де молоді колеги діляться враженнями, проблемами, ставлять запитання, а наставники та досвідчені педагоги допомагають у їх вирішенні. Кожне засідання закінчується запитанням: „Про що ви хотіли б дізнатися (почути, поспілкуватися) наступного разу?” Форми організації засідань різняться: від опитування (анкетування), безпосереднього навчання з подальшим тестуванням до тренінгових занять, занять в ігровій формі, а також до колективного обговорення і пошуку вирішення різних проблемних педагогічних ситуацій (бесіди, дискусії).

У ВПУ №22 м. Сарни діють дві Школи молодого педагога, оскільки викладання предметів теоретичного циклу суттєво відрізняється від уроків виробничого навчання. Але мають місце і загальні заняття, які стосуються позакласної та виховної роботи. Крім того, при підготовці до педрад, педчитань, звітів про результати роботи за рік, до різноманітних конкурсів на базі методкабінету училища застосовуються колективні форми роботи. Активну участь у становленні професійної майстерності молодого покоління беруть старші майстри, заступники директора, практичний психолог, наставники, роль яких виконують досвідчені викладачі-предметники, голови методичних комісій, майстри виробничого навчання спільної або суміжної професії (в училищі здійснюють підготовку за дев'ятнадцятьма інтегрованими професіями). У організації та проведенні занять основну роль відіграють керівники Шкіл та методист, яка очолює усю роботу з малодосвідченими викладачами і майстрами виробничого навчання.

Пропоную Вашій увазі методичну розробку засідання Школи молодого викладача (майстра виробничого навчання) з елементами тренінгу та гри. Заняття розраховане на 1,5 – 2 години, рекомендується проводити окремо з викладачами та окремо з майстрами виробничого навчання.

Варто зазначити, що куратори у командах не виконують завдання, а контролюють правильність процесу та направляють хід думок педагогів-початківців.

Тема заняття: Професійна компетентність педагога – важлива складова якісної підготовки кваліфікованих робітників і молодших спеціалістів ПТНЗ.

Форма роботи: тренінг.

Мета: допомогти малодосвідченим та новопризначеним педагогам у становленні своєї особистості на професійній ниві, у формуванні професійних педагогічних компетентностей; сприяти у визначенні дієвих методів та засобів викладання (навчання), у виборі проблемної методичної теми та її реалізації у навчально-виховному (навчально-виробничому) процесі.

Учасники: педагоги-початківці (викладачі / майстри виробничого навчання), практичний психолог, методист, викладачі (майстри виробничого навчання) з досвідом, наставники, керівники Школи.

Обладнання: аркуші формату А4, А3, скотч, кольорові стікери, ручки, м'ячик, плакати „Дерево дисципліни”, „Ідеальний вчитель”, дошка, настільна дидактична гра „Професійна діяльність педагога” (додаток).

Перебіг заняття

1. Самопрезентація „Моя визначальна риса характеру як педагога” (проводить практичний психолог).

Кожному учаснику запропоновано, передаючи м'яч один одному, назвати свою одну визначальну рису характеру, що стосується професії. Наприклад: вважаю себе вимогливим або найсуттєвіша моя риса – дисциплінованість. Ініціали називати немає потреби, оскільки заняття уже не перше і усі добре знайомі.

2. Слово-настанова заступника директора з навчальної роботи:

- Перш за все у кожної людини, яка стала на професійну стежку, має бути чітке уявлення того, чого вона хоче досягти. Усвідомлення своєї значущості, своїх завдань і відповідальності перед дітьми – це головний і найважливіший крок до професійного зростання. Завжди будьте прикладом: для себе, для учнів і колег. Пам'ятайте, що ви постійно знаходитесь під детальним наглядом зі сторони, тому й себе намагайтеся оцінювати зі сторони. Ніколи не вимагайте від учнів того, чого не виконуєте самі: вчасно розпочаті уроки, завжди написані конспекти, активність протягом усього заняття, цікаві відповіді, взаємоповага. Якщо ці пункти не витримані, марно від учнів вимагати дисципліни, виконаних домашніх завдань, ініціативи чи творчості.

Витримуйте дистанцію з учнями: не надто близько, але й не надто далеко. Спочатку важко знайти цю золоту середину, та згодом, якщо поставите собі за мету, усе налагодиться саме собою.

Дотримуйтесь системи у роботі: повторення, перевірка та аналіз робіт, закріплення, різного роду самостійні роботи та індивідуальні завдання – усе повинно носити системний характер. Учні повинні знати, що на кожному вашому уроці буде така форма роботи, яка повинна бути оцінена. Лише тоді вони йтимуть до вас з очікуванням діяльності, будуть готуватися, оскільки знатимуть, що їх питатимуть. Але разом з тим намагайтеся бути непередбачуваними: письмовий контроль можна замінити усним заліком, закріплення вивченого на уроці – це не лише фронтальне опитування, а й доповідь одного з учнів, який, крім того, може отримати низку запитань з даної теми від однокласників тощо. Міняйтеся, уводьте новинки, будьте учителем, який викликає інтерес. Тоді й учні цікавитимуться вашим предметом, навіть якщо він здаватиметься їм нелегким.

3. Визначення ходу роботи під час тренінгу (проводить практичний психолог).

Учасників ділять на 2 групи, за кожною групою закріплюють кураторів (наставників), визначають експерта (педагога з досвідом та високими професійними досягненнями). Усім пояснюють правила роботи тренінгу і його мету.

4. Визначення очікуваних результатів (проводить практичний психолог).

Учасники на стікерах пишуть свої очікування від даної зустрічі. Кожен зачитує їх та вивішує на дошці.

5. Гра «Асоціація» (проводить методист).

Учасників просять назвати слова, які асоціюються у них зі словом «урок». Відповіді підпрацівників: робота, взаємодія, шум, новизна, конспект і т.д. Таким чином методист підводить їх до поняття дисципліни на уроці.

6. Вправа «Дерево дисципліни» (проводить практичний психолог).

На дошку вивішують аркуш паперу формату А3. На ньому заздалегідь намальоване дерево (без листя). Кожній команді вручаються стікери у вигляді листочків, на яких вони повинні визначити та записати всі відомі їм способи організації дисципліни на уроці. На вправу відводиться 5-7 хв.

Куратор кожної групи призначає капітана, обов'язково з числа молодих педагогів, який по закінченню обговорення презентує та детально

пояснює кожен спосіб, який вони записали, при цьому прикріплюючи стікери до дерева. Наприклад: інтрига – дієвий спосіб, оскільки усі учні миттєво задумуються над поставленою перед ними проблемою („А чи знаєте ви, що ...?“).

По закінченню вправи надається слово експертам з числа досвідчених викладачів, які спостерігали за заняттям. Експерти визначають, яка група справилась краще, називають не вказані, але дієві способи, за допомогою яких вони самі організовують дисципліну на уроці. Експерти виділяють ті способи, які повторюються у обох командах, вказуючи на їх переваги і роблять загальний висновок: на що варто звернути увагу, а чого уникати у своїй практиці.

7. Гра „Професійна діяльність педагога” (проводить методист).

Спочатку проводиться невелика розминка, під час якої одна команда називає основні структурні елементи уроку, а інша – називає дії викладача (майстра виробничого навчання) на кожному етапі. Куратори команд мають право підказати і виправити. Наприклад: рефлексія – викладач просить учнів поділитися враженнями про урок, що цікавого і нового вони почули на уроці, оцінити свою участь в ньому.

Другий етап – власне гра. Кожна команда отримує настільну гру на аркуші формату А3, завдання якої – дати відповіді на 18 запитань, які розміщені хаотично, але взаємопов’язані і взаємонаслідувані. Кожне запитання – це інший рівень, доступ до якого отримаєш лише у випадку правильної відповіді на попереднє запитання. Мета – якнайшвидше дійти до Фінішу: хто робить найменше помилок, той швидше досягає Фінішу (додаток).

По закінченню гри знову надається слово експертам, які оцінюють роботу учасників. У висновку – розкриття понять „професійна діяльність” і „професійна компетентність”, їх складові і визначальні чинники (експерти ведуть доповіді, лише опираючись на власний практичний досвід).

8. Вправа „Ідеальний педагог” (проводить практичний психолог).

Психолог підводить учасників до думки, що усі прагнуть досягти ідеалу (у даному випадку – у своїй роботі), хоча ні в кого це не виходить, бо, як відомо, ідеальних людей не існує. Зазвичай у кожного є образ ідеального вчителя, якого легко можна змалювати, але нелегко досягти. На дошку прикріплюють аркуш паперу формату А3, на якому зображена хмаринка,

поділена на 2 частини блискавкою. Одна частина світлого кольору, інша – темного. Завдання гри: одній команді – написати риси, притаманні ідеальному вчителю, іншій – негативні риси, які неприпустимі у вчительській роботі. Кожна команда отримує стікери у вигляді краплинок.

Презентація: Капітани кожної з команд по черзі підходять до дошки та презентують свої відповіді, прикріплюючи стікери під хмаринку у вигляді дощу. Позитивні якості – під світлу половину хмаринки, негативні – під темнішу.

Підсумки: перед учасниками постає портрет ідеального вчителя. Кожен аналізує себе: чи є у мене такі риси, що варто розвивати, щоб досягти позитивного результату. Також проводять паралель із негативним образом, наявність відмічених характеристик та установки їх позбутися.

9. Вияв вражень від заняття (проводить практичний психолог).

Психолог звертає увагу присутніх на стікери з очікуваними результатами. Учасники діляться враженнями: чи отримали вони те, на що розраховували, чи навчилися вони чомусь корисному, можливо, чогось не потрібно було робити протягом заняття і т.д. Свої враження висловлюють усі присутні. Наприклад: молодий педагог – узяв нові методи підтримки дисципліни на уроці; куратор – отримав задоволення від швидкої реакції молодих колег; наставник – за результатами дидактичної гри відмітив, що його настанови були почуті і враховані і т.ін.

10. Підбиття підсумків (проводить методист).

- Мета тренінгу полягала у тому, щоб довести вам, молоді педагоги, наскільки важливо у роботі вчителя постійно вчитися, прагнути досконалості, бути компетентним у тому, що ти робиш, плекати свій професійний рівень навіть не щодня, а щомиті. Важливо ніколи не зупинятися на досягнутому, шукати нові форми і методи роботи, бути допитливим, не боятися запитати поради чи попросити підказки. Двері відкривають тому, хто в них стукає. Краще зайвий раз перепитати, ніж сором'язливо відійти і не отримати відповіді, рішення тощо. Старше покоління, педагоги з досвідом та практичними навичками завжди стануть вам у пригоді – користайтесь цим. Будьте наполегливими, працюйте над собою, займайтеся самоосвітою, вивчайте і переймайте досвід колег, вносьте зміни у щоденну рутину. Пам'ятайте: ваші учні – це майбутні бізнесмени, офіціанти, перукарі та будівельники, до яких ви, скоріше за все, звернетесь

не один раз. Тому важливо, щоб вони запам’ятали вас наставником, цікавою і доброю людиною, якій хочеться посміхнутися при зустрічі і побажати вдалого дня.

Додаток

**Настільна дидактична гра
«Професійна діяльність педагога»**

- 1** Будова педагогічного процесу:
 - мета – завдання – зміст – діяльність п.5
 - вчитель – батьки – суспільство – учень п.14

- 2** Вірно. Це професійна діяльність педагога і її результат. п.7

- 3** Невірно. Це визначена система педагогічної діяльності. п.12

- 4** Які складові педагогічного процесу?
 - процеси навчання, виховання і розвитку п.8
 - дії вихователя і вихованців п.11

- 5** Ні. Це взаємозв’язок реальних людей, учасників педагогічного процесу. п.1

- 6** Так. Це комплекс здібностей, психічних і моральних якостей педагога. п.18

- 7** Педмайстерність – це...
 - наука про виховання і навчання учнів п.9
 - наука про професійну компетентність педагога п.17

- 8** Вірно. Це процеси навчання, виховання і розвитку. п.15

- 9** Ні. Виховання і навчання учнів – це педагогіка. п.7

- 10** Ви маєте рацію. Педагогічний процес –

- це визначена система. п.4
- 11** Ні. Це не лише дії двох учасників педагогічного процесу. п.4
- 12** Чи є педагогічний процес системою?
- Так п.10
 - Ні п.3
- 13** Невірно. Накопичення професійних навичок складають педагогічну майстерність. п.18
- 14** Ви маєте рацію. Це співпраця педагогів, батьків, суспільства та учнів. п.12
- 15** Професійна компетентність вчителя – це...
- необхідний комплекс здібностей, психічних і моральних якостей, які потрібні для набуття певних робочих функцій п.6
 - необхідний комплекс умінь, які набуваються у процесі здобуття вищої освіти п.16
- 16** Невірно. Не все залежить від рівня освіти. п.15
- 17** Так. Це в першу чергу професійна компетентність педагога. п.19
- 18** Педагогічний досвід – це...
- накопичення професійних навичок п.13
 - практична діяльність педагога і її результат п.2

19 ФІНІШ

Вирішальну роль в організації педагогічного процесу відіграють усі складники педагогічної діяльності, планування, цілі і завдання, а також професійні вміння та навички педагога.

Реалізація компетентісного підходу в освітньому процесі у ДНЗ „Рівненське вище професійне училище ресторанного сервісу і торгівлі”

Ірина Скрипник,
методист ДНЗ „Рівненське вище професійне училище ресторанного сервісу і торгівлі”

***Освіта, яка не вчить жити успішно в сучасному світі,
не має ніякої цінності.
Кожен із нас приходить у життя з природженою здатністю
жити успішно й щасливо.
А ми повинні збагнути цю здатність знаннями і навичками,
які допомогли б нам її реалізувати якомога ефективніше.***
Роберт Кійосакі

Основні положення компетентісного підходу в організації навчально-виховного процесу

Технологія компетентісного підходу – це структурована, цілеспрямована діяльність педагогічного колективу закладу із проектування й організації навчальної діяльності, спрямованої на підвищення якості навчального процесу.

Структурними складовими такої системи є цілі навчання, зміст навчання, засоби педагогічної взаємодії, у тому числі мотивація і засоби викладання, організація навчального процесу, результат діяльності.

Компетентісний підхід у ДНЗ „Рівненське вище професійне училище ресторанного сервісу і торгівлі” передбачає вирішення таких основних завдань:

- розробка компетентісної моделі майбутнього випускника закладу;
- зміщення акценту з накопичування нормативно визначених знань, умінь і навичок на формування й розвиток в учнів здатності практично діяти, застосовувати досвід успішних дій у конкретних ситуаціях;
- розвиток особистісних якостей учнів;
- здатність застосовувати компетентності в навчанні та житті;

- зміна уявлення про оцінювання, результати навчальної діяльності, які розглядаються як особисті якості учнів;
 - відмова від перевірки рівня засвоєння великого обсягу навчального матеріалу на формальному, репродуктивному рівні;
 - відмова енциклопедичності змісту навчання, а формування в учнів тих знань, які є необхідними для виконання практичних завдань;
- організація психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу в училищі.

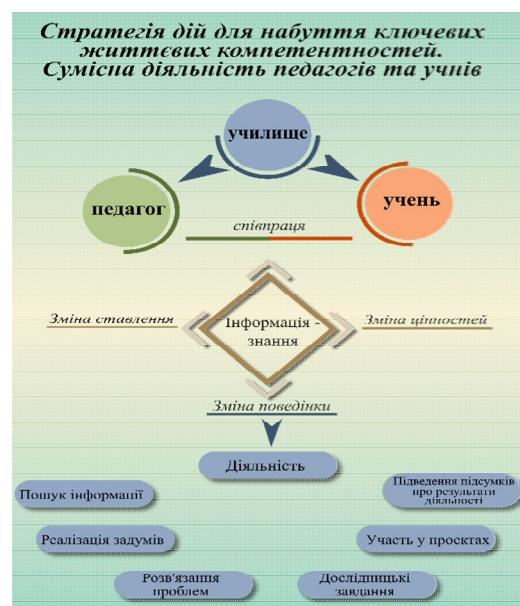
Саме така особистість, яка володіє основними компетентностями, зможе успішно самореалізуватися в соціумі як свідомий громадянин, відповідальний сім'янин, професіонал; особистість, здатна обстоювати свої життєві цінності, а також піклуватися про інших. Модель цієї особистості, випускника училища, можна представити у вигляді схеми.

Що необхідно для сприяння формуванню компетентностей особистості? Зміни у змісті освіти, а саме:

- зміни в методиці викладання предметів;
- широке впровадження в практику навчання таких альтернативних форм, як проектна та дослідницька діяльність;
- посилення діяльнісного характеру освіти.

Компетентнісний підхід у навчанні пов'язаний з особистісно зорієнтованим і діючим підходом до освіти, оскільки торкається особистості учня та може бути реалізований і перевірений лише в процесі виконання конкретним учнем визначеного комплексу дій; є спільною діяльністю педагога та учня.

У закладі розроблена та

впроваджується модель розвитку компетентності та модель компетентісно-спрямованого процесу

Схема „Модель розвитку компетентності”

Схема „Модель компетентісно-спрямованого процесу”

Досвід переконує, що релізація компетентностей здійснюється у процесі творчої діяльності, співпраці, співтворчості, співробітництві педагогів та учнів і приносить успіх. У цьому плані в училищі розроблений алгоритм дій з упровадження компетентісно орієнтованого підходу до навчання.

Як висновок, компетентність – це складне навчання, інтегрований результат освіти.

Схема. Алгоритм дій з впровадження компетентісно орієнтованого підходу до навчання.

Засоби формування професійної компетентності та виховання соціально-мобільної особистості

Формування компетентностей відбувається засобами змісту освіти.

Педагогічний колектив закладу за допомогою засобів і прийомів прагне виховати не просто професійно компетентного фахівця, а особистість пристосовану до мінливостей ринку праці, політичних та економічних змін в державі, особистість здатну адаптуватися в такому в такому складному сучасному світі.

Засоби та прийоми формування професійної компетентності учнів ДНЗ „Рівненське вище професійне училище ресторанного сервісу і торгівлі”:

професійна орієнтація та працевлаштування учнів з урахуванням реальних потреб економіки у фахівців певного профілю та рівня підготовки. Протягом 2012-2016 років відсоток працевлаштування випускників училища є 71,5%;

здобуття вищої освіти та здобуття інтегрованих робітничих професій, це максимально розширює можливість майбутнього працевлаштування. Щорічно до 5 % випускників закладу продовжують навчання у вищих навчальних закладах;

професійно-практична підготовка учнів, яка реалізується під час виконання практичних робіт, проходження навчальної, виробничої та переддипломної практик. Рівненське вище професійне училище ресторанного сервісу і торгівлі готує робітничі кадри для потреб закладів громадського харчування на основі двосторонніх угод з юридичними особами та приватними підприємцями м.Рівне та Рівненської області.

Основними замовниками робітничих кадрів є:

- ДП СОК „Корчагінець”;
- ДЗО „Агатівка”;
- ТОВ „ЕКО”;
- Рівненська кондитерська фабрика;
- ВАТ „Поліссяхліб”;
- малі приватні підприємства сфери обслуговування населення);

застосування інформаційних технологій сприяє підвищенню рівня пізнавальної самостійності, високому ступеню наочності й безперервному самоконтролю засвоєння знань та умінь, формуванню необхідних професійних компетенцій. З метою забезпечення впровадження комп’ютерних технологій в навчальний процес дві третини педагогів пройшли курси Intel „Навчання для майбутнього”, де опанували базовий курс комп’ютерної підготовки і отримали відповідні посвідчення;

застосування інтерактивних технологій. Велике значення для формування професійних та комунікативних компетентностей учнів має проведення тренінгів, ділових ігор, моделювання виробничих ситуацій, що дає можливість за короткий час зібрати максимальну кількість думок щодо об’єкту вивчення;

застосування технологія співробітництва. Учні стають не лише учасниками, а й партнерами навчально-виховного процесу, беруть активну участь у всіх напрямках діяльності навчального закладу, набуваючи

неоціненого досвіду соціальної роботи. Наприклад, робота учнівського самоврядування;

розвиток творчих здібностей учнів, щоб майбутні спеціалісти могли успішно адаптуватися до нових умов життя, гармонійно та безконфліктно взаємодіяти в конкретному середовищі (робота з обдарованими учнями, робота гуртків та секцій, участь у творчих та професійних конкурсах тощо).

Отже, весь педагогічний колектив закладу проводить спільну роботу щодо формування професійної компетентності такими засобами та прийомами, які сприятимуть засвоєнню в учнів не тільки базових знань і професійних умінь, але і сформованості у них готовності до активного самостійного отримання нових знань, інформаційних і інших технологій, набуття багатофункціональних умінь, а також підвищення рівня їх культури, соціальної активності.

Педагогічні умови компетентнісного підходу в організації навчально-виховного процесу

Особливої актуальності набуває проблема створення умов, які дозволять забезпечити якісні зміни в навчальному процесі професійно-технічних закладів.

До пріоритетних педагогічних умов, що допомагають ефективно формувати ключові компетентності учнів ДНЗ „РВПУ ресторанного сервісу і торгівлі”, відносимо:

забезпечення якісної підготовки кваліфікованих робітників шляхом впровадження сучасних комплексів електронних засобів навчання (розробка та використання ЕЗНП для професій „Кухар”, „Кондитер”, „Пекар”);

розроблення й впровадження навчально-методичного комплексу для формування ключових компетентностей учнів та педагогів закладу. На базі училища діє Навчально-практичний центр для підвищення кваліфікації та стажування фахівців ресторанного сервісу за професіями „Кухар” та „Кондитер”, створені сучасні кабінети та лабораторії, навчально-ресторанний комплекс, сучасний методичний кабінет, велика бібліотека з читальною залом та етнографічним музеєм);

удосконалення педмайстерності педагогічного колективу. Систематично підвищують свою педагогічну та професійну майстерність, проходять стажування, відвідують методичні засідання, секції, конференції, приймають участь у професійних конкурсах, участь у конкурсах методичних

розробок, проводять майстер-класи на місцевому, обласному, Всеукраїнському та Міжнародному рівнях;

використання активних методів навчання, технологій розвиваючого навчання, а саме: семінари-дискусії, проблемне навчання, тренінги, проекти, рольові та ділові ігри, інтерактивні та імітаційні ігри, тренінги, розвивальна психодіагностика тощо як в роботі з учнями, так і в роботі з педагогами;

відповідність змісту навчальних планів і програм сучасним тенденціям розвитку професійної освіти. Зміст начальних та поурочних планів відповідає Державним стандартам ПТО. Введений регіональний компонент, теми якого протокольно завірені методичною радою закладу;

створення та впровадження інформаційно-комунікаційного забезпечення, а саме: функціонування web-сайту закладу <http://rtpl.com.ua>, підведення мережі Інтернет до навчальних кабінетів, лабораторій, бібліотеки, учнівського гуртожитку;

створення соціально-педагогічного середовища для задоволення суб'єктності особистості. Окрім досвідчених викладачів та майстрів в/н, в закладі працює психолог, соціальний педагог, керівники гуртків, вихователі; діють гуртки та секції, учні забезпечені учнівським гуртожитком.

Отже, компетентнісний підхід у ДНЗ „РВПУ ресторанного сервісу і торгівлі”, орієнтований на нове бачення цілей та оцінку результатів навчального процесу в системі закладів професійно-технічної освіти та висуває власні вимоги до інших компонентів цього процесу (його змісту, педагогічних технологій, засобів контролю й оцінки).

Вплив педагогічного інноваційного підходу на формування основних груп компетентностей

У формуванні ключових компетентностей учнів ПТНЗ, значну роль відіграють педагогічні працівники. Від їх предметно-методичної, психологічної, інформаційно-комунікаційної загальнонаукової, загальнокультурної, компетентностей у значній мірі залежить професійна та життєтворча компетентність учня-випускника професійно-технічного навчального закладу.

Педагогу важливо вміти організувати навчання так, щоб воно стимулювало інтерес, бажання разом думати і дискутувати, ставити оригінальні питання та оцінювати нестандартні ситуації, проявляти

незалежне креативне мислення, формулювати ідеї, висловлювати різноманітні точки зору. Саме такі педагоги працюють в ДНЗ „Рівненське вище професійне училище ресторанного сервісу і торгівлі”.

У педагогічній практиці викладачі та майстри виробничого навчання використовують інтерактивні технології: *технології колективно-групового навчання*: „Мозковий штурм”, „Мікрофон”, „Дерево рішень”, „Навчаючи – вчуся”, „Ажурна пилка”, „Асоціативний кущ. Учні переважно працюють в групах, тому педагоги застосовують різні *методи кооперативного навчання*: „Два - чотири - всі разом”, „Ротаційна трійка”, „Карусель”, „Акваріум”, „Робота в парах” тощо. Коли виникає потреба вирішити проблему через *дискусію*, застосовують „Метод „Прес”, „Дебати”, „Займи позицію”.

Високу результативність формування вибраної компетентності надає проведення нестандартних уроків. Вони активізують творчий потенціал учнів, дозволяють розвивати в учнів уміння самостійно одержувати знання й творчо використовувати їх, вирішувати морально-етичні проблеми. Це – і урок-гра, урок-змагання, урок-суд тощо.

Ефективним для формування життєвої компетентності є метод проектів, який орієнтується на самостійну дослідницьку діяльність учнів. Викладачі та майстри виробничого навчання практикують підготовку міні-проектів на уроках та в позаурочний час. Основою яких є розробка та створення учнями нового інтелектуального продукту під контролем педагога.

Педагоги використовують нестандартні домашні завдання, різноманітні перевірочні диктанти, інтерактивні вправи, залучають учнів до науково-дослідницької діяльності.

Педагогами створюються нові умови для продуктивного навчання, результатом якого є учень, який у навчальному закладі набуває ключових життєвих та професійних компетентностей. Тому, ставляться завдання і прогнозуються результати, які свідчать про формування цих компетентностей.

Для визначення рівня сформованості ключових компетентностей психологом та соціальним працівником закладу використовується психолого-педагогічний інструментарій.

Результат компетентнісного навчання

Кожний із зазначених підходів формування ключових компетентностей не вичерпує проблеми життєвої і професійної компетентності учня професійного закладу повністю; всі ці підходи знаходяться у взаємозв'язку один з одним і взаємодоповнюють один одного.

Компетентнісний підхід висуває на перше місце не інформованість учня, а вміння розв'язувати проблеми, що виникли в конкретних ситуаціях за допомогою отриманих знань і набутих умінь та навичок. Отже, найвищої оцінки може заслуговувати той учень, який не лише показує знання, а й виявляє здатність і досвід ефективного застосування цих знань у запропонованій чи нестандартній ситуації.

Результатом кропіткої роботи педагогічного та учнівського колективів є позитивна динаміка впровадження компетентнісного підходу в навчально-виховний процес ДНЗ „РВПУ ресторанного сервісу і торгівлі”. Щорічно маємо велику кількість переможців олімпіад, конкурсів, змагань місцевого, обласного та Всеукраїнського рівнів.

І найвищим показником результату діяльності всього учнівського та педагогічного колективів є щорічна участь та неодноразова перемога у Міжнародному форумі „Інноватика в сучасній освіті” та Міжнародній виставці „Сучасні заклади освіти” (таблиця).

Результати участі закладу в інноваційній діяльності

Рік	Назва конкурсу	Місце	П.І.П. учасника
2011-2012	Всеукраїнський конкурс «Інноватика в освіті України» Всеукраїнський конкурс «Сучасні заклади освіти-2012»	II III	Рудик В.Л. Гулюк С.В.
2012-2013	Всеукраїнський конкурс «Інноватика в освіті України» Всеукраїнський конкурс «Сучасні заклади освіти-2013»	I I	Рудик В.Л. Рудик В.Л.
2013-2014	Всеукраїнська виставка «Сучасні заклади освіти-2014» Всеукраїнський конкурс «Інноватика в професійно-технічній освіті»	II III	Рудик В.Л. Рудик В.Л.
2014-2015	Всеукраїнський конкурс «Інноватика в освіті» Міжнародна виставка «Сучасні заклади освіти-2015»	II I	Борисюк Н.П. Сидорова В.О.
2015-2016	Міжнародний форум «Інноватика в освіті» Міжнародна виставка «Сучасні заклади освіти-2016»	I I	Самойл І.Є. Іванців К.М.
2016-2017	Міжнародна виставка «Сучасні заклади освіти-2016»	Гран-прі Лідер ПТО	

Результатом компетентнісного навчання є Людина майбутнього - творча, гнучка, демократична, культурна, з актуальними знаннями та високим адаптаційним потенціалом. Вона має стати творцем, а не бути лише споживачем раніше створених благ. Тому надзвичайно важливим напрямом освіти ХХІ століття в навчанні та вихованні є орієнтація ДНЗ „Рівненське вище професійне училище ресторанного сервісу і торгівлі” на компетентнісний підхід.

Підготовка конкурентоспроможного кваліфікованого робітника в Україні пов’язана зі зміною пріоритетів освітнього процесу – від отримання знань й репродуктивного методу навчання до особистісно-орієнтованої, розвиваючої, пізнавально-спрямованої діяльності, заснованої на принципах гуманізації та демократизації.

На сучасному виробництві потрібен спеціаліст ерудований, вільно і критично мислячий, готовий до дослідницької роботи, реалізації особистісного підходу в проектуванні стратегії власного професійного становлення, здатний самореалізуватися у своїй професійній діяльності. Саме на це орієнтований компетентнісний підхід у професійно-технічній освіті при підготовці майбутнього кваліфікованого робітника.

Отже, сучасний компетентнісний підхід до навчання, орієнтація освіти на результат, потребує зламу певних стереотипів як у плануванні уроку, організації пізнавальної діяльності учнів, так і в оцінюванні навчальних досягнень учнів та інших аспектах побудови адекватної моделі навчання та виховання. Все це потребує нової практики навчання, ґрунтовних теоретичних напрацювань, нових критеріїв для розробки засобів навчання та методичних посібників і рекомендацій для педагогів.

Методичні рекомендації щодо реалізації компетентнісного підходу в навчально-виховному процесі

Директорам, заступникам директора та методистам:

1. Здійснювати компетентнісний підхід до організації методичної роботи в навчальному закладі, за допомогою організації науково-методичної роботи на основі процесу саморозвитку педагогів.
2. Використовувати інноваційні форми методичного супроводу учасників освітнього процесу: майстер-класи, тьюторство, коучинг, кейс-стаді, методичні тренінги, педагогічні студії, методичні практикуми тощо.

3. Систематично здійснювати контрольню-аналітичну діяльність за процесом упровадження компетентнісного навчання з подальшою регуляторно-корекційною роботою.

4. Надавати інформаційну та методичну допомогу педагогам з питань формування базових компетентностей учнів.

5. Постійно проводити роботу над комплексно-методичним забезпеченням професій та кабінетів, створенням інформаційних банків даних соціально-педагогічних досліджень, програмних засобів навчального призначення (ПЗНП), текстової, відео та аудіовізуальної бази з питань компетентнісного підходу до викладання предмету.

6. Здійснювати діагностику професійних потреб педагогів за напрямом організації компетентнісно-зорієнтованого викладання навчальних предметів.

7. Сприяти підвищенню ефективності самоосвітньої діяльності педагогів.

8. Заохочувати педагогів до участі в методичних комісіях та постійно діючих семінарах, обміні педагогічним інноваційним досвідом.

9. Спонукаати педагогів до активного використання електронних засобів навчального призначення, Інтернет-ресурсів, з метою впровадження мультимедійного навчання та комп'ютерного моделювання.

10. З метою підвищення результативності компетентнісного навчання, розглянути можливість використання варіативної складової навчальних планів для проведення курсів за вибором, спецкурсів, факультативів професійного спрямування.

Викладачам та майстрам виробничого навчання:

1. Використовувати на уроках та в позаурочний час активні методи навчання та виховання, технології, які розвивають пізнавальну, комунікативну й особистісну активність учнів.

2. Використовувати технології компетентнісно зорієнтованого навчання: проблемного та проектного навчання, розвитку критичного мислення, когнітивного навчання, особистісно зорієнтованого навчання, диференційованого навчання, модульні тощо.

3. Активніше використовувати на уроках такі ефективні форми організації навчальної діяльності як групові, індивідуальні, змінного складу навчальних груп тощо.

4. В організації роботи на уроці враховувати індивідуальні особливості учнів, їх інтереси, особливості розвитку, життєвий досвід. Для

навчання в диференційованих групах, об'єднувати учнів з однаковим рівнем навчальних досягнень з предмету.

5. Подавати матеріал у формі цілісних логічних структур. Відходити від практики механічного переказу та дослівного відтворення навчального матеріалу.

6. Надалі організовувати виїзні навчальні практики, екскурсії, виховні заходи, спортивні змагання, професійні конкурси тощо.

7. Активізувати роботу учнів з ресурсами інформаційної системи, Інтернет-ресурсами. Підвищувати рівень комп'ютерної грамотності.

8. Для формування навчальної та професійної компетенції учнів, у якості навчально-тренувальних завдань, використовувати проектну діяльність на уроках теоретичного та виробничого навчання.

9. Посилювати мотивацію до самопізнання, самоствердження, самоосвіти та самовдосконалення учнів.

10. Продовжувати стимулювати учнів до самостійної діяльності, формувати навички самостійного здобуття знань із різних джерел інформації.

11. При реалізації компетентнісно-орієнтованого навчання, здійснювати диференційований підхід до навчання учнів, враховуючи їх індивідуальні особливості, можливості, мотивацію, інтереси до навчально-виховного процесу.

12. Розробити для учнів рефлексивні, контрольні завдання для визначення рівня сформованості компетентностей та їх елементів на уроках.

13. До плану уроку вносити назви компетентностей (їх елементів), які планується розвивати; вказувати конкретні знання, уміння, навички, які необхідні для подальшого формування. Визначати способи соціальної та особистісної мотивації учнів для оволодіння ними.

14. Здійснювати підготовку учнів до постійного самоконтролю навчальної діяльності та самооцінювання її результатів.

15. Навчати учнів аргументовано відстоювати власну думку, слідкувати за формами та способами її висловлювання. Привчати учнів до публічних виступів, використовуючи: уроки-прес-конференції, уроки-семінари; рольові ігри тощо.

16. Спрямовувати уроки та позаурочні заходи на розвиток громадянської компетенцій учнів. Для їх формування, використовувати життєві приклади, інформацію мас-медіа, екскурсії, участь в соціальних та професійних проектах тощо.

Бібліотека в сучасному світі

*Світлана Семенюк,
завідувач бібліотекою
Рівненського професійного ліцею*

Сьогодні в Україні йде процес становлення нової системи освіти та виховання, які зорієнтовані на входження у світовий освітній простір. Це супроводжується істотними змінами в педагогічній теорії та практиці навчально-виховного процесу. Проходить зміна освітньої та виховної парадигми: пропонуються новий зміст та підходи, нові стосунки в навчанні.

В сучасному світі інформація є одним із найважливіших ресурсів людського суспільства. Сьогодні бібліотеки зберігаючи, розробляючи, поширюючи інформацію, займають важливу позицію серед постачальників інформаційних послуг. З цього і виливає важливість бібліотеки у наш час, так як, основною функцією та її призначенням є - накопичення, збереження, систематизація та надання інформації своїм користувачам. З цією метою в наш час можуть використовуватися як традиційні, так й інноваційні бібліотечно-інформаційні ресурси освітнього закладу.

Бібліотеки завжди відігравали важливу роль у розвитку цивілізацій. Вони завжди користувалися великою шаною і любов'ю у всі часи. Існуючи протягом тисячоліть, вони є тим унікальним середовищем, де людина збагачується інтелектуально та емоційно завдяки доступу до великого обсягу інформації. Сьогодні ці храми знань зазнали суттєвих трансформацій, змінивши традиційні уявлення нашого суспільства про себе як про заклади, в яких панують лише книги і суцільна тиша.

Фундаментом для створення якісно нових бібліотечних послуг, став Інтернет як платформа, за допомогою якої людство працює, навчається, спілкується та відпочиває. Бібліотека сьогодення – це перш за все, інформаційний, культурний, освітній заклад. Вона є золотим ланцюжком у передачі інформації, розумової та духовної енергії, від покоління до покоління.

Сучасна бібліотека має знайти оптимальне співвідношення у використанні паперових і електронних ресурсів, яке б дозволяло їй гармонійно розвиватися: йти в ногу з часом, залишаючись при цьому носієм «прекрасного, світлого, доброго, вічного»; виконувати саму головну інформаційну функцію, не полишаючи виховної, освітньої, соціальної, інтелектуальної, культурологічної, самоосвітньої.

Ще не так давно, було фантастикою існування електронних бібліотек в Україні, а особливо у системі профтехосвіти, але час біжить і усе змінюється на краще, і сьогодні уже з гордістю ми заявляємо, що це реальність, прекрасна реальність нашого сьогодення. Без сучасної бібліотеки – сучасна освіта, була б не повноцінною, не досконалою, без душі, без історії...

Бібліотека ліцею є фундаментом освіти й самоосвіти. Вона виховує в учнів інформаційну культуру, надає навички пошуку, збирання, обробки інформації, у тому числі з книг, періодики, електронного каталогу, з мережі Інтернет. Призначення бібліотеки ліцею, допомогти педагогічному колективу і учням вийти на високий рівень забезпечення відомостями про події, факти, відкриття, необхідні для успішного перебігу навчально-виховного процесу. Бібліотека виступає центром обміну ідеями та корисною інформацією, це є публічне місце де можна разом працювати, набувати досвіду, відпочивати. Успіх діяльності бібліотеки залежить від єдиного планування роботи бібліотеки, педагогів, психолога, вихователів, адміністрації; рівня підготовки заходів; комфорту й позитивної атмосфери бібліотечного середовища.

Бібліотечний фахівець не є просто зберігачем інформаційних ресурсів, а й творцем креативних просторів, так би мовити, провідником культури навчання. Функції бібліотекаря сьогодні набагато ширші за традиційні. Об'єднувати, формувати, допомагати – це також його робота.

Сьогодні час диктує необхідність особливого, якісного та творчого підходу до роби з користувачами, ретельного вивчення та задоволення їх реальних інформаційних й естетичних потреб.

Сучасна молодь – розвинута і нестандартна. Це покоління вільних людей, які можуть робити все, що їм до вподоби. Звичайно, щоб залучити більшу аудиторію, бібліотекар має зацікавити свого читача до відвідування бібліотеки, приділивши особливу увагу молодій категорії користувачів, щоб у стінах сучасної книгозбірні їм було цікаво та комфортно.

Педагогічний вплив бібліотекаря на учнів може бути практично необмежений, тому що бібліотекар не ставить оцінок і учень може бути

розкритим для спілкування та отримання інформації в довірливій обстановці. Для учнів також впливовими є бесіди за круглим столом, за чашечкою кави чи чаю, особистісно спрямовані і делікатно зорієнтовані на нього. В наш час стало знову актуально читати художню літературу, особливо молодих українських авторів, заборонених раніше істориків, репресованих, замовчуваних письменників та поступове пробудження національної свідомості і гордості за свій український народ. А це є одним із елементів національного виховання, джерелом збагачення нашої духовності.

Бібліотека допомагає педагогам у вихованні підлітків, готуванні їх до дорослого життя. Формує в учнів навички міркувати, аналізувати, ставити запитання, шукати відповіді, всебічно критично оцінювати ситуацію, проблему; виховує здатність до адаптації в нових соціальних умовах, вміння захищати свої інтереси, поважаючи права інших. Орієнтувати їх на придбання людських цінностей та знань, отримувати необхідну інформацію з різних джерел та вміло користуватися нею; бути медіаграмотним в сучасному суспільстві.

Значення бібліотечного інформаційного центру і бібліотекаря – педагога в навчально-виховному процесі ліцею досить вагоме. Завдяки їхнім зусиллям досягається масове залучення дітей до пошукової роботи, яка сприяє формуванню світогляду, підвищенню інтелектуального рівня, збагаченню знань.

Основні функції бібліотеки:

- формування особистості, патріотизму, професіоналізму, здібностей та навичок самостійного наукового пізнання, розвиток творчих вподобань;
- формування здорового способу життя, розвиток інтелектуальних та духовних здібностей;
- формування трудової і моральної життєвої мотивації, активної громадської та професійної позиції;
- виховання у читачів національної свідомості, поваги до національних символів;
- підготовка людей високої освіченості й культури, кваліфікованих спеціалістів;
- формування екологічного, етичного та естетичного виховання;
- сприяти самоосвіті учнів і педагогів, забезпечувати їх потрібною літературою та інформацією;

- значну увагу приділяти комплектуванню бібліотечних фондів підручниками та навчальними посібниками;
- підвищувати ефективність використання книжкового фонду бібліотеки, шляхом вивчення індивідуальних читацьких запитів;
- у роботі бібліотеки використовувати комп'ютерну техніку та інформаційну мережу Internet;
- формування в учнів умінь та навичок бібліотечного користувача, розкриття перед ними основних вільних функцій бібліотеки;
- виховання в учнів інформаційної культури – сталого прагнення до пошуку інформації.

Всю роботу наша бібліотека завжди виконує в тісному контакті з адміністрацією ліцею, викладачами, майстрами виробничого навчання, вихователями гуртожитку. Співпрацюємо та взаємодіємо з освітянськими бібліотеками та мережею бібліотек інших систем та відомств нашої області.

Бібліотека мусить рухатися вперед разом із розвитком світового прогресу, націлюючи молоде покоління на внутрішню мотивацію до інтелектуалізації.

Використання ІКТ, створення електронних каталогів, підручників та посібників

Створення єдиного інформаційного середовища освітньої установи - найбільш сучасна складова ІКТ, тому адміністрація Рівненського професійного ліцею приділяла та приділяє велику увагу роботі над інформатизацією та комп'ютеризацією навчально-виховного процесу, яка є безперечною вимогою сучасності. Інтернет надає дуже великі можливості для отримання інформації, тому поява електронної бібліотеки була необхідною. Бібліотека підключена до мережі Інтернет, має 17 робочих комп'ютерних місць, ксерокс, кольоровий БФП, широкоекранний телевізор.

Сучасні інформаційні і комунікаційні технології є потужними чинниками, що забезпечують якісну освіту і дозволяють бібліотеці йти в ногу з часом. Для потреб бібліотеки ліцею в 2013 році було придбано систему автоматизації бібліотеки Ірбіс. ІРБІС це не лише каталоги. АБІС ІРБІС це система, яка забезпечує автоматизацію багатьох бібліотечних процесів: формування бази даних читачів, книговидачі, створення бібліографічних списків літератури, покажчиків, календаря знаменних і пам'ятних дат, формування облікових документів, повнотекстових баз даних, веб-сайтів тощо.

Програмне – забезпечення ІРБІС - це крок до надання нових послуг для наших користувачів, до оперативного та якісного їх обслуговування, як в бібліотеці, так і у віддаленому режимі.

Це допомогло реформувати бібліотеку в таку яка включає як традиційні так і сучасні носії інформації:

- сформована повнотекстова електронна база даних;
- створено електронний каталог підручників і навчально-допоміжних матеріалів на традиційних та електронних носіях;
- створено папки наповнювачі на допомогу навчально-виховному процесу;
- створено електронну сторінку на сайті ліцею;
- висвітлено роботу бібліотеки в блогах та соціальних мережах.

Інформаційно-бібліографічна робота

Для масових заходів використовуються мультимедійні технології, які активізують навчально-пізнавальну діяльність учнів, скорочують час для вивчення, дають нові можливості для розвитку професійних навичок та їх вдосконалення, значно підвищують ефективність самостійної роботи, а також допомагають реалізувати нові методи та форми навчання. Впровадження інновацій в бібліотеці – це не мода, а нагальна потреба, котра допомагає бібліотечному працівнику в роботі з молодим користувачем.

Бібліотека, залюбки, бере активну участь у веб-конференціях та веб-семінарах, проводить вечори українського кіно, історично-патріотичні години, поетичні читання, диспути, бесіди, інформаційні та виховні години, до роботи в яких залучаються учні, викладачі, майстри виробничого навчання та вихователі ліцею. Щоб заходи були, більш наповнені та цікаві запрошуються до святкування гості, різних установ та організацій, відповідно до заходів, які проводяться згідно планів навчально-виховного процесу.

Бібліотека здійснює бібліотечно-інформаційне та культурно-просвітницьке забезпечення навчально-виховного процесу як в урочний, так і позаурочний час. Цим вона і виконує властиву їй просвітницьку місію.

Для учнів у позаурочний час діє нічний абонемент бібліотеки, де вони самостійно можуть позайматися, посидіти за комп'ютером, полистати періодику чи почитати художню книгу.

Фонд бібліотеки ліцею сформовано згідно з планами і програмами ПТНЗ. У фонді представлені підручники, посібники з професій, за якими

навчаються учні, а також література із суспільних, гуманітарних, технічних, природознавчих наук, психології, мистецтва, історії та художня література.

Впродовж навчального року книжковий фонд бібліотеки поповнився новою літературою – підручниками, посібниками та періодичними виданнями. Щороку списується застаріла та зношена література.

Впроваджено використання в інформаційно-бібліографічній роботі такі форми: інформування вчителів та майстрів в/н на педрадах, проведення тренінгів, диспутів, соціопитування за різною тематикою, висвітлення на дошці оголошень списків нових надходжень літератури до бібліотеки.

Великою підмогою для користувачів служать створені в бібліотеці електронні теки: „Реферати”, „Сценарії”, „Електронні підручники”, „Презентації” з різних предметів навчальної програми.

Популяризація бібліотеки найкраще здійснюється шляхом проведення різних заходів та висвітлення їх на своїй сторінці, в блогах, в ЗМІ та соцмережах. Своїми заходами ми проводимо бібліотерапію для наших користувачів, щоб вони не відчували браку якісного спілкування та міжособистісної уваги. Словом можна і потрібно лікувати, використовуючи для цього потрібну літературу та інформацію.

Послуги учням

- Забезпечення інформацією про наявні ресурси бібліотеки як на традиційних так і на інноваційних носіях.
- Надання можливості отримати повні тексти документів як в електронному так і в друкованому форматі.
- Формування навичок самостійного творчого пошуку в одержанні необхідної інформації з фонду електронної та традиційної бібліотеки.
- Формування інформаційної грамотності незалежного користувача.
- Робота з періодикою. Підбір необхідної інформації.

На допомогу педагогам

- Підбір документів з окремого предмету або за певною тематикою.
- Моніторинг забезпечення підручниками навчального процесу та їх придбання.
- Моніторинг відвідування учнями бібліотеки.
- Підписка періодичних і галузевих видань.
- Підготовка сценаріїв для масових заходів і професійних тижнів.
- Інформування про роботу бібліотеки на педрадах.

- Робота в приймальній комісії з абітурієнтами.

Статус бібліотекаря навчального закладу чітко визначений як статус бібліотекаря-педагога. І щоб робота бібліотеки була ефективною, вона має носити систематичний характер, відбуватися постійна співпраця з адміністрацією та педагогічними працівниками, учнями ліцею та бібліотеками інших закладів.

Постійний пошук нових оптимальних шляхів, які виведуть бібліотеку закладу на якісно новий рівень, насамперед, на гарантоване повноцінне інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу в нашому сучасному середовищі.

Для сучасної бібліотеки головне – це ресурси, послуги і задоволення всіх запитів користувачів, для цього необхідне постійне поповнення та оновлення ресурсів (електронних, книжкового фонду, періодики, комп'ютерної техніки тощо).

Українське суспільство потребує розширення доступу до інформації, до навичок формування медійності та інформаційної грамотності в умовах пропагандистсько-психологічних війн. Бібліотеки є тими установами, які мають всі можливості для того, щоб долучитися до формування медіа грамотного користувача і, таким чином, сформувати і для себе нову компетентність та новий імідж для аудиторії.

Місія сучасної бібліотеки допомогти своїм і юним, і дорослим читачам вчитися компетентно споживати будь-які повідомлення в мас-медіа та вміти створювати свій власний медіа-продукт. Оформляти спеціалізовані тематичні полиці – реальні у читальних залах та віртуальні на своєму сайті, блогах та соцмережах. Знайти для своєї роботи з медіа грамотності партнерів-ентузіастів серед педагогів та учнів, психологів та експертів громадських медіаорганізацій, журналістів тощо і поєднати з ними свої зусилля та ресурси. Провести на дану тему низку публічних заходів, акцій, конкурсів, флешмобів, щоби до можливостей сучасної бібліотеки в культивуванні медіаграмотності привернути увагу своїх користувачів та ЗМІ. Медіаграмотність – це результат медіаосвіти. В наш час – медіаграмотність є життєво необхідна.

Мета бібліотеки Рівненського професійного ліцею – перерости в освітньо-бібліотечно-інформаційний центр, який одержує і розповсюджує різноманітні джерела інформації, здатні задовольнити будь-які запити своїх користувачів. А також, постійно продовжувати виховувати любов молоді до обраної професії. Вишукувати нові підходи до організації виховання,

навчання, формування особистості, патріотизму, професіоналізму, здібностей та навичок самостійного наукового пізнання, розвитку творчого потенціалу молодого покоління. Підвищувати ефективність використання БІЩ. Співпрацювати та взаємодіяти з освітянськими бібліотеками, а також мережею бібліотек інших систем та відомств, як в Україні так і в Європі. Черпати нові знання, нову інформацію, обробляти її та ділитися нею з своїм користувачем.

- Бібліотекар сьогодні не тільки організатор та координатор інформаційного простору, це грамотний менеджер, вихователь, педагог, психолог, письменник, поет, художник, а іноді навіть дизайнер. І взагалі людина творча у всіх відношеннях.

- Бібліотекар – це людина, яка відкриває читачам „вікно у світ знань”.

- Бібліотекар – це бібліотерапевт. Читання завжди сприяло і сприяє подоланню дискомфортичних станів, стресів.

- Бібліотекар – це просвітитель, наставник, місіонер, лікар душі.

Вимоги до кваліфікації бібліотечного працівника завжди були і є досить високими, особливо в наш час. Рівень професіоналізму не завжди зумовлений кількістю років роботи за фахом і наявністю диплома. Професіоналом можна вважати лише ту людину, яка безперервно навчається, ніколи не зупиняється у своєму розвитку і на своїх досягненнях.

Сьогодні, виходячи з власного досвіду, хочеться зауважити, що мій девіз бібліотекаря – це тісна співпраця з адміністрацією, педагогами, майстрами виробничого навчання, учнями і колегами долає бар’єри і дає позитивні результати. Моє творче кредо – працювати креативно, компетентно, творчо, з любов’ю, з душею, з позитивом, з інноваційним підходом, у колективі, для колективу і з колективом.

Працювати потрібно не тільки сьогодні, але і на перспективу.

Якщо хочете чогось навчитися і внести свій вагомий внесок у розвиток суспільства, робіть це!

Дослідження історії рідного краю в контексті національно-патріотичного виховання

Любов Сахненко,
*завідувач музею, викладач історії
ДПТНЗ „Сарненський професійний
аграрний ліцей”*

Однією з важливих ланок процесу виховання учнів є музеї, що діють при навчальних закладах, вони сприяють формуванню у молодого покоління національної свідомості, громадянських якостей, збереженню духовної єдності поколінь, історико-культурної спадщини свого народу, удосконаленню навчально-виховного процесу, розвитку творчих інтересів учнів, спонукають їх до пошукової, природоохоронної, народознавчої роботи, під час якої учні збирають історичні документи, предмети побуту, записи спогадів тощо.

Музеї організовують дослідницьку діяльність, поповнюють свої фонди шляхом проведення експедицій, походів, екскурсій, створюють стаціонарні експозиції та виставки, проводять освітньо-виховну роботу серед учнівської молоді.

Бути гідними історії своєї нації, знати, що вона – не прах, не далеке минуле, а біографія народу, його жива душа, допомагає учням ліцейний музей „Краєзнавчий” який має статус „Зразковий”. Музей створений у 2000 році.

На його базі організовано роботу пошукової групи, ядром якої є члени гуртка „Історія рідного краю”. Вони по крихтам збирають пам'ять про минуле рідного краю – північні райони Рівненщини. Ми шануємо кожну річ, як згадку про минуле, як частину історії нашого Поліського краю. В навчальному закладі діє клуб „Турбота”. За учнями навчальних груп закріплені ветерани праці, учасники Великої Вітчизняної війни, яких вони відвідують, надають посильну допомогу по господарству, вітають зі

святами, запрошують в ліцей на зустрічі, окремі з них проводяться на базі музею. Найбільш поширеними формами роботи музею є уроки - екскурсії, заочні подорожі рідним краєм, мандрівки в історію рідного народу, уроки мужності. Молоді необхідно пізнати і зрозуміти велич нашої народно-традиційної культури, її одвічний гуманізм, щоб врівноважити свої вчинки, спрямувати їх на утвердження української державності, моралі, духовності, щоб не було утисків тим, хто живе на етнічній українській землі. Молодому поколінню варто зрозуміти особливості української душі. Для цього в музеї ліцею ми намагаємося розкрити зміст історії краю, його матеріальну та духовну культуру. В ньому є чотири відділи. В першому розміщені кам'яні знаряддя праці III - II тис. до н.е., а далі погляд привертають знаряддя праці наших дідів-прадідів: серпи, сокири, рубель, яким колись господині прасували одяг.

Наступний розділ присвячений подіям Другої світової війни. Оскільки в нашому районі відбулося чимало воєнних дій, викладачі та учні ліцею вшанували ветеранів, які проявили мужність, звільняючи наш край від окупантів та їх прислужників. Варто відмітити, що окремі з них після війни повернулися працювати в наш навчальний заклад.

У другому розділі виставлені стенди, присвячені бойовому шляхові 143 та 397 стрілецьких дивізій, 148 авіаполку, які звільняли місто Сарни від німецьких окупантів.

Не можна оминати поглядом стенд, який присвячений затонулій в річці Случ самохідці, яка на даний час є історичною пам'яткою Другої світової війни в нашому місті. На стенді бачимо фотографії першого огляду самохідки, підняття з дна річки Случ останків загиблих героїв (О.Г. Явдошина; О.М. Марченка). Тут виставлені на огляд і фотографії інших сарненчан – учасників Другої світової війни.

До уваги відвідувачів стенд, на якому можна побачити всю силу руйнації, яку заподіяла нашому краю Друга світова війна (копії фотокарток, на яких зображено звірства, окупантів та страждання, біль українського народу).

Не могли оминати засновники музею і війни в Афганістані. Окремі учні ліцею проходили там військову службу, та не всі повернулися додому.

Пам'ятна дошка „Згадаємо всіх” присвячена воїнам, випускникам ПТУ №21, так називався навчальний заклад раніше, які загинули в Афганістані, виконуючи свій інтернаціональний обов'язок.

Третій розділ музею присвячений історії ліцею. Тут бачимо фотографії випускників 1951 р., тоді ще „Сарненської школи механізації сільського господарства” (3 група трактористів), фото випускників „Сарненського училища механізації” 1954р., випускників СПТУ №1 1968-1970 рр. В цій частині музею є також роботи членів гуртка технічної творчості. Виставлені моделі інкубатора, пилорами, картоплекомбайна КК1-г, гусеничного трактора та інші.

У музеї створено стенд, присвячений історії державотворення України. На ньому розміщена інформація про Революцію Гідності та події антитерористичної операції та наших земляків – учасників АТО.

Приваблюють відвідувачів і експозиція, яка переносить нас у світ вишиванок та предметів побуту мешканців Полісся. На виставці в цій частині музею - вишиті полотняні сорочки з сіл Чудель та Цепцевичі; весільні полотняні рушники вишивальниць з міста Сарни та смт. Степань, покутний рушник Красько М.Г., село Чемерне. Предмети побуту, які тут виставлені, дозволяють переноситись у повсякденне життя наших пращурів. Ми бачимо личаки, постолі, маслобійку, ночви, тріпачку, рубель.

Хоч музей невеликий, але наявні тут експонати дозволяють подорожувати часом, бачити як жили наші предки в минулому.

В музеї ліцею оформлено стенд присвячений пам'яті героїв Небесної сотні та воїнів загинув в АТО, адже за цілісність України поклали життя молоді патріоти Сарненщини: Ярослав Куришко загинув у битві під Донецьком та Сергій Баранов-Орел загинув під час обстрілу в Донецькому аеропорту.

Всі розділи музею мають велике значення для нашого ліцею, адже кожен повинен знати минуле, своїх предків, Батьківщини. Ми і надалі будемо працювати над поповненням музею, щоб зберегти пам'ять про наше минуле для майбутніх поколінь. Адже ще М.Т. Рильський писав: „Хто не знає минулого, той не вартий майбутнього”.

Педагогічний та учнівський колективи постійно, по можливості, допомагають поповнювати музейну колекцію новими експонатами. Спогади Смицької Устими Микитівни 1932 року народження (Глушицький хутір Сарненського району) про роки Другої світової війни зібрала учениця Кністова Наталія, учень Тарапан Богдан записав спогади бабусі Денисок

Степаниди Василівни 1935 року народження, с. Немовичі Сарненського району про повоєнне становище сільського населення.

Учні гуртка беруть участь у конкурсах, де мають свої досягнення:

Кузьмич Катерина в 2012 р. здобула перемогу в IV етапі XII Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості, присвяченого Шевченківським дням під гаслом „Об’єднаймося ж, брати мої” за темою „Ідея соборності України: творчість Тараса Шевченка; народ, суспільство, держава, родина. Минуле, сучасне і майбутнє” у номінації „Історія України і державотворення”. Тема роботи: „Моя маленька Батьківщина” (село Кам’янець-Случанське).

Кліпа Роман в 2013 році здобув друге місце у III етапі Всеукраїнської експедиції учнівської та студентської молоді „Моя Батьківщина – Україна” Напрямок: „Козацькому роду нема переводу”. Тема роботи: „Національно-визвольна революція під проводом Богдана Хмельницького”. У ній учень описав події, які відбувалися на Сарненщині під час визвольної війни під проводом Б. Хмельницького.

Радкевич Роман нагороджений дипломом за участь в III етапі конкурсу науково-пошукових робіт, присвяченому 200-річчю народження Т. Г. Шевченка. Тема роботи: „Сарненщинщина в роки II Світової війни”. В роботі Роман описав події, що відбувались в нашому краї під час Другої світової війни зі слів очевидців даних подій.

Антонюк Олександра здобула перемогу в III етапі XIV Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості, присвяченого Шевченківським дням під гаслом „Об’єднаймося ж, брати мої” у номінації „Історія України і державотворення”, „Звичаї і традиції у національному одязі Західного Полісся у другій половині XIX – першій половині XX століття”. – 2014 р. Учениця описала особливості в національному одязі поліщуків другої половини XIX – першої половини XX століття.

Маковецька Ірина здобула перемогу в III етапі XV Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості під гаслом „Об’єднаймося ж, брати мої!” (номінація „Історія України і державотворення”) на тему: „Гуртуймося, Братове - Українці! Лиш через терни шлях веде до зір” (В. Шовкошитний), присвячений 25 річчю незалежності України на тему: „Усна народна творчість в процесі формування українського суспільства” - 2015 р. До роботи учениця додала зібраний фольклорний матеріал, а також аудіо записи етнічних поліських мотивів.

У процесі краєзнавчої роботи відбувається також активне самостійне засвоєння учнями навчального матеріалу з історії, і набуваються навички, необхідні в житті, йде підготовка до практичної діяльності й розширюються загальноосвітні знання. Краєзнавство створює умови для кращого сприйняття природних і суспільних явищ, дає можливість багато питань різних дисциплін зв'язати один з одним і використовувати їх для практичних цілей, сприяє з'єднанню навчання і виховання в єдиний процес. Це дає можливість не тільки викласти матеріал по історії краю даного періоду історії України, але й провести узагальнення, систематизацію і корекцію знань учнів на даному етапі вивчення теми. Краєзнавчий матеріал органічно вписується в загальну канву історичних подій та процесів, дозволяє краще їх зрозуміти й засвоїти, а також я допомагаю учням побачити нерозривний зв'язок історії краю з історією України.

Методична підготовка програм та проектів учнівським врядуванням Рокитнівського професійного ліцею

***Валентина Пахнюк,
методист Рокитнівського
професійного ліцею***

Під час роботи з підлітками потрібно постійно оновлювати як зміст видів діяльності, так і форми та методи роботи. Новизна завжди була привабливою для них. Ще краще, коли нові ідеї діти пропонують самі. А потім самі їх і реалізують, впроваджують у життя. Різноманітність напрямів роботи органів учнівського врядування дозволяє використати усі пропозиції, які можна реалізувати.

Метод програм, проектів якраз і є тією таблицею, шпаргалкою, за якою і втілюємо ідеї у життя. Даний метод знаходить все більше поширення у системі освіти різних країн світу. Причини цього явища, як вважають

дослідники, криються не тільки у сфері педагогіки, але й у сфері соціальній, а саме:

- необхідність не стільки передавати учням суму тих чи інших знань, скільки навчити їх здобувати знання самостійно, використовувати їх для вирішення нових пізнавальних і практичних задач;
- актуальність розвитку в учнів комунікативних навичок, умінь працювати в різноманітних групах, виконувати соціальні ролі (лідера, виконавця, посередника і т. ін.), долати конфліктні ситуації;
- необхідність широких людських контактів, обмін точками зору на одну проблему, знайомства з різними культурами, професійними навиками;
- значущість для діяльності людини умінь користуватися дослідницькими методами: збирати необхідну інформацію, аналізувати її з різних точок зору, висувати гіпотези, робити висновки, оновлювати робочі моменти.

У Рокитнівському професійному ліцеї діє учнівське врядування під назвою „Рада учнівського врядування”, що має широко розгорнену структуру, яка складається із центрів та ланок.

Якщо говорити власне про програми та проекти комісій, то не лише учнівське врядування, а й і весь колектив Рокитнівського професійного ліцею працює на виконання Програми національного виховання учнівської молоді Рівненщини, Рокитнівщини на 2008 – 2020рр., і вже виходячи із напрямів програми, реалізовуємо проекти.

Наведемо конкретні приклади із діяльності учнівського врядування:

Навчальна секція, пост „Знання” – проект „Професійна вікторина”, „Червона книга ліцею”.

Секція дисципліни і порядку - захищає проект операції „Спецодяг”, „Урок”.

Секція організації дозвілля має у своєму банку найбільшу кількість конкурсних програм та проектів, серед яких відмітимо „Проект відзначення кращих за професією”, „Край рокити та калини”.

Секція інформування вже давно захистила проект „Інфобюлетень”.

Секція трудових і корисних справ у більшості випадків працює над реалізацією проектів трудових акцій, але ми пишаємось захистом проекту „Волонтерська вдача”.

Одним з найважливіших завдань діяльності учнівського врядування залишається активізація молодіжного руху за здоровий спосіб життя та поширення кращого досвіду з профілактики запобігання негативним

проявам серед дітей і молоді, впровадження нових форм „здорового дозвілля”. У цьому контексті схвальну оцінку від колективу ліцею отримала програма „Молодь обирає здоров'я”.

За цією програмою у нашому професійному ліцеї вже стали традицією зустрічі із працівниками Червоного Хреста, поліції, служби порятунку та із військовослужбовцями – контрактниками.

З метою підтримки та розвитку учнівського врядування, пошуку нових форм, методів і моделей його організації, поширення кращого педагогічного досвіду, із зазначеного питання щороку проводиться конкурс на кращу модель учнівського врядування серед навчальних груп, бо досвід роботи, дійсно проведених заходів та захищених проектів чималий.

Позитивних результатів у згуртуванні та активізації учнівського колективу, в підвищенні соціальної активності юних громадян можна досягти, залучивши їх до соціальних проектів, програм, благодійних акцій і волонтерського руху не окремо по секціях, а завдяки спільним зусиллям всього колективу Рокитнівського професійного ліцею, і всієї громади містечка Рокитне загалом. Ватажки лідерських колективів вважають позитивним досвід участі молоді у благодійних акціях.

Якщо ви все таки вирішили створити власну учнівську програму, поговорими про її створення детальніше:

Програма – це документ, у якому викладені основні положення діяльності групи чи організації.

З метою збору ідей щодо впровадження нових програм та проектів може бути використаний наступний шаблон, який заповнюють усі комісії, творчі ініціативні групи. Координатор на початку даної роботи повинен звернути увагу молоді на різницю між поняттями „програма” як комплекс заходів та окремий „захід”, „колективна творча справа”.

Макет розробки ідеї програми

Назва програми:

Ідея:

Мета:

Завдання:

Принципи реалізації (основні форми реалізації):

Учасники:

Очікувані результати (що передбачає):

Види діяльності	Відповідальна комісія
Соціологічні опитування (тематика)	
Партнери	
Інформаційні матеріали та творчі роботи	
Форми навчання	
Проекти	
Заходи	
Інше	
Авторський колектив	

По завершенню подання даних матеріалів проводиться конкурс на кращу ідею майбутнього заходу або програми. Ідеї – переможниці розробляються авторами більш поглиблено і готуються до реалізації.

Програму пишуть для себе, для інформованості інших про те, чим взагалі ви будете займатися. Це загальний опис діяльності, згрупований за певними напрямками або блоками. Вона має бути зрозумілою для усіх. Складаючи її, намагайтесь уникнути бюрократичних термінів, таких як «започаткувати», «домогтись» і т. ін.

Програма має спиратися на реальні можливості і вміння. Виходячи із програми, складається план. Для того щоб програма була реальною, перед її написанням необхідно проаналізувати сильні і слабкі позиції своєї організації, колективу, проблеми і перешкоди, які можуть вплинути під час реалізації того чи іншого пункту, оцініть свої сильні і слабкі позиції.

Мета програми повинна бути:

- сформульована позитивно, тобто без використання частки «НЕ». Наприклад: „покращити стан дисципліни у групі”, а не „боротися з недисциплінованою поведінкою учнів”;

- реальною і досяжною. Не потрібно переоцінювати свої можливості і ставити занадто глобальні цілі, такі як, наприклад: „вирішити проблему наркоманії у світі”; - підконтрольною, тобто її досягнення повинно залежати тільки від вашої діяльності;

- сформульована так, щоб можна було чітко зрозуміти – вона досягнена.

Проект (з латинської „кинутий уперед”) – попередній, гаданий текст будь – якого документа, що виноситься на обговорення, затвердження.

Сходинки, за якими складається проект:

- Актуальність
- Джерела фінансування

- Мета
- Завдання
- Основні напрямки реалізації (газета, сценарій, виступ, акція і ін.)
- Можливі партнери
- Етапи реалізації
- Соціальна категорія, на яку розрахована реалізація проекту
- Відповідальні за реалізацію
- Очікувані результати
- Заходи, щодо реалізації (власне готова газета, сам сценарій, фото із акції).

Разом з тим, незважаючи на загальні позитивні тенденції, залишаються невикористаними резерви розвитку учнівського врядування по даному питанню, а саме:

- не у всіх навчальних закладах керівники приділяють належну увагу учнівському врядуванню: органи учнівського врядування використовуються здебільшого для організації дозвілля молоді та покращення дисципліни навчального закладу;
- недостатньо використовується потенціал учнівського врядування для проведення превентивної роботи серед молоді, розробки проектів щодо захисту прав учнів, подолання конфліктних ситуацій, виховання гендерної культури;
- низьким є рівень співпраці органів учнівського врядування з органами самоврядування навчальних закладів, професійно-технічних навчальних закладів зокрема;
- залишається відкритим питання розвитку різноманітних інтерактивних форм учнівського врядування;
- діяльність координаторів органів учнівського врядування здебільшого носить формальний характер;
- недостатня увага в навчальних закладах приділяється розробці проектів щодо виявлення лідерських якостей особистості;
- залишається низьким рівень підтримки молодіжних ініціатив щодо соціальних проектів, які реалізуються в громаді.

Висновок

Сьогодення потребує від людини не тільки певної суми знань, умінь, навичок, а, що важливіше, вміння самотійно здобувати й використовувати на практиці нові знання, вміння співпрацювати, спілкуватися, адаптуватися

до нових обставин, знаходити шляхи вирішення життєвих проблем. Тобто основною метою стає максимальний розвиток компетентності особистості щодо саморегуляції, самоосвіти та самовдосконалення й виховання відчуття постійної потреби до цього.

Різноманітні форми інтерактивної взаємодії ефективно сприяють формуванню навичок і вмінь, виробленню в учнів системи цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії, дають змогу педагогові стати справжнім лідером колективу.

Деяким викладачам, майстрам виробничого навчання іноді складно розкривати себе перед учнями, висловлювати своє особисте ставлення, виявляти свою некомпетентність у деяких питаннях. Безумовно, не всі педагоги „створені” для інтерактивних методів роботи. Проте без цього неможливий фаховий досвід педагога. Зробити перший крок до взаємодії вкрай необхідно і вчителеві і майстрві виробничого навчання, й учням, щоб порозумітися, визнати за собою „право” не знати остаточної відповіді на якесь запитання (до того ж багато запитань не мають однозначної або єдиної правильної відповіді).

З іншого боку, після кількох старанно підготовлених проектів та програм педагог зможе відчувати, як змінилося на краще ставлення до нього учнів, а також сама атмосфера співпраці – і це буде стимулом для подальшого впровадження інтерактивних технологій.

Отож, однією з форм творчої діяльності підлітка може бути метод проектів та творчих програм. Якщо учень бере участь у розробці та реалізації різних програм, проектів, він здобуває навички й уміння, які істотно підвищують його адаптованість до сучасного життя.

СКАРБНИЧКА ПЕДАГОГА

Усні вправи як засіб реалізації компетентнісного та діяльнісного підходів з метою підвищення ефективності уроку математики

*Тетяна Гриневич,
викладач математики
ДПТНЗ „Сарненський
професійний аграрний ліцей”*

Широке використання комп'ютерної техніки в усіх сферах життя „відгукнулося” погіршенням пам'яті, обчислювальних навичок учнів. Актуальна ця проблема і в зв'язку з тим, що при виконанні завдань ЗНО діти припускаються помилок саме в обчисленнях. Найефективніша форма боротьби з цим – систематичне виконання усних вправ на уроках математики.

Усна робота на уроках математики має велике значення – це і бесіди вчителя з класом або окремими учнями, і міркування учнів при виконанні тих чи інших завдань тощо. Серед цих видів усної роботи можна виділити так звані усні вправи. Саме усні вправи є одним із засобів реалізації компетентнісного та діяльнісного підходів при вивченні математики.

Усні обчислення не можуть бути випадковим етапом уроку, а повинні знаходитися у методичному зв'язку з основною темою і носити проблемний характер.

Для досягнення правильності усних обчислень на кожному уроці математики необхідно виділяти 5-10 хвилин для проведення вправ в усних обчисленнях, передбачених програмою кожного класу.

Навички усних обчислень формуються в процесі виконання учнями різноманітних вправ.

Для усної роботи пропонуються прості і складні задачі.

Щоб навички усних обчислень постійно вдосконалювалися, необхідно встановити правильне співвідношення в застосуванні усних та письмових прийомів обчислень, а саме: обчислювати письмово тільки тоді, коли усно обчислювати важко.

Зважаючи на те, що усне опитування на уроках математики є однією з основних форм оперативної перевірки знань і вмінь учнів, його треба використовувати на кожному уроці: під час перевірки домашнього завдання, актуалізації знань із нового матеріалу, фронтального опитування, планового, тематичного обліку знань, а також під час контролю. Зокрема, вдало підібрана система усних вправ сприяє розвитку логічного мислення учнів, підвищує їхню математичну культуру, формує навички тотожних перетворень, підвищує творчу активність, привчає до уважності, формує вміння планувати свою діяльність.

Усні вправи можна розділити на такі види:

1. Умова вправи сприймається на слух, і після її виконання учні, нічого не записуючи, повідомляють результат.

2. Учні читають умову вправи (з підручника або дошки), а розв'язують задачу усно.

3. Учні, розглянувши рисунок і коротку умову задачі з геометрії, усно знаходять усі необхідні співвідношення між елементами зображеної фігури й надають відповідь.

4. За умовою задачі учні складають відповідний схематичний рисунок геометричної фігури або графіка функції, або стислу умову текстової задачі, а розв'язання виконують без записів.

Усні вправи з геометрії на готових рисунках допомагають заощадити час, збільшити обсяг матеріалу, що розглядається на уроці, підвищити ефективність уроку, оскільки не витрачається час на виконання креслення.

Отже, усні вправи мають, різне дидактичне призначення, їх можна розділити на такі три групи: вправи для актуалізації опорних знань; вправи для сприйняття й свідомого осмислення матеріалу; вправи на застосування набутих знань.

Вправи першої групи вчитель може використовувати перед поясненням нового матеріалу, їх можна вважати підготовкою до сприйняття теоретичного матеріалу, вони полегшують вивчення нових понять, тверджень, властивостей.

Наприклад: Для засвоєння теми «Показникові рівняння необхідно знати основні властивості степенів. Ілюструємо їх на прикладах перетворення виразів, вправи розв'язуємо усно.

$$1. \text{ а) } a^2 \cdot a^x, \quad \text{б) } (a^2)^x, \quad \text{в) } \frac{a^x}{a^2}, \quad \text{г) } a^{x-3}.$$

Вправи другої групи сприяють глибокому усвідомленню вивченого матеріалу, допомагають учням засвоїти ту або іншу тему. Такі вправи доцільно використовувати після пояснення нового матеріалу, коли учень утомився й можна попрацювати усно. Одночасно вчитель має можливість перевірити глибину засвоєння нового матеріалу.

Наприклад: Усні вправи при вивченні теми „Логарифм числа”:

1. За означенням логарифма вказати, яке з трьох тверджень справедливе:

1) логарифм - степінь 2) логарифм - показник степеня; 3) логарифм - основа степеня.

2. Дано рівність $27^3 = 9$. Що тут є логарифмом, якого числа і за якою основою?

3. Довести, що $\log_a a = 1$

4. Чи правильна рівність:

$$\text{a) } \log_4 16 = 24 \quad \text{б) } \log_5 125 = 3; \quad \text{в) } \log_4 2 = \frac{1}{2}; \quad \text{г) } \lg 1 = 0.$$

5. Обчислити: а) $\log 39$; б) $\log 327$; в) $\log 2^{\frac{1}{8}}$; г) $\log 4^{\frac{1}{4}}$; д) $\log 51$.

6. Знайти x :

$$\text{a) } \log_5 x = 2; \quad \text{б) } \log_4 x = -3; \quad \text{в) } \log_{\frac{1}{2}} x = -4; \quad \text{г) } \log_{13} x = 0;$$

$$\text{д) } \log_x 81 = 4; \quad \text{е) } \log_x \frac{1}{2} = 1; \quad \text{є) } \log_{\frac{1}{2}} 4 = x.$$

7. Чи мають зміст вирази:

$$\text{a) } \log_5(-125); \quad \text{б) } \log_5 0; \quad \text{в) } \log_2(-4)^3; \quad \text{г) } -\log_8 16.$$

8. Обчислити:

$$\text{a) } 2^{\log_2 10}; \quad \text{б) } 1,5^{\log_{1,5} 7} \quad \text{в) } 1 + 7 \log_7 2; \quad \text{г) } 4^{-\log_4 7}; \quad \text{д) } 36^{\log_6 5}; \quad \text{е) } 4 \cdot 9^{\log_9 6}$$

9. Порівняти числа:

$$\text{a) } \log_2 5 \text{ та } \log_2 64; \quad \text{б) } \log_{\frac{1}{3}} 2 \text{ та } \log_{\frac{1}{3}} 4;$$

$$\text{в) } \log_5 \frac{1}{2} \text{ та } \log_5 \frac{1}{3} \quad \text{г) } \log_2 11 \text{ та } \log_3 11.$$

10. Порівняти числа m і n :

$$\text{a) } \log_4 m < \log_4 n; \quad \text{б) } \log_{\frac{1}{2}} m < \log_{\frac{1}{2}} n.$$

11. Порівняти основу a з одиницею:

$$\text{a) } \log_a 7 = 0,4; \quad \text{б) } \log_a 5 = -\frac{1}{4}; \quad \text{в) } \log_a 4 < \log_a 2; \quad \text{г) } \log_a \frac{2}{5} > \log_a \frac{2}{3}.$$

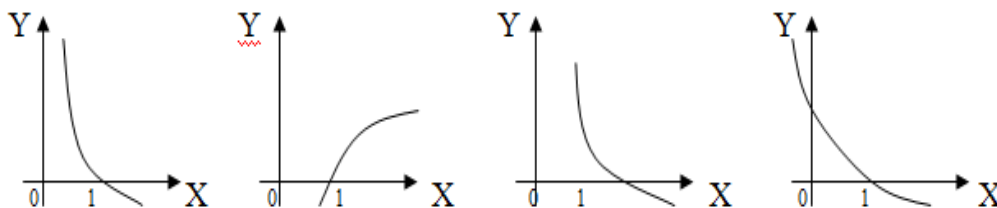
12. Які з даних чисел додатні, а які від'ємні:

а) $\log_2 5$; б) $\log_{\frac{1}{2}} 5$; в) $\log_7 1$; г) $\log_{\frac{\pi}{3}} 4$; д) $\log_2 \frac{1}{3}$

Вправи третьої групи дають можливість застосовувати набуті знання.

Так, засвоєнню учнями властивостей логарифмічної функції сприяє наступне завдання: Які з графіків не можуть бути графіками функції $y = \log_a x$, якщо

а) $a > 1$; б) $0 < a < 1$ (вказати причину)?

Виконання таких вправ сприяє формуванню вмінь і навичок, розвиває логічне мислення, творчі здібності.

З власного досвіду хочу запропонувати інші форми проведення усного рахунку.

Усні вправи з теми «Показникова функція та її властивості»

Що замість «?» : $5^0 = ?$; $a^x b^x = ?$; $a^x : b^x = ?$; $1 = 6^?$; $a^{x+y} = ?$;
 $a^{x-y} = ?$

$$\left(\frac{1}{5}\right) = 5^?; \quad 2^3 = \left(\frac{1}{2}\right)^?$$

Ефективною формою навчання та контролю знань є математичний диктант, бо він формує вміння сприймати інформацію на слух, перетворювати її, обробляти і одержувати результат без виконання записів. Причому з негайною перевіркою в класі за готовими відповідями.

Диктант для перевірки знань учнів з теми «Показникова функція та її властивості»

1. Які з показникових функцій зростають, а які спадають:

а) $y = (\sqrt{3})^x$

а) $y = 7,2^x$

б) $y = 0,7^x$

б) $y = \left(\frac{1}{\sqrt{2}}\right)^x$

в) $y = 5^{-x}$

в) $y = \left(\frac{1}{4}\right)^{-x}$

2. Графік функції $y = ax$ проходить через точку

М(1 ; 3)

М(2 ; 4)

Знайдіть основу a .

3. Що більше

30,37 чи 30,38

21,5 чи 21,3

4. Порівняйте числа:

2-0,01 і 1

3-0,3 і 1

5. Користуючись графіком дайте відповідь на питання:

Скільки розв'язків має рівняння

а). $2x = 2$

в). $3x = 2$

б). $2x = -2$

г). $3x = -1$

Незважаючи на позитивне сприяння усної роботи засвоєнню знань, формуванню вмінь та навичок, не слід надмірно нею захоплюватися. Проведення усної роботи є одним із засобів навчання математики, а не є самоціллю.

Усні вправи ефективні, так як діють на учнів мобілізуюче, своєю простотою захоплюють і слабких учнів.

Особливої уваги потребують усні вправи для тренування в логічних міркуваннях.

Це такі вправи, виконання яких потребує наведення одного контрприкладу.

Наприклад, при вивченні теми “Многогранники” пропоную запитання:

➤ Чи можлива призма, у якої лише одне бічне ребро перпендикулярне до площини основи?

➤ Чи можлива призма, у якої бічне ребро перпендикулярне лише до однієї сторони основи?

➤ Чи можлива призма, у якої лише одна бічна грань є прямокутником? Лише дві бічні грані є прямокутниками?

➤ Чи буде призма прямою, якщо в її основі лежить трапеція, а дві бічні грані перпендикулярні до площини основи

Такі приклади допомагають учням швидше з'ясовувати головне, формують уміння застосовувати отримані знання на практиці. Складаючи вправи, наводячи власні приклади, учень вчиться працювати самостійно і творчо.

Доцільно робити так, щоб усна лічба сприймалася учнями як цікава гра. Тоді вони самі уважно стежать за відповідями один одного.

Усна лічба може бути максимально варіативною як за змістом, так і за формою. Її можна проводити у вигляді змагання між командами, впорядкування відповідей, математичного диктанту, гри „Сходинки”, виконання завдань блок-схеми, ігор „Математичне лото”, „Естафета”, „Слабка ланка”, „За хвилину розв’яжи” тощо.

Наприклад проведення гри „Ланцюжок” після вивчення теми „Правила обчислення похідних”. Перший приклад записано повністю, а у всіх інших – замість першого числа стоїть „зірочка”. Що за нею ховається, кожен наступний учень дізнається лише тоді, коли попередній повідомить йому відповідь до свого завдання. Ця відповідь і буде невідомим першим числом. У такій грі всі повинні бути дуже уважними, оскільки помилка одного учасника перекреслює роботу всіх інших.

Наприклад: **Знайти похідну**

1. $x^2 + x^3 =$
2. $2x + * =$
3. $* + 4x =$
4. $* - 3\cos x =$
5. $* + x - 3 =$

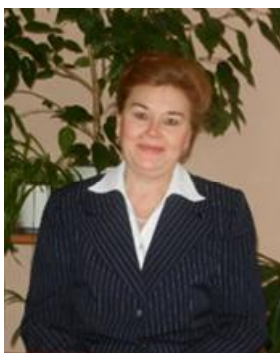
Викликаючи інтерес і прищеплюючи любов до математики за допомогою різних видів усних вправ, учитель буде допомагати учням активно діяти з навчальним матеріалом, пробуджувати у них прагнення удосконалювати способи обчислень і рішення задач, менш раціональні замінювати більш досконалыми. А це – найважливіша умова свідомого засвоєння матеріалу.

Використані джерела

1. Бевз Г.П. Математика 10 кл. – К.: Генеза, 2010.
2. Бевз Г.П. Математика 11 кл. – К.: Генеза, 2010.
3. Грицаєнко М.П. Усні вправи з математики (посібник для вчителя). – К.: Радянська школа, 1988.
4. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. – К.; Постанова кабінету міністрів України №24 від 14.01.2004.
5. Дорофєєв Г.В., Петерсен Л.Г. Математика. Експериментальний навчальний посібник. 6 клас. – Суми: ВАТ «СОД» Видавництво «Козацький вал», 2005.
6. Коваленко В.Г. Дидактические игры на уроках математики. – М.: Просвещение, 1990.

7. Кордемский Б.А. Математическая смекалка. – М.: Наука, 1990.
8. Крысин А.Я., Руденко В.Н. Поисковые задачи по математике 4-5 классы. – М.: Просвещение, 1979.
9. Математика в школі / Під ред. Тамари Хмари. – К.: Педагогічна преса, 2003 – 2004.
10. Лукин Р.Д. и др. Устные упражнения по алгебре и началам анализа: Книга для учителя. – М. : Просвещение, 1986. – 96 с.
11. Слєпкань З.І. Психолого-педагогічні та методичні основи розвивального навчання математики. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2004. – 240с.
12. Степанов В.Д. Активизация внеурочной работы по математике в средней школе. – М.: Просвещение, 1991.

Використання кросвордів на уроках як елементів інноваційних технологій

Марія Лаврушкіна,
викладач спецдисциплін
ДНЗ „Рівненське вище професійне
училище ресторанного сервісу і
торгівлі”

Завдання сучасної освіти полягає у формуванні особистості з гнучким розумом, із швидкою реакцією на все нове, з повноцінними, розвинутими потребами подальшого пізнання та самостійної дії, з добрими орієнтувальними навичками й творчими здібностями.

Все гострішою стає проблема вдосконалення форми організації процесу навчання. Система роботи викладача будується на сучасних педагогічних технологіях, головна мета яких — зробити процес навчання творчим. Використання елементів інноваційних технологій, а саме кросвордів, забезпечує формування стійкого інтересу учнів до навчання, результатом якого є розвиток мислення високого рівня й формування компетентної особистості.

Розв’язування кросвордів це – своєрідна «гімнастика розуму». Ігри такого роду корисні в будь-якому віці. Вони розвивають і тренують пам’ять, загострюють догадливість, виробляють настирливість, здатність логічно думати, аналізувати, порівнювати, виробляти вміння орієнтуватись в світі сучасної наукової інформації.

Цікаво, що подібних ігор в усі часи не цуралися науковці, філософи, педагоги. Вони і створювали їх. З давніх пір відомі головоломки Піфагора й Архімеда. За недавнього минулого - С.О.Макарова й американця С. Лойда.

Кросворд має дивовижну властивість кожного разу кидати виклик позмагатися. Кросворд – спосіб пошуку самостійної відповіді на багато питань, це, в деякому роді, пізнання світу через припущення. А ще – задоволення! Якщо людина справляється з кросвордом, а найчастіше інтуїтивно або усвідомлено нею вибирається той кросворд, що їй під силу, вона одержує такий самий заряд оптимізму, який дарують не менше п’яти хвилин сміху.

Розгадування кросвордів благотворно впливає на організм – воно заспокоює, розслабляє, що спонукає усі органи працювати в оптимальному режимі. Розгадування кросвордів допоможе зберегти світлий розум в літньому віці – розумова зарядка стимулює зростання нових нейронів і не дозволяє розвинути таким патологіям, як хвороби Альцгеймера або Паркінсона.

Розв’язання кросвордів тренує пам’ять, розширює світогляд, і навіть сприяє розвитку кмітливості. Медики, у свою чергу, вже досить давно стали використовувати цю головоломку як заспокійливий засіб. Найкращим способом залучення до роботи найбільшої кількості клітин головного мозку і, отже, забезпечення їм повноцінного сну є розгадування кросвордів хвилин за тридцять до того, як відправитися спати. Науково доведено, що розгадування кросвордів перед сном покращує пам’ять людини.

Навчальні кросворди. Кросворди можна використовувати в теоретичному та лабораторно-практичному навчанні під час різних видів діяльності учнів, а саме:

- для проведення нетрадиційних занять;
- під час організації групових та індивідуальних практичних робіт;
- для організації самостійних робіт пошукового типу;
- під час проведення різних позаурочних заходів;
- під час проведення проміжного та остаточного контролю знань.

Отже, залучення до навчального процесу кросвордів різних форм є актуальним рішенням для підвищення активності розумових здібностей учнів.

Класифікуючи їх, виходимо з навчальних цілей, що дозволяє нам розподіляти кросворди за тематикою.

Можна виділити й узагальнювальні, підсумкові кросворди: їх питання охоплюють різноманітні розділи курсу програми.

Так само складно розташувати кросворди за мірою складності. Насправді одному учневі той або інший кросворд здається простим, іншому – складним, і обидва вони по-своєму праві.

Спостереження показали, що тих, хто розв’язує кросворди можна розділити на дві категорії.

Одним подобаються завдання з рідкісними, новими для них словами; вони вважають, що кросворд має бути передусім пізнавальним і готові перерити десятки книг, довідників, енциклопедичних словників, сторінок

Інтернету, щоб знайти відповіді. Для них кросворд є тим цікавішим, чим більше нового вони дізнаються.

Інші (їх значно більше, ніж перших) люблять завдання, що виконуються по пам’яті; вони вважають, і небезпідставно, що в силу своєї специфіки кросворд не призначений для одержання нових системних знань (це робиться за допомогою навчальної і науково-популярної літератури). На думку цієї групи учнів, головна функція гри – дати можливість згадати знайомі, але забуті терміни, закріпити їх у пам’яті, розвинути інтелект. Вважаємо, що такий підхід правомірний саме стосовно до навчальних кросвордів.

Процес відгадування кросвордів і їх складання є своєрідною гімнастикою, що мобілізує і тренує розумові сили учня. Відгадування відточує і дисциплінує розум, привчаючи до чіткої логіки, до міркувань. Використання кросвордів можна розглядати як процес творчий, а тому, кросворди доцільні не стільки для перевірки загальної ерудиції учнів, скільки для кращого засвоєння ними фактичного навчального матеріалу.

Передусім, необхідно чітко уявляти, з якою дидактичною метою використовується на уроці цей кросворд.

Отже, якщо ставиться таке дидактичне завдання як перевірка домашнього завдання на початку уроку, то за доцільне використати індивідуальні завдання у вигляді готових кросвордів.

Чи можливе фронтальне опитування за готовим кросвордом, створеним у Microsoft PowerPoint?

У процесі перевірки розуміння вивченого навчального матеріалу, його закріпленні, узагальненні і систематизації знань можна використати як готові кросворди для роботи індивідуально і в групі учнів, так і давати завдання самостійного створення кросвордів.

Практика показала, що даючи учням для розв’язання навчальний кросворд, необхідно дотримуватися низки умов:

1. заздалегідь перевірити доступність кросворду;
2. створити об’єктивні стимули (мотиви), що спонукають учнів працювати на найкращий кінцевий результат;
3. створити на уроці обстановку природної ігрової ситуації;
4. забезпечити в процесі роботи з кросвордами лише позитивні емоції учнів;
5. у процес розв’язання кросворду внести елемент змагання між учнями;
6. передбачити обговорення відповідей на питання кросворду, їх уточнення, а у разі розбіжності думок – проведення дискусій.

Щоб в учнів не пропадав інтерес до розв’язання кросвордів, потрібно зробити різноманітний їх зміст і форму подання.

Кросворди, які використовуються як певний елемент уроку, можуть містити 8-20 питань. Тематичні кросворди, що містять питання конкретного розділу технологій, зазвичай складаються з 20-30 слів, а підсумкові – з 30-50 слів.

Як правило, усі навчальні кросворди розв’язуються по пам’яті, і сама вказівка учителя на те, що учні впоралися із завданням без допомоги довідкової літератури, служить гарним психологічним стимулом для них.

Згідно з діючою системою оцінювання знань, у процесі розв’язання кросвордів раціонально користуватися такою шкалою (і вона не може бути безперечною).

Якщо забезпечити кросворд кількісними показниками для оцінки рівня ерудиції, то вийде принципово новий тип – тест-кросворд, що дозволяє

оцінити загальну підготовку учня з технологій, широту його світогляду в цій галузі знань.

Складання кросвордів учнями – це досить корисний вид самостійної роботи, що дає учневі можливість самореалізації.

В процесі підготовки кросворду, учню необхідно ретельно опрацювати теоретичний і практичний матеріал, звернутись не лише до лекційних матеріалів і підручників, а й до додаткової та довідкової літератури. В ході такого опрацювання і відбору матеріалу учень, без сумніву, більш глибоко засвоює додаткову інформацію, яка поступово накопичується, формуючи більш високий рівень знань. У той самий час нестандартна форма завдання стимулює нестандартний підхід до його виконання, отже, активізується не тільки пізнавальна діяльність, а й творче начало майбутніх фахівців.

З методичної точки зору особливо доцільне складання тематичних кросвордів. Це вимагає гарного знання вибраної теми, уміння чітко формулювати визначення понять. Тематичні кросворди можна використати як для фронтальної, так і для індивідуальної роботи з учнями.

Коли лише починається вивчення предметів, практикується використання переважно готових кросвордів. Ці кросворди може складати й учитель. Як тільки учні відчують привабливість такої діяльності, пропонуємо їм самим складати кросворди. Цим можна займатися як вдома, так і на уроках. Складають кросворди учні або індивідуально, або в групі.

Рекомендується використати такі завдання на складання кросвордів: дається набір термінів і слів із конкретної теми, необхідно створити сітку з відповідних за горизонталлю і вертикаллю слів, пронумерувати, відібрати і скласти питання до них; називається лише тема курсу предмета, все інше учні роблять самі.

Необхідно пам'ятати, що найбільшу увагу в процесі цього слід приділяти формулюванню питань. Проблема постановки питання – це проблема розвитку високоякісного мислення. Гарне питання допомагає абсолютно інакше бачити суть вивченого і шукати відповідь шляхами, про які раніше ніхто і не думав. А головне – воно свідчить про розуміння навчального матеріалу.

Відзначимо, що складені учнями кросворди мають „працювати”. Їх можна пропонувати іншим учням. Необхідно повідомляти авторів про громадську користь їхньої праці. Це приносить їм задоволення і слугує додатковим моральним стимулом.

Слід високо оцінювати успіхи учнів і обов’язково заохочувати, особливо в процесі складання „правильних” симетричних кросвордів.

Завдання створення кросвордів на уроках можна розв’язувати одним із програмних засобів: Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint.

Основні прийоми створення кросворду в Microsoft Word: створення сітки графічним методом; у процесі цього всі елементи мають бути згруповані; створення сітки табличним методом; у процесі цього межі непотрібних осередків стираються; номери або вставляють безпосередньо в осередки, або записують поряд з відповідними осередками; завдання до кросворду можуть бути розташовані звичайним способом або оформлені у вигляді виносок до відповідних клітин.

Вимоги до створення кросворду в Microsoft Word: наявність сітки; наявність нумерації; наявність грамотно сформульованих завдань до кросворду; наочне оформлення і розташування кросворду на сторінці.

Переваги методу: можливість багатократного друкування; незалежність від комп’ютера в процесі використання; простота реалізації.

Недоліки методу: неефективна можливість використання в електронному вигляді; неможливість автоматизації перевірки результату; створюється в основному лише для роботи на папері.

Основні прийоми створення кросворду в Microsoft PowerPoint: створення сітки табличним методом; у процесі цього межі непотрібних комірок стираються; номери або вставляють безпосередньо в комірки, або записують поряд з відповідними комірками; завдання до кросворду можуть бути розташовані звичайним способом або на кожне питання відводиться окремий слайд; розв’язання кросворду має бути організоване автоматично, з використанням гіперпосилань.

Вимоги до створення кросворду в Microsoft PowerPoint:

наявність сітки; наявність нумерації; наявність грамотно сформульованих завдань до кросворду; наочне оформлення і розташування кросворду на слайді; наявність можливості вибору правильної відповіді і присутність неправильних відповідей з гіперпосиланнями на автоматичну появу правильної відповіді в сітці і перехід на слайд неправильно в процесі вибору неправильної відповіді.

Переваги методу: можливість багатократного використання; ефективна можливість використання в електронному вигляді; можливість використання в навчальних цілях.

Недоліки методу: неможливість друкування; залежність від комп'ютера;

трудність в реалізації; перевірка результату відбувається в процесі виборі відповідей, до тих пір, поки учень не впорається із завданням.

Основні прийоми створення кросворду в Microsoft Excel: сітка кроссворду створюється шляхом позначення меж осередків і налаштування їх ширини і висоти так, щоб вони вийшли квадратними; завдання до кросворду можуть бути розташовані звичайним способом або оформлені у вигляді приміток до осередків, в яких знаходиться нумерація; перевірка правильності розгадування кросворду може бути здійснена за допомогою умовного форматування (наприклад, якщо в осередок введена правильна літера, то осередок заливається певним кольором або йде підрахунок правильних літер у словах).

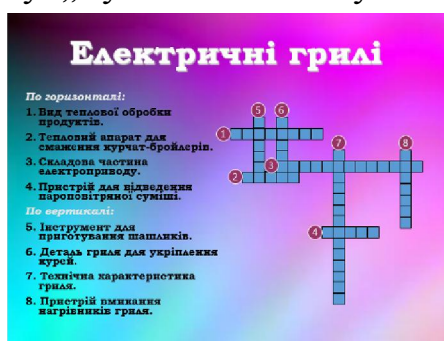
Вимоги до створення кросворду в Microsoft Excel: наявність сітки; наявність нумерації; наявність грамотного сформульованих завдань до кросворду; наочне оформлення і розташування кросворду на робочому аркуші; наявність перевірки правильності розв'язання кросворду.

Переваги методу: можливість багатократного друкування; можливість розміщення великого за розмірами кросворду; можливість автоматизації перевірки результату; створюється кросворд не лише для роботи на папері, а й в електронному вигляді; ефективна можливість використання в електронному вигляді.

Недоліки методу: залежність від комп'ютера в процесі використання; налаштування перевірки вимагає певних знань.

Практика показала, що найбільш легким в оволодінні є спосіб створення кросворду в Microsoft Word. Саме він найчастіше використовується учнями. Досить складним в освоєнні є спосіб створення в Microsoft Excel. Кожний із способів вимагає чималої кількості часу. Всі перераховані способи мають як низку переваг, так і низку недоліків.

Наведено приклади кросвордів створених в **Microsoft PowerPoint** на тему: „Сучасне теплове устаткування”:

Висновок

Робота з навчальними кросвордами – не просто розвага, вона вміщує значні потенційні можливості з розвитку мислення учнів, дисциплінує розум, вчить правильно, чітко формулювати думки, розвиває пам'ять. Розв'язуючи кросворд, учень повторює, систематизує знання навчального матеріалу, але не простим дублюванням, що знижує інтерес до навчальної дисципліни, а в новій – ігровій формі.

Розгадування кросвордів, пошук слів (технічних термінів) тренують і поліпшують пам'ять учнів, сприяють розвитку кмітливості, мислення, дозволяють засвоїти знання, вчать працювати з підручниками та довідниками, забезпечують самонавчання і, найголовніше, створюють умови для розвитку й самореалізації особистості в процесі навчання.

Позитивні емоції від розв'язання кросворду засновані на підсвідомих елементах психіки людини, що виявляються в ігровій діяльності – прагнення зібрати, сконструювати, завершити.

Застосування комп'ютерних навчальних кросвордів у підготовці учнів, сприяє розвитку їх інформаційно-технологічної культури, логічного, образного і технічного мислення, активізації пізнавальної діяльності, формування компетентної особистості.

Реалізація особистісного підходу на уроках історії шляхом впровадження інноваційних технологій

Ольга Стріла,
викладач історії
ДПТНЗ „Дубровицький
професійний ліцей”

Виховання та освіта особистості мають забезпечити її спроможність зробити і гідно реалізувати свій конструктивний життєвий та соціальний вибір, нести за нього відповідальність. Сучасна особистість має бути здатна і готова до конструктивного досягнення успішної життєдіяльності в мінливих суспільно-економічних умовах, самостійного і свідомого вирішення

складних життєвих завдань, породжених інформаційними, соціальними, економічними, політичними процесами третього тисячоліття.

Сьогодні інформаційний потік стає настільки потужним, глобальним і доступним для масового користувача, що знань одного вчителя вже недостатньо, що зумовлює втрату ним своїх традиційних функцій. На перший план виходить підготовка учнів до самостійного пошуку необхідної інформації, організації ними власного пізнання.

Особистісний підхід в освіті виник як реакція на потребу суспільства в такій особистості, у громадянині й фахівці, здатному успішно розв'язувати власні життєві проблеми, брати продуктивну участь у розв'язанні суспільних проблем. Методика формування особистісного самовизначення учнів у процесі навчання історії та „Людини і світ” вимагає застосування відповідних методів, засобів і форм організації навчання, тобто організаційно-технологічної складової методики формування життєвої компетентності старшокласників.

Традиційні, пояснювально-ілюстративні та репродуктивні методи навчання не можуть повною мірою забезпечити особистісно орієнтований, діяльнісний та творчий характер цього процесу. Тому активізація особистісного самовизначення учнів вимагає у процесі навчання історії та суспільних дисциплін застосування активних та інтерактивних методів навчання. Передовсім, це груповий, колективний, метод проектів, частково-пошукові і дослідницькі методи, образні методи історичної освіти.

До звичайних засобів шкільної історичної освіти (слова вчителя, навчальної літератури, посібників статичної та динамічної проекції) мають бути додані та активно застосовуватись інноваційні засоби: ділові, рольові та ігри історичної співучасті, скопійовані архівні джерела, біографічна мемуарна література, нарації (усні спогади) старших родичів, ресурси мережі Інтернет.

Однією з важливих якостей педагога, умов успішності його як професіонала є готовність до інноваційної діяльності. Педагогічні інновації, як і будь-які інші нововведення, породжують проблеми, пов'язані з необхідністю поєднання інноваційних програм з державними програмами виховання і навчання, співіснування різних педагогічних концепцій. Вони потребують принципово нових методичних розробок, нової якості педагогічного новаторства. Успішність інноваційної діяльності передбачає, що педагог усвідомлює практичну значущість різних інновацій у системі освіти не лише на професійному, а й на особистісному рівні. Нетрадиційні

методи викладання історії привертають увагу вчителів можливістю форсованого вивчення великого обсягу історичного матеріалу, підготовкою учнів до зовнішнього оцінювання.

Одним із пріоритетів інноваційного навчання є групова та індивідуальна форми навчання. Довіра, повага, спілкування, стимуляція почуття гідності, здатності відповідати за себе – все це є головними факторами групової та індивідуальної роботи. Учень розвиває свою індивідуальність у спільному вирішенні творчих завдань, коли максимально залучається його життєвий досвід та отримані знання. Навчання перетворюється на спілкування між людьми в процесі отримання нової інформації. У цьому процесі вчитель навчає учня чогось нового. Одночасно він повинен стати посередником між учнем і навчальним матеріалом, а не єдиним джерелом знань, як це часто тепер трапляється. Виходячи з цієї нової ролі, вчитель повинен:

- використовувати різноманітні методи подання (презентації) нового матеріалу;
- використовувати завдання, які дозволяють школярам засвоїти навчальний матеріал відповідно до їх досвіду і рівня пізнавальної активності;
- надати можливість учням демонструвати свої досягнення в отриманні знань.

Візьмемо до прикладу урок за темою „Освіта та наука 30х рр.. „Розстріляне відродження”. Для того, щоб опанувати матеріал, потрібно опрацювати великий обсяг матеріалу, а це дуже важко зробити за один урок. Відтак клас поділяється на кілька груп, які опрацьовують поставлене перед ними конкретне питання, а потім презентуючи свої результати. Тим самим одна група звертає увагу інших учнів на основні моменти свого питання.

Найбільше можливостей для формування життєвої компетентності в процесі навчання історії виникає при вивченні життя, життєвого шляху учасників історичних подій та явищ, передовсім – відомих історичних постатей. Активізація особистісного самовизначення пов’язана із застосуванням учнями знань і уявлень про: способи походження, опрацювання і використання інформації про життєвий шлях історичного діяча на основі різних джерел; основні чинники та шляхи розвитку життєвої компетентності історичних діячів, життєві проекти історичних діячів (їхні життєві цілі, завдання, плани, цінності і принципи), які сприяли чи заважали реалізувати плани. Так, на уроці історії України за

темою „Українська держава гетьмана Павла Скоропадського” на основі трьох джерел (Сучасного історичного словника, Радянської енциклопедії України та „Відродження нації” В. Винниченка) учням було поставлене проблемне питання: на яку оцінку заслуговує гетьман Павло Скоропадський. Нетрадиційним елементом цього уроку було постановка проблемного питання перед оголошенням теми і мети уроку. Таке завдання викликає інтерес до теми, мобілізує учнів на творчу самостійність, допоможе організувати їхню пізнавальну діяльність, забезпечить свідоме і міцне засвоєння знань. Складність у старшокласників саме в роботі з історичними документами інколи буває в тому, що одну і ту ж історичну подію трактують історики по-різному в літературі, в періодичній пресі, тому для вчителя історії постає дуже важливе завдання – навчити учнів аналізувати різну інформацію.

Окрім писемних джерел, на уроках історії доцільно використовувати і відеоджерела. До відеоджерел ми можемо віднести відеосвідчення учасників історичного процесу. Відеосвідчення як різновид усного історичного джерела має ряд своїх переваг. По-перше, відеосвідчення дозволяють учням бачити людину, а це, в свою чергу, надає можливість створити своєрідний діалог між свідком і учнями. По-друге, відео дозволяє передати більший спектр емоцій та почуттів. Наприклад, під час проведення виховного заходу-реквієму, присвяченому Голодомору 1932-1933 рр, було використано відеосвідчення тих людей, які пережили ті процеси. Варто зазначити, що чинною навчальною програмою зі історії передбачено розгляд цілого спектру питань, повноцінне вивчення яких без залучення спогадів безпосередніх свідків та учасників подій стає дуже проблематичним. Зрозуміло, що найкраще учням дізнатися про них не з підручника, а зі слів та свідчень старшого покоління. Найактивніше використовуються відеоматеріали із безкоштовного серверу YouTube. В 10 класі доцільно на уроках з теми „Перша світова війна” використовувати фрагменти з документального фільму „Перша світова війна в кольорі”, в 11 класі фільм „Велика війна” на уроках з теми „Друга світова війна”. Після перегляду учні виконують різні завдання. Це можуть бути питання до відео фрагменту, завдання скласти план, короткий переказ побаченого. В старших класах учні аналізують побачене, роблять висновки. Особливого значення для учнів є показ відео за їхнім професійним спрямуванням, наприклад під час висвітлення теми „Україна в перші повоєнні роки (1945-поч.50х)”.

Під час використання аудіовізуальних засобів педагог повинен орієнтуватися на особистість учня, на можливість кожного учня окремо зрозуміти, осмислити і пояснити певну проблему, яка висувається викладачем за допомогою відеофільму. Це викликає певні труднощі, тому що не кожна дитина може це зробити. Тому досить ефективно в цьому плані застосування різних форм організації навчання, починаючи від колективної роботи, роботи в парах і групах до індивідуального навчання, це дає педагогу можливість диференціації проблеми за рівнем розвитку учнів.

Демонстрування відеоматеріалів викликає інтерес учнів, виникає досить стійка мимовільна увага, що обумовлена яскравістю, динамічністю, розмірами та контрастністю зображення, звуковим супроводом тощо. Саме цим пояснюється міцне запам'ятовування учнями окремих, найбільш яскравих, емоційно насичених кадрів. Утворюються передумови до формування чітких уявлень, свідомого та глибокого засвоєння знань.

Ще один методичний прийом, який дозволяє активізувати творчу діяльність учнів різного рівня знань - це сенкан. Дидактичний сенкан – це п'ятирядковий неримований вірш, утворений з одинадцяти слів. Перший рядок – тема, один іменник або займенник, який позначає об'єкт обговорення. Другий рядок два прикметники або дієприкметник, що описують чи характеризують тему. Третій - три дієслова про характерні дії об'єкта. У четвертому рядку маємо цілу фразу з чотирьох слів, за допомогою якої висловлюємо особисте враження, розуміння теми. П'ятий рядок – це одне слово-резюме, що являє собою підсумок і висловлює сутність об'єкта. Наприклад, на уроці всесвітньої історії „Новий курс Франкліна Делано Рузвельта” як закріплення вивченого матеріалу було завдання скласти сенкан. Складаючи сенкан, учень реалізує власні інтелектуальні й творчі здібності, а також засвідчує володіння навчальним матеріалом з пропонованої теми. До того ж це є показником, що учень не лише знає зміст матеріалу теми, а й уміє виділяти найбільш характерні особливості історичного факту, події, явища і застосовувати отримані знання для вирішення нового завдання. Варто зазначити, що використання сенкану як особливої форми творчого завдання, має свої переваги: алгоритмічність, доступність різним віковим категоріям, нівелювання тривожності (сумнівів у власних силах).

Формування життєвої компетентності учнів у процесі навчання історії та суспільних дисциплін не може обмежуватись стінами класної кімнати, має виходити за просторово-часові межі уроків. Це зумовлює зростання

значущості самостійної роботи старшокласника, яка відбуватиметься вдома, в бібліотеці, музеї, мережі Інтернет.

За допомогою інноваційних технологій з'являється інтерес до історії як науки, учні замислюються над перспективами її розвитку. В результаті впровадження інноваційних технологій на уроках історії ми впевнилися, що вони сприяють створенню умов для розвитку особистості учня, і це є найбільш ефективним шляхом формування гармонійної особистості в цілому.

Формування мотивації навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках біології

*Ліана Гоменюк,
викладач біології ДПТНЗ
“Соснівський професійний ліцей”*

***Людина, що не знає нічого, може
навчитися, справа тільки в тому, щоб
запалити в ній бажання вчитися.
Д. Дідро***

Однією з найактуальніших проблем сучасної освіти є проблема низького рівня знань учнів. Усі ми є свідками постійних скарг від колег на небажання учнів вчитися та недисциплінованість. Стосунки між педагогами та учнями нерідко переростають у конфліктні. Безумовно, у кожному конкретному випадку причини таких ситуацій різні. Проте існують і загальні. Серед них можна назвати психологічну неготовність до навчання, негативне ставлення в деяких родинах до навчальних закладів та вчителів, відсутність пізнавальних інтересів у дітей.

Мотив — це усвідомлене внутрішнє спонукання до дії.

Мотивація навчальної діяльності- це внутрішнє прагнення учнів здобувати знання, уміння та навички.

Формування в учнів мотивації до навчально-пізнавальної діяльності є однією з головних проблем сучасної школи. Її актуальність обумовлена оновленням змісту навчання, постановою завдань формування в учнів прийомів самостійного набуття знань, пізнавальних інтересів, життєвих компетенцій, активної життєвої позиції. Навчальна діяльність повинна дати дитині не суму знань, а сформувати її компетенції. Зрештою, сучасний вчитель повинен пам'ятати, що **„Дитина – не посудина, яку потрібно заповнити знаннями, а факел, який треба запалити.”**

З метою реалізації компетентнісного підходу в освіті, варто пам'ятати:

- головне не предмет, якому навчаєш, а особистість, яку виховуєш;
- важливо навчити учнів вчитися;
- обов'язково враховувати індивідуальні особливості дітей;
- важливо навчити учнів думати, аналізувати та самостійно робити

висновки;

- навчати треба так, щоб учень зрозумів, що навчання для нього - життєва необхідність;
- знання повинні мати практичне значення.

Проблема формування мотивації знаходиться на стику навчання й виховання. Це означає, що увага педагогів та психологів повинна бути не тільки спрямована на здійснення учнем навчання але і на те, як і що відбувається у розвитку особистості учня в процесі навчально-пізнавальної діяльності.

Зовнішня мотивація	Внутрішня мотивація
-Виникає під впливом і тиску та зовнішніх імпульсів - вимог, наказів, примусів, -Викликає зовнішній дискомфорт (людина зобов'язана виконувати чийсь волю). -До зовнішньої мотивації відносяться мотиви соціальні, оцінюючі, на результат тощо.	-Виникає „зароджується” під впливом внутрішнього дискомфорту (людина діє, щоб отримати внутрішнє задоволення, отримати позитивний психічний стан). -Діяльність організовується за власною ініціативою, не залежить від чужої волі. -Мотиви: внутрішнє задоволення, інтерес.

Уроки для дітей повинні бути цікавими. Як же формувати в учнів інтерес до вивчення предмету? Над цим питанням завжди замислюється вчитель та розуміє наскільки це складна та багатогранна проблема. Інтерес учня до предмету залежить від багатьох чинників, наприклад, від емоційного стану вчителя, використання додаткових матеріалів, наочності, технічних

засобів навчання, міжпредметних зв'язків і т.д. Я. А. Коменський писав: **„Усіма можливими засобами треба розпалювати в дітях вогонь знання та вчення”.**

Успіх уроку залежить від його підготовки: чим ретельніше готується учитель, тим ефективніше проходить урок. Вчителі-новатори основною ознакою доброго уроку вважають можливість дітей жити на уроці цікавим, насиченим життям, на занятті повинна панувати атмосфера творчого пошуку учителя та учнів.

На мою думку, формуванню мотивації навчально-пізнавальної діяльності в учнів на уроках найкраще сприяють:

- практичне спрямування знань та можливість їх застосування у повсякденному житті;
- зв'язок навчального матеріалу із професією;
- створення проблемних ситуацій;
- створення ситуації успіху;
- чітка організація процесу навчання;
- авторитет учителя, демократичний стиль спілкування;
- проведення уроків у нестандартній формі
- використання методів активного та інтерактивного навчання.

Метою формування в учнів мотивації навчально-пізнавальної діяльності на уроках біології є не лише заохочення учнів до вивчення предмета, а й підвищення загальної освіченості, розуміння науково-природничої картини світу, формування екологічного мислення.

Головним завданням на уроці для мене, як педагога, є формування інтересу до пізнання нового, виховання допитливості.

Плануючи урок, ставлю перед собою такі запитання:

- З якою метою проводиться урок?
- Які знання після уроку повинні залишитися в пам'яті учнів?
- Що зробити, щоб учням було цікаво на уроці?

Часто, аби привернути увагу учнів до вивчення матеріалу та налаштувати їх на роботу на уроці, розпочинаю урок у досить не звичній формі. Наприклад, урок за темою „Онтогенез. Запліднення” можу розпочати з ліричних рядків Великого Кобзаря:

Один у другого питаєм: Нащо нас мати привела?

Чи для добра? Чи то для зла? Нащо живем?

Чого бажаєм? І, не дознавшись, умираєм...

Т.Г.Шевченко

Потім пропоную учням інтерактивну вправу „Коло думок”, у ході якої вони висловлюють свою думку щодо сенсу життя людини. Підводжу учнів до висновку, що для людини важливим є створення сім’ї, народження дітей. А тоді ми плавно переходимо до розгляду теми про явище, яке є найбільшим феноменом у природі – народження нового життя. Завершую урок теж лірикою, тільки іншого автора:

*Нам треба жити кожним днем,
Не ждять омріяної дати.
Горить сьогоднішнім вогнем,
Бо „потім” може й не настати.*

Л.Костенко

З метою налаштування учнів на урок, готую цікаву інформацію до теми, що вивчається. Для цього використовую Інтернет-джерела, публікації з періодичної преси, матеріали енциклопедій та довідників. Часто до підготовки таких матеріалів залучаю учнів, даючи їм випереджувальні завдання.

Наприклад, уроки з теми „Неорганічні сполуки живих систем” розпочинаю з інформації про окремі хімічні елементи. Зокрема:

„У 1972 році цей хімічний елемент було визнано життєвонеобхідним для людини. Він є у кожній клітині нашого тіла, входить до складу нігтів, волосся, шкіри, ферментів, бере участь у синтезі білків (Цинк).

Вчені дослідили, що цей елемент, як і залізо, потрібний для утворення гемоглобіну. Цей мікроелемент робить жінку найчарівнішою і найпривабливішою. Модниці Стародавньої Греції та Риму носили з нього прикраси, які гарно впливали на стан шкіри та гормональний баланс (Мідь)”.

Важливо здійснювати мотивацію не лише на початку уроку, а й підтримувати інтерес учнів у його ході. У таких випадках часто використовують матеріали про життя і наукову діяльність видатних біологів. Наприклад, при вивченні теми «Віруси» розповідаю учням цікаві факти про основоположника вірусології Дмитра Йосиповича Івановського. *„Івановський Д.Й. студентом був відряджений на південь України з Петербурзького університету для вивчення мозаїчної хвороби тютюну. Провівши наукові дослідження, Івановський встановив, що є організми, які здатні проходити крізь бактеріальні фільтри, тобто вони значно менші за бактерії, мають іншу будову, проте теж здатні викликати хвороби. Так було відкрито віруси.”*

Народна мудрість каже „Краще раз побачити, ніж сто разів почути”. З метою ефективного проведення уроків, використовую демонстраційні методи. Крім традиційних схем, плакатів, колекцій гербарного матеріалу, муляжів, макетів, використовую сучасну наочність - мультимедійні слайди, презентації, відеоматеріали. Так, у ході вивчення уроку за темою „Ембріогенез” доречними є відеоматеріали про формування зародка та розвиток плоду людини тощо.

Успішно допомагають подолати пасивність учнів на уроці цікаві вправи: „Біологічний ланцюжок”, „Так” чи „Ні”, „Незакінчене речення”, „Добери пару”, „Розірвана шпаргалка”, „Знайди помилку”, „Слова-перевертні”, „Біологічний бій” тощо. Вони створюють на уроці творчу активну взаємодію між усіма учасниками навчального процесу.

З метою формування в учнів інтересу до вивчення предмету, практикую проведення уроків у нестандартній формі – уроки-вікторини, уроки-диспути, уроки-дослідження, рольові ігри, подорожі, екологічні експреси тощо.

Одним із найдієвіших методів мотивації навчання для учнів з низьким рівнем навчальних досягнень, є створення на уроці ситуації успіху. Тому намагаюся добирати для учнів посильні завдання, та даю схвальну оцінку, що викликає в учнів позитивні емоції.

Успіх — головне джерело мотивації учня до навчання. Тільки успіх дає задоволення від навчання й веде в подальшому до ще кращих успіхів. Один раз досягнутий успіх забезпечить заохочення й бажання повторного успіху. Саме така самосвідомість і породжує мотивацію.

Похвала — це не що інше, як один із видів нагороди, що підвищує почуття гідності і може подіяти як позитивний імпульс для нового успіху. Дуже важливо підходити індивідуально, порівнюючи нинішній рівень учня з його попереднім рівнем і вказувати на індивідуальний розвиток дитини.

Іноді допомагає і критика, бо виражена критика теж мотивує, ця критика має будувати мости між вчителем і учнем. Критикою намагаюся не ображати дітей, а підштовхувати до нових успіхів (Я знаю, ти це можеш!).

Проте використовувати тільки мотиви пізнавального інтересу – недостатньо. Особливо важливо, розвивати в учнів мотиви обов'язку і

відповідальності у навчанні. У цьому разі вони намагатимуться перемогти всі ймовірні труднощі, відчуватимуть радість від цих перемог, навіть якщо не мають безпосереднього інтересу до вивчення предмету.

Усі вищі духовні потреби людини – у пізнанні, самоствердженні, самовираженні, самоактуалізації. Це прагнення до самовдосконалення, саморозвитку. Використати ці потреби для мотивації навчання – означає відкрити шлях до підвищення якості освіти. Основними серед завдань навчання є стимулювання навчально-пізнавальної активності учнів та формування пізнавальних потреб. Викладання – це мистецтво, а не ремесло. Винаходити, експериментувати, дивувати, надихати учнів до навчання – єдиний можливий курс сучасного вчителя. Адже, лише творчі, креативні підходи до організації навчання, викликають в учнів бажання вчитися. Отож пам'ятаймо дороговказ древнього мислителя Конфуція, ***„Щоб запалити вогонь в серцях дітей, самому треба горіти”***.

Професійне спрямування на уроках хімії в групах з підготовки за професією „Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва”

Ірина Панько,
викладач хімії
ДПТНЗ „Сарненський
професійний аграрний ліцей”

Головним призначенням системи професійно-технічної освіти є підготовка якісних робітничих кадрів, які б відповідали сучасним вимогам та могли вирішувати складні виробничі завдання, успішно конкуруючи на ринку праці. Підготувати такого робітника можна лише впроваджуючи у навчальний процес сучасні новітні виробничі технології.

У процесі підготовки майбутніх кваліфікованих робітників за професією „Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва” при викладанні хімії в нашому ліцеї здійснюю професійну спрямованість. У

поурочно-тематичному плануванні передбачаю вивчення яких тем з хімії будуть мати професійне спрямування. Наприклад, у процесі вивчення теми „Розчини” наголошую, що під час роботи автомобіля або трактора використовуються акумулятори, в яких застосовуються електроліти. Готуються вони розбавленням сірчаної кислоти.

Концентрація розчину складає 20-25 %, густина – 1,28-1,90. Під час уроку з учнями повторюємо властивості сірчаної кислоти, розглядаємо, як вона взаємодіє з водою, яких вимог з техніки безпеки треба дотримуватися в процесі роботи з нею. Учні розповідаю про принципи роботи ареометра, яким вимірюється густина розчину, про порядок розрахунку необхідної кількості води і кислоти.

Під час вивчення теми „Нафта та нафтопродукти” розширюю поняття про бензин, керосин, лігроїн, газойль, моторне паливо, змащувальні матеріали. Наголошую, що бензини, одержані за допомогою термічного крекінгу – більш високої якості, проте менш стійкі під час зберігання, хоча мають велике октанове число, тобто мають значну детонаційну стійкість. Для кращого їхнього збереження додають антиокислювачі. Більш стійкий до зберігання бензин, одержаний за допомогою каталітичного крекінгу.

Учнів знайомлю з технікою безпеки під час роботи з бензином, керосином, розповідаю, як гасити нафтопродукти, що горять: вогнегасниками, піском, войлоком тощо. Пояснюю заходи безпеки під час роботи з етильованим бензином і т.д.

У процесі підготовки майбутніх трактористів курс органічної хімії пов'язую зі спеціальними предметами таким чином: сільськогосподарських тварин годують різноманітними кормами, корисність яких визначається хімічним складом, біологічною цінністю та розщепленням наявних хімічних речовин. До складу тваринних організмів і рослин, головним чином, входять вуглець, кисень, водень і азот. Такі хімічні елементи, як фосфор, кальцій, калій, сірка, хлор, магній містяться в значних кількостях. Рослини кореня збіднені натрієм і хлором, тому великій рогатій худобі, вівцям і коням дають сіль-лизунець.

Професійна спрямованість реалізується і під час проведення лабораторно-практичного заняття з хімії з використанням інструкційної карти на тему: „Розпізнавання мінеральних добрив, їх структурні формули, селітра, суперфосфат, калійна сіль, таблиця для визначення мінерального добрива розв'язування практичних задач”.

Мета завдання: навчити учнів правильно розпізнавати мінеральні добрива, порядок змішування добрив.

Обладнання: зразки мінеральних добрив, розчини хлористого барію, оцетатної кислоти, луги, нітрат срібла, сірчана кислота, спиртівка, сірники, зошити, ручки, дерев'яне вугілля, фарфорові чашки ...

Хід заняття:

Організація уроку, постановка мети і завдання перед групою. Обладнано 15 робочих місць, відповідно, і група ділиться на 15 ланок.

Інструктаж з БЖД в процесі самостійної роботи учнів. Аналіз проведеного заняття.

Домашнє завдання: для підготовки до контрольної роботи повторити тему “Мінеральні добрива”. Письмово відповісти на запитання: що таке фосфати, нітрати, хлориди? Виписати формули азотних, фосфатних і калійних добрив. Інструкційна карта. Тема: “Мінеральні добрива, їх склад, розпізнавання, способи застосування”.

Зміст завдання: 1. Визначити мінеральні добрива, їх склад, молекулярну вагу і написати формулу.

2. Розв'язати задачу: Під озиму пшеницю на площі 150 га буде внесено 50 ц суперфосфату, тобто 3,3 ц на 1 га. Підрахувати, скільки буде внесено фосфору на 1 га в перерахунку на P_2O_5 . В який період рекомендується вносити вказані добрива?

Учням пояснюють порядок виконання завдання, правила техніки безпеки при виконанні лабораторно-практичного завдання так і при роботі з добривами безпосередньо в господарстві. Вивчаємо схему розпізнавання мінеральних добрив і визначення зразків мінеральних добрив. Потім, за результатами визначення зразків, учні описують хімічні властивості добрив і заповнюють таблицю за формою.

з/п	Назва добрива	Хімічна формула	Зовнішній вигляд	Розчинність у воді

Задачу розв'язують наступним чином: визначається молекулярна вага спочатку фосфорного ангідриду, потім суперфосфату, вираховують діюче число за формулою:

$$\% \text{ д.ч.} = \frac{\text{Молекулярна вага фосфорного ангідриду}}{\text{молекулярна вага суперфосфату}} \cdot 100$$

Після цього підраховують кількість фосфору, внесеного на 1 га.

Учні оформляють практичну роботу в спеціальних зошитах, які зберігаються в кабінеті хімії. При виконанні лабораторно-практичного заняття з вивчення мінеральних добрив використовуються зв'язки з предметом „Агротехнологія”. По часу вивчення тема „Мінеральні добрива” в курсі “Агротехнологія”, як правило, випереджає вивчення теми про мінеральні добрива в хімії. Тому, при вивченні азоту, фосфору, калію і мінеральних добрив з хімії використовуються знання учнів отримані на уроках „Агротехнології”. Вони є резервом, опорними знаннями, так як учні до цього часу вже отримали певні поняття про мінеральні добрива, способи їх використання, норми та терміни внесення, порядок зберігання добрив. На уроках хімії додатково до програмного матеріалу, повторюємо правила змішування добрив, готуємо і вирішуємо завдання виробничого характеру. Для контрольної роботи з хімії необхідно підготувати завдання, в яких будуть запитання теоретичного змісту, а також запитання практичного характеру.

Приклад, запитань контрольної роботи в трьох варіантах:

Варіант I

1. Які азотні добрива ви знаєте? Який їх хімічний склад? Визначити відсоток діючої речовини азоту в перерахунку на N.
2. Опишіть порядок внесення фосфорних добрив у ґрунт.
3. Що таке нітрофоска, які елементи входять до її складу?

Варіант II

1. Які фосфорні добрива ви знаєте? Який їх хімічний склад і порядок визначення діючої речовини в перерахунку на P_2O_5 ?
2. Розкажіть про порядок внесення в ґрунт азотних добрив.
3. Що таке мікродобрива і яка їх роль в житті рослин?

Варіант III

1. Які калійні добрива ви знаєте? Який їх хімічний склад і порядок визначення діючої речовини в перерахунку на K_2O ?
2. Опишіть способи і порядок внесення в ґрунт комплексних добрив NPK.
3. Який порядок користування схемою змішування мінеральних добрив? Коли дозволяється змішувати сульфат амонію $(NH_4)_2 SO_4$ з фосфорною мукою $3 Ca_3 (PO_4)_2 CaF_2$?

Оволодіння учнями міжпредметних знань, допомагає їм краще вирішувати задачі виробничого характеру, впевненіше робити розрахунок, тобто вільно користуватись сумою знань отриманих з „Хімії”.

Екскурсії є однією з важливих форм навчальної роботи по вивченню об'єктів і явищ в природному середовищі. Екскурсії мають велике пізнавальне і виховне значення, розширюють і поглиблюють знання учнів. Результати екскурсії багато в чому залежать від вибору об'єкту та підготовки до її проведення. Мета екскурсії визначається завданнями навчального процесу.

Комплексну екскурсію учнів 1-го курсу проводжу в кінці навчального року. Екскурсія носить узагальнений характер, так як учні вивчали такі предмети: „Сільськогосподарські машини”, „Неорганічна хімія”, “Трактори”.

Об'єкт: навчальний полігон.

Тема екскурсії: зберігання сільськогосподарських машин та засоби боротьби з корозією металів.

Мета екскурсії: ознайомлення учнів із умовами зберігання сільськогосподарської техніки і засобами, що використовуються для боротьби з корозією.

Хід екскурсії: ознайомлення учнів з метою передуючої екскурсії, порядком комплектування господарства сільськогосподарською технікою, постановкою її на майданчик, технічним станом машин, порядком проведення технічних оглядів і т. п.

Потім, опираючись на знання учнів з „Хімії” та „Системи технічного обслуговування машин”, уточнюю поняття про процес корозії металів, захист металів від корозії, видах антикорозійного покриття, нагадую учням, що самим поширеним засобом боротьби з корозією є ізолювання металів від зовнішнього середовища, а також інші засоби боротьби з корозією, які вони вивчали з хімії, і пропоную учням згадати види корозії металів. Нагадую про те, що корозія сталених виробів і конструкцій щорічно у всьому світі знищує приблизно четверту частину всього світового видобутку заліза за рік. Тому ведеться невпинна боротьба проти корозії металів, з використанням самих різноманітних засобів. Учням пропонується в звітах, опираючись на знання з хімії, виконати наступні завдання:

1. Дайте відповідь на запитання: Що таке корозія металів і які засоби використовують для боротьби з нею?

2. Розкажіть про розміщення та призначення виробничих будівель накриття, мийної естакади, майданчиків для зберігання сільськогосподарських машин. Замалюйте план розміщення (масштаб 1:500).

3. Ознайомтесь з будовою підставок під машини, замалюйте їх (ескізи) (масштаб 1:5)

4. Складіть перелік наявних сільськогосподарських машин .

Учні визначають машини, їх призначення і порядок зберігання, знайомляться з правилами постановки машин на майданчики та з підставками, що використовуються. У звітах, які вони готують самостійно, учні відповідають на запитання: що таке корозія і засоби запобігання їй? Для відповіді на це запитання учням знадобляться знання з „Хімії”, „Системи технічного обслуговування машин”. Відповідь має бути приблизно такого змісту: Розрізняють наступні види корозії металів: хімічна, в результаті дії кисню, сухих газів або рідин, що не проводять електричний струм (спирт, бензин, олива). При хімічній корозії речовини вступають в хімічні з'єднання з металом, утворюючи оксиди, сульфіді і т. п. При звичайній температурі корозія відбувається повільно, при підвищеній температурі вона може прискорюватись. Електролітична корозія, яка виникає в тому випадку, коли в середовищі, що оточує метал, є в наявності електроліт (вода, пара, розчин солей, кислоти, лугів) і між ними існує різниця потенціалів. При взаємності металів або сплавів з електролітом утворюється багато дрібних гальванічних елементів, в яких частин металу отримують додатковий заряд, тобто стають іонами і переходять в розчин. Метал при цьому поступово розпадається. Для запобігання корозії використовують наступні засоби:

1. Легування металів елементами, що знижують його здатність до корозії. Для сталі такими елементами є хром, нікель, алюміній, кремній.

2. Покриття металів, що утворює на поверхні деталі тонкий захисний шар, стійкий до дії корозії. Металічні покриття, що наносяться: а) способом занурення в розплавлений метал (лугування, алітування, покриття свинцем...); б) гальванічним способом (хромування, нікелювання, лугування...) в) дифузійним способом (хромування, нікелювання, алітування); г) способом нагрівання деталей в порошку з відповідного металу; д) нанесення захисного покриття з фарб, лаків, пластичних мас, мастил, різних змащувальних засобів (вазеліну, сала).

3. Захисні оксидні плівки на поверхні сталі і чавуну, що отримують оксидування при допомозі занурення деталей в розчини азотнокислих солей на протязі 1 – 2 годин при температурі 135 – 140 о С, з наступним покриттям жирами і мастилами.

Далі у формі бесіди проводжу підведення підсумків екскурсії. Учні, використовуючи знання з кількох предметів, мають дати відповіді на наступні запитання:

1. Оцінити навчальний полігон: його розміщення, рельєфність, стан під'їзних доріг.

2. Стан зберігання сільськогосподарських машин: розміщення їх за призначенням та застосуванням, підставки під машини, покриття відкритих частин механізмів для захисту від впливу опадів, очистка від бруду і рослинних рештків. Порядок підготовки і здачі машин на зберігання.

3. Способи покриття металів для захисту від корозії.

4. Стан і призначення допоміжних будівель та споруд.

5. Стан машин, що знаходяться на тривалому зберіганні.

У кінці бесіди проглядаю звіти і виставляю оцінки.

Отже, таке комплексне вивчення і вирішення задач впровадження міжпредметних зв'язків сприяє покращенню підготовки молодих спеціалістів. Впровадження міжпредметних зв'язків в процесі навчання не створює перенавантаження учнів, а, навпаки, сприяє процесові накопичення і формування загальної системи знань.